

Гижденъ

український www.ut.net.ua

ПОСОЛ ГРУЗІЇ МЕРАБ
АНТАДЗЕ ПРО ТЕ,
ЩО ЗАХІД
НЕ ЗДАСТЬ
ТБІЛІСІ

№ 34-35 (43-44) 29 СЕРПНЯ— 4 ВЕРЕСНЯ

«чорний» пістолет

Як діє тіньовий ринок
вогнепальної зброї. Стор. 22

бананова диктатура

Українські овочі дорожчі від
заморських фруктів. Стор. 26

п'ять веж

Подорож до маяків Чорно-
морського узбережжя. Стор. 58

ШКОЛА ЖИТТЯ

КУДИ НАШІ
ДІТИ ЙДУТЬ
ІЗ ДОМУ
1 ВЕРЕСНЯ?
СТОР. 36

ВІД ДЗВОНІКА
ДО ДЗВОНІКА

ISSN 1996-1561

35>

9 771996 156002

Новий унікальний
український проект

МЕРЕЖА КНИГАРЕНЬ

К Н И Г А Р Н Я

Купуйте в інтернет-магазині за адресою:
www.book-ye.com

Нова сучасна книгарня в історичному центрі Києва,
поруч зі станцією метро «Золоті ворота», вул. Лисенка, 3
тел: (044) 235-88-54
office@book-ye.com

«Кому война, а кому мать родна» – це прислів'я не варто перекладати з російської, особливо, враховуючи момент. Попри заяви уряду та генштабу РФ

та міжнародні спостерігачі, що працюють у зоні конфлікту (див. стор. 4-5, 11). Малюнок Дмитра Скаженника.

про виведення військ, окупація Грузії триває й, судячи з усього, триватиме невизначений час. І доки вона триватиме,

в спустошених містах і селках і далі господарюватимуть мародери – як російські вояки, так і осетинські «поліцейці», – про це повідомляють журналісти

Тиждень
Український тижневик

Засновник ЕСЕМ Медя ГмеХ

Видавець ТОВ «Український Тиждень»

Шеф-редактор Юрій Макаров

Головний редактор Роман Кульчинський

Заступник головного редактора Павло Солодзько

Редактори Анатолій Бондаренко, Наталя Васютин,
Роман Кабачий, Ігор Кручик, Андрій Лаврик, Катерина Ліпа,
Сергій Лук'яничук, Вікторія Поліненко

Спеціальний кореспондент Марія Старожицька

Журналісти Анна Бабинець, Богдан Буткевич,
Василь Васютин, Дмитро Губенко, Сергій Гузь,
Інна Завгородня, Антон Зікора, Вероніка Кіфчак,
Олександра Киричук, Наталя Петринська, Олена Чекан

Літературний редактор Олександр Григор'єв

Контент-редактор сайта Таня Овчар

Виконавчий директор Роман Чигрин

Фінансовий директор Андрій Решетник

Відповідальний секретар Юрій Коломицев

Арт-директор Надя Кельм

Дизайнери Ганна Єрмакова,

Тимосій Молодчиков, Сергій Сторчай

Художники Андрій Єрмоленко, Павло Ніц

Більд-редакція Анатолій Белов,

Кирило Хайлов, Вікторія Буянова

Фотографи Андрій Ломакін, Євген Котенко

Кольорокоректор Олена Шовкопляс

Коректори Марина Петрова, Світлана Стовпова

Відділ реклами Олена Карпенко

Відділ розповсюдження Наталя Астаф'єва

Відділ маркетингу Ганна Кашейда

Свідоцтво про державну реєстрацію
КВ №13005-1889Р від 13.08.2007 р.

Друк ЗД «Бліц-ПРИНТ»,
Київ, вул. Довженка, 3

№ зам. 57058

Наклад 30 700

Адреса для листування

03040, Київ,

вул. Васильківська, 2 а

Телефон (044) 503 3740

Виходить щоп'ятницю

Розповсюджується

в роздрібній торгівлі

та за передплатою

Ціна договірна

Передплатний індекс 99319

Непотрібний Шевченко

ОЛЕНА ЧЕКАН

За негараздами Євро-2012 не чути, як б'є на сполох подія, що неодмінно відбудеться 9 березня 2014 року. 200 років із дня народження Тараса Шевченка. І хай би як влада не запліщувала на це очі, відзначати доведеться. Це вам не футбол – ніхто не врятує, нікуди святкування не перенесе. Тут не вдасться відбутися білбордами з нарешті молодим Тарасом Григоровичем, вуличними розтяжками на кшталт «Любіть Шевченка!», ні, пробачте, «Любіть Тараса Шевченка!», – це щоб уже напевне не переплутали, а то раптом з'явиться ще хтось, окрім Андрія. Ну й звісно, розтягнуть на цитати, на всі лади – «геній і пророк», синьо-жовті грімоздкі вінки-одоробла, «Реве та стогне» наживо та з гучномовців і, певна річ, просвітлені чесні обличчя влади й щирі сльози на очах усе тієї ж влади.

А зараз, на вісімнадцятому році незалежної України, можемо констатувати національну катастрофу поки що неусвідомленого масштабу: в нас і досі немає повного зібрання творів Т. Г. Шевченка. Тобто є десяти томик 1961-64 років, у якому літературна й мистецька спадщина, фахові коментарі й друк непоганий. Але, даруйте, за 47 років багато чого змінилось. Це й нові розвідки шевченкознавців, це новий, неупереджений, незамулений радянщиною погляд на життя й творчість нашого Тараса, це, насамперед, нові ми.

Ще є три болотяні томи 1989-1991 років із ПЗТ, яке започаткувало та й залишило видавництво «Наукова думка» й, нарешті, – багатостраждальна дитина двох інститутів НАНУ (Літератури імені Т. Г. Шевченка й

Мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Т. Рильського) та Національного музею Тараса Шевченка. З цього ПЗТ, що має складатися з 12 томів, протягом 2001-2005 років видано шість томів і сьомий, – «погвалтований», порізаний, від якого відмовився практично весь науково-творчий колектив. Усе. Крапка.

А колосальний пласт спогадів про Тараса Григоровича, офіційних документів, пов'язаних із його життям! Вони разом ніколи ніде не видавалися. Їх українські переклади, здебільшого з російської, були зроблені в кінці XIX сторіччя та протягом XX-го: у 20-40-і роки в Західній Україні та в Україні Радянській, і далі в повоєнні часи. Зрозуміло, що всі вони мають величезні розбіжності й теж чекають на сучасний переклад, упорядкування, коментарі, біографічні довідки, які були б на рівні світового шевченкознавства. Іншими словами, на академічне видання.

А Шевченківський словник 1978 року, який мав стати Шевченківською енциклопедією, та й досі не став. А шевченкові розвідки Кониського, Жура, Зайцева, Дорошенка, Грабовича, Маланюка, Забужко, Яцюка – перелік далеко не повний – чи не варто їх перевидати пристойним накладом до свята?

І треба щось робити зі шкільними підручниками. Лише один приклад: байка про п'ятнадцятирічного(!) хлопчину, що однієї білої ночі, замальовуючи скульптури в Літньому саду, зустрів незнайомого пана, який виявився художником. Автором легенди є сам Тарас Григорович, він запози-

чив цей випадок із біографії свого друга Василя Штернберга – що ж, цього вимагала епоха романтизму. Насправді доленосна зустріч із Іваном Сошенком відбулася за інших обставин, і Тарасові було вже 22 роки. Подібних химер у шкільній шевченковій біографії чимало.

А квартира художника В. Г. Ширяєва в Санкт-Петербурзі? В це приміщення Шевченко заходив щодня протягом шести років, бо жив на горіщі того ж будинку. Ця квартира – єдине місце, де ще можна зробити музей Тараса Шевченка, розмістивши повноцінну експозицію (меморіальна кімната в Петербурзькій Академії мистецтв не тільки замала для цього, але весь час перебуває під загрозою виселення). Починаючи з 2001 року, цю квартиру, яка коштувала лише €200 тис., пропонували всім українським партіям, фондам, олігархам, – ніхто не відгукнувся. Знаю точно, бо разом із українською діаспорою Петербурга займалася цим. Ціна була такою сміхотворною, бо хазяї й не здогадувалися, з чийм ім'ям квартира пов'язана. Для порівняння – в той самий час у тому самому місті Фінляндія придбала під музей квартиру барона Маннергейма за €1 мільйон.

Ще гуляє світом ганебна історія з пам'ятником Шевченку в Петербурзі. Держава Україна три роки не могла знайти, страшно подумати, аж \$30 тисяч, щоб заплатити за монтаж споруди. Гроші з власної кишені витяг автор пам'ятника видатний український скульптор Леонід Молодожанін (Лео Мол).

Тож іще раз – із Днем Незалежності!

В НОМЕРІ

20 «ПІАНИСТИ» В РАДІ
Депутати не хочуть здавати відбитки пальців для голосування

ОБРАЗ

1 КАРИКАТУРА ТИЖНЯ.
Малюнок Дмитра Скаженника

ОСОБИСТА ДУМКА

2 ШЕВЧЕНКО НЕ ПОТРИБЕН.
Авторська колонка Олени Чекан

НА ЧАСІ

4 ФОТО ТИЖНЯ. Осетія святкує «Незалежність»

6 ТЕНДЕНЦІЯ ТИЖНЯ.
НАТО стає ближче

11 ОЦІНКА. Парад не для політиків

12 СУБ'ЄКТИВ. Демократія – це зброя в кожній хаті

ВПРИТУА

14 ДЛЯ ГРУЗІЇ ВИЗНАЧЕНІСТЬ – ЦЕ ПЛЮС. Посол Грузії в Україні Мераб Антадзе про Кремль, Меркель і Саркозі

18 БЕЗ ЕКСЦЕСІВ. Дні Прапора й Незалежності: мільйонери ховалися

20 ВІДБИТОК ДЕПУТАТА.
Тиждень дізнався, чому парламентарі беруть свої пальці

22 ЗБРОЙНИЙ БАРОН.
Ті, хто продають те, чим стріляють

26 ПОМІДОРНА ДИКТАТУРА.
Їжте банани, якщо помідори задорого

30 АВТОМОБІЛІ НАЙВИЩОЇ СТИГЛОСТІ.
Автівку краще купити до кінця жовтня

32 ДИЯВОЛ У ДЕТАЛЯХ. Цинізм як пріоритет зовнішньої політики Росії

34 ЗБІРНІ ГРУЗІЇ Й РОСІЇ. Хто і як із країн світу відгукнувся на події в Осетії

ТЕМА ТИЖНЯ

36 СЕРЕДНЯ ШКОЛА ЖИТТЯ. Чого наші діти навчаються на уроках і перервах

30 ЛІДЕРИ АВТОЗНИЖОК
Коли найкраще купувати легковик

МИ

48 ВЕЛИКИЙ ОВОЧЕВИЙ ШЛЯХ.
Як село під Херсоном стало найбільшим у країні ринком овочів і фруктів

53 В'ЄТНАМ І ПРАГА 1968-ГО.
Ігор Померанцев про Захід, який нас не розуміє

54 ПЕРШИЙ КУРС «ЗА ЦАРЯ».
Сто років тому потрапити до вишів було важче, ніж сьогодні

НАВІГАТОР

58 ПТАХ ФЕНІКС НА БАШТІ.
«Небесна» мандрівка **Тижня** до південноукраїнських маяків

64 ГУМОВА ЗБРОЯ. Пістолет для кожного

66 ТЕХНІЧНИЙ ДОПІНГ.
Високі технології стимулюють олімпійські рекорди

68 УКРАЇНСЬКЕ «ВСУПЕРЕЧ». Успіх наших атлетів у Пекіні-2008: перемагали не фаворити, а «темні конячки»

70 КОЛИ ГЛЯДАЧІ ПЛАЧУТЬ.
Режисер Олесь Янчук: «Скоро покину історичний жанр»

71 СТРАТЕГІЯ МІНУС ТАКТИКА.
Українські режисери, фестивалі та прокати

72 «МУ-МУ». Кінокритик Володимир Войтенко про «патріотичне кіно»

73 ГРЧАВИЙ ПРИСМАК ЗАСТОЮ.
Рубрика «Читальня»: про нову книгу Сняданко

74 ПОГЛЯД ЗА ШИРМУ.
Мистецтво на стіні

76 ВІДГУКИ. Вистави, фільми, виставки, книги, музичні записи

78 АНОНСИ. Коротко про культурні події

НАШ ТИЖДЕНЬ

80 Кілька слів від журналістів **Тижня**

70 ІДЕОЛОГІЯ Й КІНО
Режисер «Нескореного» про вихід у прокат «Митрополита Андрея»

36 ТУРИСТИЧНА «МАЯЧНЯ»
Непафосна подорож до маяків Чорноморського узбережжя

ФОТО: ЄВГЕН КОТЕНКО
КОЛАЖ: АНДРІЙ БРМЛОБЕНКО
МОДЕЛЬ: ЧЕМНІЙ ЛЮБОМИР ВАСЮТИН

Росія визнала незалежність Південної Осетії та Абхазії

Укази про це російський президент Дмитрій Медведєв підписав 26 серпня. В них він доручив міністерству закордонних справ Росії встановити з Південною Осетією та Абхазією дипломатичні відносини, а міністерству оборони – забезпечити на їх території підтримання миру. Того ж дня у телезверненні Медведєв звинуватив Грузію в геноциді осетинів та абхазів і закликав інші держави наслідувати приклад Росії. «Прості» осетини зустріли новину багатогодинною стріляниною в повітря з АКМів.

Про наслідки російської політики в регіоні. **Стор. 32**

П'ЯТЬ ОБЛИЧ

**ВАСИЛЬ
КОЖЕЛЯНКО**
помер від серцевого
нападу

Письменник, журналіст і публіцист помер на 52-му році життя. Причиною смерті став серцевий напад. Кожелянко працював у провідних чернівецьких та львівських виданнях. Він автор романів, написаних у жанрі альтернативної історії, повістей та збірок поезії.

МИХАЙЛО ЗІС
«чорного транспланто-
лога» виправдав суд

Ворошилівський райсуд Донецька виправдав за відсутності складу злочину ізраїльського хірурга, якого звинувачували в порушенні закону України про трансплантацію. Крім того, суд ухвалив повернути 17 тис. грн застави.

**ЛЕОНІД
ЧЕРНОВЕЦЬКИЙ**
став кавалером

Президент України Віктор Ющенко з нагоди Дня незалежності нагородив мера столиці орденом князя Ярослава Мудрого V ступеня. Останній ступінь ордена – початковий, найнижчий. Однак мера відтепер мають називати кавалером ордена Ярослава Мудрого.

ВИТАЛІЙ КЛИЧКО
китайці відібрали в
нього сало

В українського боксера китайські митники конфіскували сало. «Кілька кілограмів віз спеціально на вечір російсько-української дружби, – сказав Кличко. – Митники конфіскували безцінний вантаж. Їм не зрозуміти, що українець завжди бере з собою в дальню дорогу сало».

ЖАН СІМЕНОН
відвідав Одесу

Син письменника Жоржа Сіменона приїхав до Одеси, подорожуючи маршрутом батька. Він вирушив до України після перегляду фото Одеси, які зробив його тато 1933 року. Жан теж фотографував місто, аби через 75 років подивитись, як воно змінилося.

НАТО стає ближче

Росія виступає головним українським євроінтегратором

«Незалежні країни повинні мати можливість входити в угоди з іншими країнами, без втручання з боку третьої сторони», – ці слова Ангели Меркель, які вона проголосила 26 серпня на спільній із прем'єр-міністром Швеції Фредеріком Рейнфельдом прес-конференції, відбивають загальну внутрішню еволюцію німецького канцлера. Особливо щодо питання вступу України та Грузії до НАТО.

Нагадаємо, на квітневому саміті країн-членів НАТО в Бухаресті її позиція, разом із позицією президента Франції Ніколя Саркозі, була дещо іншою. Лідери двох найбільших європейських країн виступали проти приєднання Грузії та України до Плану дій щодо членства в цій організації (ПДЧ), хоч і не заперечували їх входження в НАТО в невизначеному майбутньому.

В кінці згаданої прес-конференції, у відповідь на запитання, чи збирається Швеція, так само як зараз це

робить Фінляндія, переглянути своє ставлення до НАТО й почати рух до повноцінного членства в організації, прем'єр-міністр цієї країни дав зрозуміти, що так і буде. «В цих питаннях дві наші країни звикли дивитись одна на одну», – сказав Рейнфельдт.

ХРОНІКИ ТЕОДОРА ДРАЙВЕРА ДЕНЬ ЗНАНЬ

ДРАЙВЕР УЗЯВ СТРЬОМНИХ КЛІЄНТІВ

ДОРОГА

НА ЧАСІ

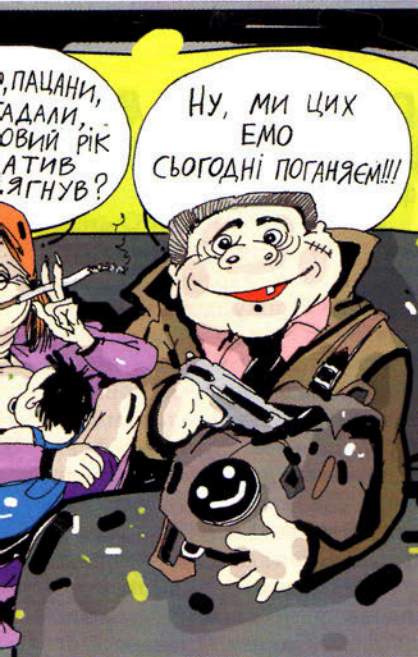
Що стосується нас, то схоже, що тепер ми маємо більше шансів отримати ПДЧ в НАТО, ніж це було до початку бойових дій у Грузії. І все це виключно завдяки Росії, особливо після того, як остання визнала незалежність Південної Осетії та Абхазії.

На початку вересня до Києва приїде віце-президент США Дік Чейні, за попередніми даними, для того, щоб обговорити з Президентом України Віктором Ющенком питання швидкого вступу до Північно-атлантичного альянсу.

До Києва також приїздить Девід Мілібенд, державний секретар Великої Британії. Пояснюючи мету свого візиту, він зробив різку заяву, аналогів якої не було з часів Другої світової війни – про те, що їде в Україну створювати якомога ширшу коаліцію, спрямовану проти агресії Росії. Ще декілька днів тому він, навпаки, закликав не допустити ізоляції РФ. Наприклад, не позбавляти її місця у Великій вісімці, клубі восьми найвпливовіших країн світу, членством у якому Росія дуже пишалася.

В Україні отримання ПДЧ наштовхується на низку проблем, пов'язаних із протилежним ставленням до НАТО головних політичних сил та загальною слабкістю державних органів, не здатних провести підготовку до вступу в цю систему колективної безпеки. Без здатності країни виконати таку підготовочну роботу жодна сприятлива зовнішня ситуація не допоможе досягти мети.

Анатолій Бондаренко

РИТОНУ?

ДЕНЬ ЗНАНЬ ДЛЯ ТЕОДОРА ДРАЙВЕРА

П'ЯТЬ ПОДИЙ

КАТАСТРОФА. Зі 123 людей, які перебували на борту Боїнга-737, що зазнав катастрофи в Киргизії, вижили лише 25 осіб.

ПОЖЕЖА. Поблизу залізничного вузла «Лозова» (Харківська обл.) в результаті пожежі вибухнув склад боєприпасів.

ПАМ'ЯТНИК ПАПІ. В Одесі на вул. Єкатерининській відкрито пам'ятник Папі Римському Івану Павлу II.

ГЕРБ ІЗ МОНЕТ. У Нетішині (Хмельницька обл.) виклали тризуб із монет, які жертвували перехожі на лікування дитини.

СУХИЙ ЗАКОН. У потерпілих від повені селах не продають алкоголь, аби швидше проходилися відновлювальні роботи.

Два паспорти в одні руки

Подвійне громадянство українців протизаконне, але безкарне

Наші високопосадовці почали жваво говорити про те, що негайно треба виявити осіб, котрі мають подвійне громадянство. Активізувалися після війни на Кавказі, формальною причиною участі Росії в якій була «необхідність» захисту своїх громадян, що проживають на території Південної Осетії. «Очевидно, ми посилаємо запити у відповідні спецслужби, щоб знати, скільки серед наших 46-ти з гаком мільйонів людей мають усупереч закону подвійне громадянство», — сказав Анатолій Гриценко, голова комітету РНБО.

Тим часом Ігорь Корельський, консул Генконсульства Росії в Сімферополі, зазначив, що оформлення громадянства РФ проходить у звичайному режимі й «масової паспортизації» немає. «Ті, хто хочуть стати громадянином РФ і має для цього підстави, можуть отримати паспорт. Для тих, хто живуть в Криму, це зробити справді простіше, ніж на території Росії», — заявив він.

«У нашій країні законодавством не передбачено отримання подвійного громадянства. Але говорити про

те, що зробити це неможливо — парадоксально. Люди ж його отримують! — пояснює **Тижню** Вікторія Таран, адвокат. — Все робиться шляхом махінацій: чи то втрати паспорта, який ховають, а за новим відмовляються від громадянства, чи то підробляють якісь документи».

За словами першого головнокомандувача ВМС України Бориса Кожина, тільки в Севастополі близько 40 000 «подвійних» громадян. Та що робити з такими людьми — ніхто не знає, адже ніякої відповідальності за два паспорти на руках наші закони не передбачують.

«Закони України не передбачають покарання, — заявив Олександр Лавринович, экс-міністр юстиції. — Ті українці, які прагнули отримати друге громадянство, практично всі його отримали. Якщо ж Гриценко хоче, щоб люди, які мають подвійне громадянство, понесли покарання, то йому потрібно подати законопроект у ВР, а також щоб цей проект підтримали 226 нардепів, а далі його підписав президент».

Мазепа в Полтаві

Пам'ятник гетьманові буде в центрі, а не за містом

Нарешті вирішилося питання, де ж стоятиме пам'ятник гетьманові Івану Мазепі в Полтаві. 28 із 42 депутатів міськради проголосували за встановлення монумента на Соборній площі. Нагадаємо, що раніше пам'ятник планували встановити на полі Полтавської битви поряд із пам'ятниками Петру I й королеві Карлу XII. «Указом президента вже виділено 1 млн грн на зведення, — запевнив **Тиждень** Микола Кульчинський, народний депутат, член фракції НУ-НС, ініціатор встановлення пам'ятника. — Я їм казав, що це історичне рішення міськради. Це пам'ятник нової України, символ української мужності та нескореності».

Країна природних чудес

Українці визначилися з фаворитами акції

Акція «7 природних чудес України», яка стартувала 1 листопада 2007 року, добігла свого кінця. За звання дива борюся 21 об'єкт.

Найкращим, за версією інтернет-респондентів, став національний природний парк Подільські Товтри (Хмельниччина). А от науковці надали перевагу заповіднику Асканія-Нова (Херсонщина). Чудесами тепер можна вважати також Дністровський каньйон, регіонально-ландшафтний парк Гранітно-степове Побужжя, Мармурову печеру, озера Світязь та Синевир.

Вдячне Прикарпаття

Гостям Івано-Франківщини надаватимуть знижку на відпочинок як подяку за допомогу під час повені

ції «Вдячне Прикарпаття». Власників готелів, приватних садиб та турбаз попросили надавати знижку на свої послуги від 10% до 20% гостям із інших областей.

«Річ у тім, що на благодійні рахунки й досі надходять кошти, а до області прибувають усе нові й нові вантажівки з гуманітарною допомогою. На автошляхах та залізницях працюють рятувальники з усіх областей і щодня метр за метром допомагають відбудувати комунікації», — звітував Микола Палійчук, голова ОДА.

До 1 грудня всі організації, що долучаться до акції, будуть надавати умовлену знижку. Їх перелік постійно поповнюється. З ним можна ознайомитися на сайтах www.if.gov.ua та www.orada.if.ua.

Івано-Франківська облдержадміністрація вирішила віддячити всім, хто допомагали регіону під час повені, й повідомила про початок ак-

Водний екстрим

У селищі Героївське відкрили школу віндсерфінгу

Керченські спортсмени, які захоплюються віндсерфінгом, відкрили в курортному селищі Героївське під Керчу школу, де навчають екстремального виду спорту. Інструктори кажуть, що віндсерфінгом цікавляться все більше туристів.

Задоволення це не з дешевих — година катання на хвилях під вітрилом коштує 150 грн. За три-чотири години новачка можна навчити елементарного: відходити від берега, розвертатися на воді, підпливати в певне місце. Тренуватимуть усіх, кому більше 7 років. Школа функціонуватиме до середини вересня, поки буде тепла вода.

ФОТО: АНДРІЙ ПОМАКІН, REUTERS

Свято на Дерибасівській

День Одеси почнеться з виступу Ющенка

Особисто президент Віктор Ющенко відвідає Одесу, щоб разом із городянами відзначити 2-го вересня День міста. Зранку Приморський бульвар з нагоди свята засиплють пелюстками троянд. Серед святкових акцій — чемпіонат із шахів, переможець якого одержить путівку на чорноморський круїз, а також уже традиційні «Кароке на Дерибасівській» та вистава «Живі шахи». З 19.00 до 23.00 — концерт на Потьомкінських сходах, який вестиме Тіна Канделаки. Співатимуть Ані Лорак, Тіна Кароль, Потап і Настя Каменських, легендарна група BONEY M і Софія Ротару.

Кредити на авто
під 9% річних
у доларах США

УКРСОЦБАНК
 Member of UniCredit Group

"У ВІДПУСТКУ НА АВТО"

АКЦІЯ
 з 01.07.08 по 30.09.08

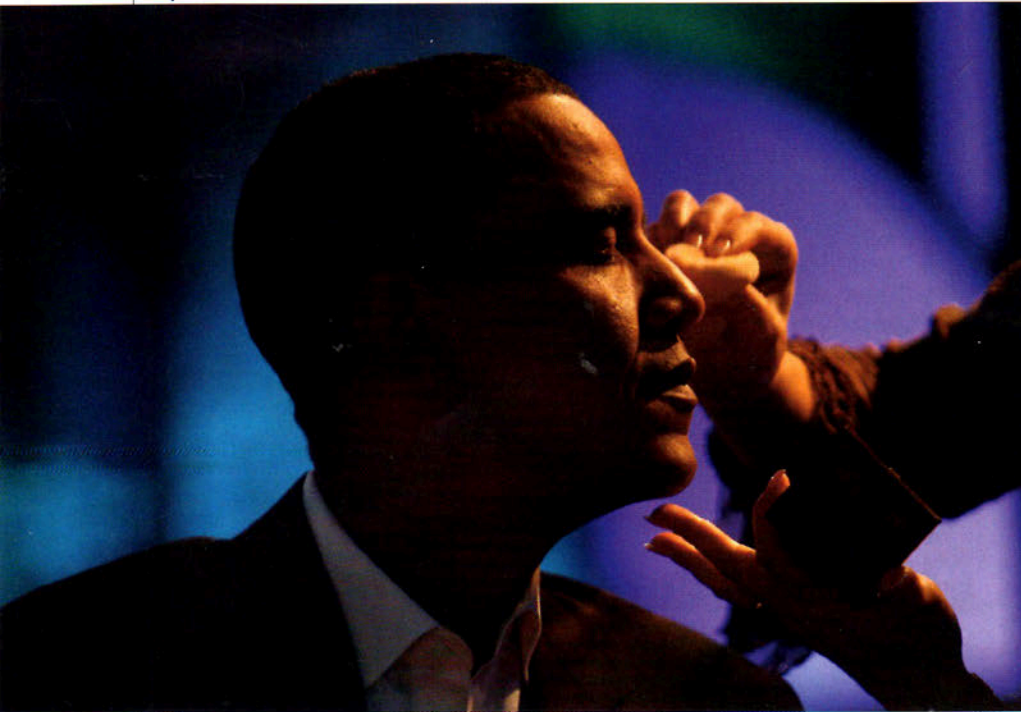
8-800-5000-200
 (безкоштовно зі стаціонарних телефонів на території України)

Бойова нічия

Барак Обама втрачає підтримку американців

Президентські перегони у США втратили фаворита. Результати проведеного CNN/Opinion Research Corp. 23–24 серпня опитування свідчать про те, що республіканець Джон МакКейн наздогнав за популярністю демократа Барака Обаму. Обох кандидатів підтримує по 47% виборців.

Це дуже небезпечний сигнал для Обами, якого ще минулого місяця підтримував 51% американців (рейтинг МакКейна становив тоді 44%). Зупинити відтік голосів має висунення кандидатом у віце-президенти Джо Байдена, сенатора з 36-річним досвідом та голови комітету з міжнародних питань. Слабкою ланкою демократів є прихильники Гілларі Клінтон, уже 27% яких готові проголосувати за МакКейна.

Республіканець скористався з російського вторгнення до Грузії, на яке Обама відреагував мляво, щоб піддати сумніву досвід демократа в зовнішній політиці. МакКейн натомість рішуче підтримав Грузію та звинуватив прем'єр-міністра Росії Владіміра Путіна в бажанні відродити імперію.

Відчуття ліктя

Росія була здивована мовчанням Білорусі під час війни в Грузії

«Нам дуже незрозуміло, що державна влада Білорусі зберігає скромну мовчанку (стосовно російсько-грузинського конфлікту, який почався 8 серпня)», — заявив 12 серпня на прес-конференції в Мінську посол Росії у Білорусі Александр Суріков. Дипломат надав, що Москва завжди захищала Білорусь у міжнародних організаціях, і союзникам треба висловлювати свою позицію з таких питань чіткіше.

Скромна мовчанка Мінська, однак, тривала недовго. Вже 14 серпня Білорусь усе ж надіслала до Південної Осетії сімома вантажівками 63 тонни гуманітарної допомоги, а 19 серпня президент країни Аляксандр Лукашенко висловив свою підтримку діям Росії. Кремль тим часом пішов на загострення конфронтації з Заходом. 26 серпня президент Росії Дмитрій

Медведев підписав укази про визнання незалежності Південної Осетії й Абхазії та закликав інші держави наслідувати цей приклад. Особливі надії Росія покладає саме на Білорусь, оскільки обидві самопроголошені республіки прагнуть вступити до Союзної держави Росії та Білорусі.

Розпродаж

Західні інвестори позбуваються акцій російських компаній

Російський ринок акцій знову лихоманить. 26 серпня індекс РТС упав нижче позначки у 1600 пунктів, що відповідає рівню жовтня 2006 року. Інвестори виводять із Росії капітал, цього разу реагуючи вже не на заяви прем'єр-міністра Владіміра Путіна (див. Тиждень № 33), а на політичну конфронтацію Кремля з Заходом. Цей процес особливо прискорився після визнання Росією незалежності Абхазії та Південної Осетії.

ЛИСТ ДО РЕДАКЦІЇ

Російське
свавілля

Солдати РФ грабують мирне населення

Про це йдеться в листі, який надійшов на адресу **Тижня** з Грузії. Редакція вирішила надрукувати уривок із нього.

Російські війська не тільки методично знищують військову інфраструктуру Грузії, але й намагаються якомога ґрунтовніше вивести з ладу цивільні об'єкти: захоплюють і грабують адміністративні будівлі, підірвали залізничний міст, який з'єднував Західну Грузію зі Східною, а також Вірменію й Азербайджан із морем. <...>

Вивозять усе устаткування не лише з військових баз (що не можуть вивезти — знищують), але й виносять усе з покинутих біженцями помешкань — одяг, кухонне начиння, постільну білизну, знімають навіть унітази.

<...> Грабують населення. В Чхороцку (Мегрелія, Західна Грузія) приїхали на кількох БМП, пограбували кілька сімей і втекли.

Мінують усе. Навіть примудрилися самі підірватися — другий потік мародерів підірвався на мінах, встановлених першим...

Є систематичні випадки зґвалтувань по селах та викрадання гівчат. Жінок вивозять у невідомому напрямку або гвалтують на місці.

Давид і Саломе Ціскарішвілі

ОЦІНКА

Наша оборона

Військовий парад на День Незалежності — на часі, що б там із цього приводу не говорив Ющенко чи його опоненти

Ну чому всі так причепилися до того параду! Наче немає інших проблем. Військовий парад — це радість дітям, генералам і політикам. Ну й нагода людям і світові показати, що є ще в нас військові частини з пофарбованою технікою й вишкоченими офіцерами. Як казав мій сусід на Подолі, коли дивився з балкона на танки, які поверталися з репетиції параду: «Аж в армії знову відслужити захотілося». А всі кричать про те, що «українська влада використовує мілітаристську риторичку». І, мовляв, готує виборців до війни з Росією й ледь не до запровадження надзвичайного стану. Не знаю. Єдиний мілітаристський пафос від параду відчув ще один мій сусід на тій же репетиції: він гукав танкістам, вказуючи на скупчення шикарних авто: «Хлопці, давіть ці джипи!» Ну що мілітаристського може бути у веселій постановці цього параду, коли в головнокомандувача гложне мікрофон — це ж смішно! Про яку пропаганду «сильної руки» йдеться, коли її організатори не здатні забезпечити трансляцію через гучномовці на Хрещатику, щоб пояснити публіці, що це не бочки з пивом на дизельному тягачі, а зенітно-ракетний комплекс С-300.

І, до речі, в тих вір-місцях, де трансляцію було чути, диктор розповідав цілком мирні речі. Не «з такої техніки були збиті російські літаки в небі над Грузією» і не «екіпаж цього бронетранспортера знищив стільки-то терористів під час виконання миротворчої місії в Іраку». А говорили, що «цей вертоліт завозив продовольство постраждалим від наслідків повені» тощо.

Зрештою, про мілітаризм не йдеться вже тому, що ідея військового параду була озвучена задовго до трагічних і безглузких подій на Кавказі. Так, спірайтерни президента використали мілітарний азарт, який охопив багатьох пересічних виборців, і наповнили промову Ющенка фразами, підозріло схожими на тему **Тижня** «Як воюють українці» (див. № 27). При цьому не зрозуміло, чому це в День Незалежності «в наше серце має увійти дух

ПАВЛО СОЛОДЬКО
заступник головного редактора

перемоги» (а не свободи) і кого ми повинні перемагати. Особисто я в каламутних подіях у Південній Осетії та Грузії не бачу сторін, заради яких варто воювати. Зате я точно знаю, що варто воювати за свою рідну країну й родину. Це не напад, це самозахист, це війна за ту ж таки свободу. Власне, парад і продемонстрував, що само захищатися ми можемо — ще й як. Зенітно-ракетні комплекси, провезені в купі старовинної радянської техніки — оце й була сутність параду, й зовсім не мілітаристська. Ми мирні люди, але С-200 і навіть С-300 стоять на запасній колії. В сучасних війнах домінування в повітрі вирішує багато чого — й от завдяки параду весь світ знає, що в Україні є зенітно-ракетні комплекси, які днями збили близько десятка російських літаків (беремо середню цифру між заявленими грузинами 20 і визнаними росіянами 4). Добре, що парад відбувся й успішно завершився. Танки не провалилися в торговельні центри, літаки не впали на Труханів острів. Ющенко пообіцяв звернути нарешті увагу на армію й забезпечити її коштами, а громадян — гідними умовами життя. Тепер владі залишилося виконати свої обіцянки. Таким чином вона виконає хоча б одну свою обіцянку до кінця — й тоді «дух перемоги» нарешті ввійде і в її серце, і в наші серця.

ЗВОРОТНИЙ ЗВ'ЯЗОК

jesfor

Молодці, правильно зробили. Бо страх має таку гарну рису, як мотивування людей (якщо у людей є мізки) та збуджування до діяльності. Глядіш, і армію швидше переведуть на контракт, зроблять боєздатною. І порядок у державі почнуть наводити, бо кому з нашого олігархату хочеться втратити свої місця? Не думаю, що Коломойський, Жеваго... захочуть пошунуватись для Дерипаски та Ко.

Барон Врангель

Річ насамперед полягає в тому, що бракує здатності приймати вольові рішення й нести за них відповідальність у всіх представників так званої "політичної еліти" України. Від того масмо те, що маємо, як казав незабутній ЛМ. І жаку зрозуміло, що треба вступати до НАТО не звертаючи уваги на соплі й сльози деяких сожків з деяких регіонів. Але хто з нинішніх очільників української влади на це здатен? Загалом висновок такий — якщо в грудні не отримаємо ПДЧ або якщо не відновимо ядерний потенціал, треба готуватися до війни й готуватися не подіячому.

Читачка

Вони привели в повну боєздатність свій флот на нашій території. Росія не знає меж пристойності й слова «досить».

locksmith4

Россияне — хотели как луччи, а получили, как всегда!.. И чего добились: «Россия встала с колен!» и ляпнулась на задницу, в самое дерьмо!!! Да так конкретно, что брызги во все стороны полетели. И после такого «вставания» даже витренчиковским коммунистическим бабушкам крыть стало нечем! И все поняли: хочеш-не хочеш, а от такого «гаранта безопасности и старшего брата» надо аж бегом вступать в НАТО, а то «братец» решит на нас наехать после провала с Грузией! А чего, собственно? Всем известно, чем заканчивается попытка в стельку пьяного «встать с колен»...

Свої зауваги та коментарі до статей Ви можете залишати в блозі **Тижня** — ut-magazine.livejournal.com та на нашому сайті www.ut.net.ua

СЕРГІЙ ГУЗЬ
оглядач відділу економіки

Зброя, як аргумент демократії

За статистикою в США на кожну родину припадає майже 2 одиниці вогнепальної зброї, що знаходиться в особистому користуванні. В масштабах країни її вистачить, щоб озброїти потужну армію. Якимось мені довелось побачити арсенал родини звичайного американокомп'ютерного генія на ім'я Рік. Його дружина викладає англійську мову та виховує трьох доньок. Їх стиль життя зовсім не схожий на кіношних ковбоїв.

Перше, що показав мені господар, була дідова мисливська рушниця, виставлена на огляд у старовинному серванті. В іншій шафі, схожій на сейф, ще п'ять, починаючи від звичної нам двоствольки, закінчуючи скорострільною автоматичною рушницею на кшталт «вінчестера». На додаток Рік має два пістолети. Та гордість господаря — справжній мисливський арбалет, із величезними ножами на кінчику стріли.

Рік живе поряд з Атлантикою, столицю штату Джорджія. Тут і досі пам'ятають про громадянську війну, а прапор конфедерації можна зустріти на кожному кроці. Поліція розповідає страхітливі казки про

місцеву афро-американську мафію, торгівлю наркотиками та замовні вбивства.

Якимось запитав у Ріка, чому не заборонять вільний обіг зброї, якщо є ризик, що вона може легко потрапити до рук злочинців? По-перше, заборонити зброю — це обмежити свободу вибору, пояснив він. По-друге, з нею легше відчувати свій дім і родину захищеними. По-третє, коли кожен громадянин потенційно може бути озброєним, влада намагається не нехтувати тією самою демократією.

У місцевому конгресі штату на гальорці є спеціальне місце для відвідувачів. І що мене здивувало, так це наявність трибуни й мікрофона. Виглядає, будь-який громадянин штату може звернутись до конгресменів під час розгляду того чи іншого законопроекту. Висновок напрашувався сам собою: щоб наша влада почала рахуватися з нашими думками, треба озброїти кожного українського громадянина.

Про нелегальну торгівлю зброєю в Україні. **Стрп. 22**
Як купити пістолет без дозволів і довідок. **Стрп. 64**

Редакційна рада: Анатолій Бондаренко, Кирило Галушко, Роман Кульчинський, Юрій Макаров, Лідія Смола, Олексій Сокирко, Роман Цуприк

АДРЕСА «ТИЖНЯ»

Листи надсилайте за адресою: 03040, Київ, вул. Васильківська, 2а
Телефонуйте: (044) 503-3740; факсуйте: (044) 503-3740
E-mail: office@ut.net.ua

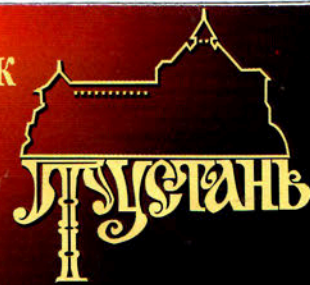
Редакція залишає за собою право на літредагування надісланих матеріалів без узгодження з автором. Рукописи не повертаються й не рецензуються.

6
вересня

ДЕРЖАВНИЙ ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНИЙ ЗАПОВІДНИК

Львівська обласна громадська організація "ТУСТАНЬ"
Організація української молоді "СПАДЩИНА"

с. Урич, Сколівський р-н Львівської області

ФЕСТИВАЛЬ УКРАЇНСЬКОЇ СЕРЕДНЬОВІЧНОЇ КУЛЬТУРИ

ТУСТАНЬ!

2008

www.tustan.com.ua

Графічна реконструкція Михайла РОЖКА

У ПРОГРАМІ:

- позанки русичів, народні ремесла,
- ігрові майданчики, симпозіум скульпторів, богородишиний змії,
- кам'яна машина, нічний штурм фортеці, ярмарок середньовіччя,
- середньовічна музика фестивалю

Василь ЖДАНКІН - кобзар, бард

МО "Майстерня Пісні" (Художній керівник - лауреат Національної премії ім. Т.Шевченка Наталка Половинка), Проект "ІРМОС" (Давні духовні напиви України), Наталка Половинка (Україна, вокал) та Клаус Кугель (Німеччина, перкусія), Ансамбль старовинної музики "Львівські Менестрелі"

Братчик Київського кобзарського цеху Ярослав Крисько
Любомир Кушлик - традиційні інструменти

Гурти
"Дивні", "Люди Добрі", "Стрибожі Внуці"
Видатні українські барди:

Едуард Драч, Олександр Смик, Наталка Криничанка, Віктор Цимбалюк,
Дует "Образ" (Андрій Саєнко, Ігор Тітик)
Музичні колективи сіл Урич, Підгородці та Сопіт

ТАНЦІ. БОГНЯНС ДІЙСТВО

Танцювальний колектив та вогняне дійство клубу історичного фехтування та рольового моделювання "Пантера"

ТЕАТР

Львівський обласний музично-драматичний театр ім.Юрія Дрогобича;
Сценарій за редакцією Юрія Кирика; Театр Тіней

співорганізатори:

- Управління охорони культурної спадщини ЛОДА;
- Управління культури і туризму ЛОДА;
- Управління у справах сім'ї та молоді ЛОДА;
- Сколівська районна рада;
- Сколівська райдержадміністрація;
- Національний природний парк "СКОЛІВСЬКІ БЕСКИДИ"
- Підгородецька сільська рада

Голова оргкомітету	Андрій Парубій
Режисер	Уляна Мороз
Художник	Мирослава Рожко
Координатор скульпторів	Дарія Альошкіна
Медіа-продюсер	Зоряна Іленко
web-супровід	Дизайн-студія "DEEP"
Поліграфія	КОЛІР ПРО, Колір ПРО сервіс
Технічне забезпечення	Компанія "Леотех"
Координатори	
реконструкторів	"Чорна Галич" (Русь IX-XIIIст.)
	"Вершники Св. Іоанна" (Середня IX-XIIIст.)

Генеральний спонсор:

Офіційний спонсор:

Спонсори: ТЗОВ «Архбудінвест-Львів»

Інформаційні спонсори:

УКРАЇНСЬКИЙ ПРОСТІР ДНІПРОВА ХВИЛЯ

Партнери: Фестиваль авторської пісні "СРІБНА ПІДКОВА", Турклуб "Аргонавт-Манівці"

Для Грузії визначеність – це плюс

СПІЛКУВАВСЯ Юрій Макаров, **ФОТО:** Андрій Ломакін

Посол Грузії в Україні Мераб Антадзе сподівається, що найгірше позаду

Під час усієї нашої розмови в невеличкій кімнаті переговорів Посольства Грузії в Україні під вікнами відбувалося казна-що: літні жіночки й

непогано відгодовані молодики махали червоними прапорами з символікою КПУ та кричали в мегафони. Деякі тримали транспаранти на кшталт «Прекратите провакацію» (орфографію першоджерела збережено). Ставало ніяково: в разі чого (хай тобі біс, щоби не наврочити!) саме вони вийдуть назустріч чужим воякам з хлібом-сіллю. А пан Антадзе випромінював... так, стурбованість, так, гірке усвідомлення безсилля, так образу, й водночас — непідробне відчуття мо-

ральної перемоги, яка далася надто дорого.

У.Т.: Чи чекала Грузія інтервенції?

— За кілька місяців до трагедії наші дипломати в усьому світі били на сполох, але їхні звернення не було адекватно сприйнято. Місяця півтора тому в УНІАНі проходила велика прес-конференція, на якій я казав, що військова інтервенція Росії вже почалася. А почалася вона після указу президента Путіна про

ВПРИТУЛ

статися те, що сталося, щоби світова спільнота сприйняла це серйозно.

У.Т.: Чи передбачали ви, що інтервенція матиме такі масштаби?

— Ми чекали активних бойових дій, але те, що робить Росія упродовж останніх днів, і для нас, і для всієї світової спільноти стало несподіванкою. Це вже не військові дії, а варварство, бешкети, мародерство...

У.Т.: Якщо можна, детальніше. Преса повідомляла про запальні бомби в заказнику Боржомі, про грабунки мирного населення. Що ще виходить за межі військової логіки?

— Це екоцид, це геноцид, коли разом із регулярною російською армією діють незрозумілі підрозділи бойовиків з Росії, Південної Осетії, Абхазії. Нелюдяне поводження з місцевим населенням, гвалтування, вбивства, грабунки, приниження простих людей, дітей, старих, жінок — це свідчить про те, що російські військові та їхнє керівництво виходять за межі цивілізованих відносин.

У.Т.: Згадую, ішлося про сумнозвісний батальйон спецпризначення «Восток» чеченського польового командира Суліма Ямадаєва, який раптом опинився на території Грузії. Таке враження, що російське керівництво прагне перетворити грузинсько-російський конфлікт на конфлікт Грузії з народами Кавказу, особливо мусульманськими...

— Упродовж багатьох років Росія намагалася відносини народів Кавказу, які склалися століттями, використати у своїх інтересах. Це відбувалося від самого початку, коли в межах Радянського Союзу організовувалися територіальні утворення — такі як Кабардино-Балкарська АРСР (а між кабардинцями та балкарцями — дуже великі проблеми), Чеченсько-Інгуська (де між чеченцями та інгушами теж не все було мирно). Ні для кого не є таємницею, що ця політика проводилася не лише на Південному Кавказі, а й між Азербайджаном та Вірменією, між Грузією й іншими народами Кавказу. Це зрозуміло всім політикам і журналістам зі здоровим глуздом в усьому світі, але, на жаль, у Росії

журналісти не хочуть цього бачити.

У.Т.: Там також є різні люди. Є чудові чесні репортери, розвідувачі, публіцисти. Може, не так багато, як хотілося б.

— Я знаю, що в Росії навіть у найскладніші часи завжди було чимало гідних людей, без цього неможливо уявити Росію. Але в нинішній ситуації з мас-медіями в Росії слово правди не може бути почуто. Є окремі газети, що незрозуміло як іще тримаються, є інтернет-видання, та це мізер на загальному тлі. Те, що сталося, дуже важко й болюче для Грузії. Але, з іншого боку, це величезна небезпека для самої Росії, бо ж може призвести Росію до дуже поганих наслідків.

У.Т.: Років п'ятнадцять-двадцять тому в Росії була незалежна громадська думка й вона користувалася авторитетом. Чи планує Грузія престури для російських журналістів, щоби вони дізналися правду?

— Це робилося неодноразово ще до початку військових дій, але, на жаль, вони не мають змоги писати правду в ситуації, коли в Росії свобода слова настільки обмежена. Класична радянська пропаганда присутня не лише в пресі, вона, радянська класика, домінує й у відносинах Росії з іншими державами. Особливо, коли після 2000 року Путін почав грати головну роль, засоби масової інформації за допомогою пропаганди створювали образ ворога з кількох держав, у тому числі й Грузії. І вони досягли свого (я не маю на увазі ту частину російського суспільства, яка має доступ до Інтернету, до західних ЗМІ). В Росії проводилися дивні опитування. На запитання, скільки населення в Грузії, росіяни відповідали: «45 мільйонів мусульман» тощо.

У.Т.: Розумію, це ми вивчали на собі. У мене є враження, що у ставленні російського керівництва до керівництва Грузії є якийсь додатковий особистий фактор, особисте роздратування... Вони сприймають Грузію як альтернативний шлях розвитку, де можливі вільні вибори, успішна боротьба з корупцією, зростання економіки не за рахунок нафтодоларів... Як вам здається, чи є в їхніх діях еле- ▶

вихід з угоди в межах СНД 1996 року, який обмежував усі держави в економічних, соціальних та інших контактах із Грузією. Після офіційного виходу з СНД та початку інтервенції до Південної Осетії, та до Абхазії почали надходити додаткова воєнна сила, озброєння, військова техніка під різними приводами — інженерні війська, збільшення миротворчого контингенту тощо. І тоді Грузія почала активну дипломатичну діяльність, зверталася до міжнародних інституцій, щоби запобігти загрози, що зростала. Було вже зрозуміло, що Росія готується до масштабних бойових дій. Але, на жаль, тоді нас світ не почув. Мало

мент мстивості щодо маленької країни, яка насмілилася обрати інший шлях?

— Так, ви маєте рацію. Особиста злість лідера передається команді, яка має будувати політику, й там починають переважати особисті образи — та це лише один з багатьох факторів. Крім цього, є ще економічна політика, яка входить в сильне протиріччя з нашим розвитком. Прикро, але Захід залежить від енергоносіїв Росії, і багато в чому позиція західних держав визначається цим фактором. Захід намагався втягнути Росію в цивілізований світ, де існують певні правила, та російські лідери обрали зовсім інший шлях. Грузія дуже постраждала й далі страждає, нам завдано величезної матеріальної шкоди, але світова спільнота нарешті витверезіла.

У.Т.: Чимало українців мають думку, що в цій ситуації Захід Грузію «здав». Реакція багатьох країн з'явилася набагато пізніше, ніж ми чекали, й не була такою визначеною, як нам би хотілося. Чи немає у вас підозри, що Захід готовий миритися з політикою Росії якою вона є, на шкоду невеликим країнам?

— Я гадаю, якщо можна говорити про якісь плюси в ситуації війни, то вони в тому, що Захід не змирився не лише із ситуацією в Грузії, а взагалі з тим, як Росія бачить світовий устрій. Країни Заходу працюватимуть над тим, щоби Росія не вийшла з-під контролю, ще більше не нашкодила міжнародним відносинам, вони намагатимуться зробити все, щоби в майбутньому таких інцидентів більше ніколи не було. Ми чудово розуміємо, що Грузія — не єдина ціль із зовнішньої політики Росії, і один із плюсів (повторюю, якщо можна говорити так про війну) — це те, яку позицію зайняли Ангела Меркель та Ніколя Саркозі з приводу невиконання Росією підписаної нею угоди. Це дуже відрізняється від тієї позиції, яку вони займали в Бухаресті. Вони нарешті мають чітке уявлення, що собою являє сучасне керівництво Росії.

У.Т.: Внаслідок цього конфлікту шанси Грузії в будівництві «труби» в обхід Росії збільшилися чи зменшилися?

— Бомбування, окупація більшої частини грузинської території зробили своє, й було ухвалено рішення припинити транзит. Але після того, як ситуація стабілізується, і цей проєкт, й інші проєкти стануть ще актуальнішими. Розмови про це йдуть уже на різних рівнях.

У.Т.: Розмови між ким і ким?

— На всіх рівнях експертів і дипломатів.

У.Т.: Які наслідки російської інтервенції для грузинської економіки — не лише в сенсі непосредних руйн, а й у сенсі залучення інвестицій. Адже іноземні інвестиції — це, так би мовити, фішка грузинської моделі розвитку?

«Особиста злість [російського] лідера передається команді, й там починають переважати особисті образи»

— Стабільності буде досягнуто, й вона буде прогнозованішою, ніж до конфлікту. Ризики зменшаться, бо відновлення бойових дій за такої активної позиції світової спільноти вже неможливе, отже інвестицій буде більше. Можливо, це також один із плюсів.

У.Т.: Щодо політичної ситуації всередині Грузії, в мене є два запитання, і спеціально хочу підкреслити, що це різні запитання. Отже, по-перше, чи існує єдність в грузинському політикумі. І, по-друге: чимало політологів вважають інтервенцію проявом особистого бажання «корпорації Путіна» скинути Міхаїла Саакашвілі. Так-от, чи існує в Грузії «п'ята колона»?

— Росія хотіла усунення Саакашвілі для того, щоби з'явився лояльніший до Росії лідер, який міг би виконувати замовлення, що влаштували б Росію. Та опозиційні партії в Грузії зайняли чітку позицію. Їхні лідери заявили, що Росія не має жодного права нав'язувати свою політику Грузії — зокрема, диктувати, хто має в нас бути президентом.

У.Т.: І все-таки, чи існує в Грузії «п'ята колона»?

— П'ята колона в Грузії неможлива. Росія остаточно позбулася бо-дай якоїсь, навіть мізерної, опори й довіри в Грузії.

У.Т.: Але нинішній спосіб організації грузинського суспільства передбачає, що такий відвертий «розбір польотів» відбудеться?

— Для нас було дуже важливо, що громадськість, прості люди Грузії, в тому числі й ті, які втратили близьких, житло, продемонстрували єдність, цілісність. Не було жодної паніки, деморалізації, була чітка позиція всім стояти разом.

У.Т.: До якої міри грузинська армія виявилася ефективною? Ну, збили кілька російських літаків, які вважаються невразливими, але ж зупинити російську армію складно?

— Будь-яка держава, яка хоче бути здатною захищати свою територію, перед загрозою такого величезного й могутнього противника, перебуває в непростій ситуації.

Поки протистояння було в розумних межах, грузинська армія була цілком успішною. Вочевидь, що за такої разючої переваги російських збройних сил у живій силі та техніці, особливо авіації, жертви були б величезними. Відведення військ і підписання домовленостей були розумним рішенням.

У.Т.: Яка роль України в конфлікті? По-перше, Україна офіційно продавала Грузії зброю. По-друге, російська пропаганда стверджувала, ніби в Грузії воюють українські частини й окремі громадяни, аж до байок про українських снайперів.

— Це одна зі складових російської пропаганди за радянським зразком. Офіційно заявляю, що в бойових діях не брав участі жодний український вояк, ані військовий інструктор. Що стосується озброєнь, то Грузія, як і будь-яка інша країна, що не має власної військової промисловості, купує озброєння. До ускладнення відносин ми купували зброю й у Росії. Зараз купуємо в багатьох країнах, у тому числі й в Україні, й це цілком легально, це біз-

нес. Техніка, яку Грузія купувала в Україні — невелика частина від загальних закупівель. Це відкрита інформація, її можна подивитися в Інтернеті.

У.Т.: Що стосується відновлення територіальної цілісності Грузії: наскільки зараз це завдання відсувається в невизначене майбутнє, чи стає взагалі неможливим?

— Мета залишається так само першочерговою й життєво важливою для Грузії, як і раніше. Тим більше, що Грузія вже усвідомила, що таке російські так звані миротворчі формати. Йдеться про те, щоби створити відповідний міжнародний механізм. Тобто ми відійдемо від тієї ситуації, яка багато років не давала жодних позитивних результатів, а якраз навпаки, підтримувалася, щоби прямиї діалог між Грузією та Південною Осетією й Абхазією був неможливий. Формати, які досі існують, повністю вичерпали себе.

У.Т.: Грузинське керівництво пропонувало фантастичні умови автономії як Південній Осетії, так і Абхазії зі самоврядуванням, із квотами у центральній владі.

— Ви погодитесь з тим, що мета Росії була не у врегулюванні ситуації, а в її дестабілізації, в тиску на Грузію, щоби не здійснилися ті політичні й економічні перетворення, над якими ми працювали. Росія не бажає мати країн-сусідів, де є свобода слова, економічна свобода, де йде боротьба з корупцією. Тому будь-які наші пропозиції, будь-які пропозиції світової спільноти від самого початку Росією відкидалися й були приречені. ■

БІОГРАФІЧНА НОТА

Мераб Антадзе народився 1952 року у Тбілісі. Закінчив геологічний факультет Тбіліського політехнічного інституту. Працював інженером на залізниці, в НДІ Кавказьких корисних копалин, директором майстерні церковних витворів грузинської патріархії. У штаті Міністерства закордонних справ Грузії — з 1991 р., був начальником відділу, заступником міністра. Надзвичайний і Повноважний Посол Грузії в Україні з 2007 року.

Росія не має жодного права нав'язувати свою політику Грузії

Без ексцесів

АВТОР: Антон Зікора

Дні Прапора та Незалежності. Люди бігли Майданом із криками: «Б...дь!», міліціонери ховалися

День національного Прапора та День Незалежності, які пройшли в минулий уїк-енд, органічно злилися в одне свято. В анонсах значилися різні заходи, від кон-

цертів до богослужінь — усі, звісно ж, урочисті. Репетиції військового параду відбувалися за декілька днів і навіть місяців до його безпосереднього проведення. В результаті виграв той, хто був свідком цих репетицій, але не пішов на сам парад: 24 серпня на Хрещатику панувала така тиснява, що бронетехніку мало кому вдалося побачити на власні очі.

Якщо по порядку, то День національного прапора почався з незначного запізнення президента. Сайт голови держави повідомляв, що захід планується на восьму тридцять, по-

чався він на годину пізніше. Виступу Віктора Андрійовича чекали декілька сот жителів Києва з написами, які свідчили про належність до того чи іншого району. Все це наштовхнуло на думку, що люди опинилися на Майдані за рознарядкою. Та були тут і ті, хто прийшли з доброї волі — це молоді активісти Конгресу Українських Націоналістів. У них на футболках красувалися написи: «Степан Бандера. 100 років із дня народження». Правда, не всі активісти змогли відповісти на запитання, коли саме народився український герой.

Зате евакуаторів можна не боятися

НІЧОГО СИМВОЛІЧНОГО

В цілому не можна дорікнути влаштовувачам свята в тому, що вони дуже піклувалися про людей. Майдан огороджували паркани і далеко не всім вдалося хоч щось побачити. А шкода, бо в цей час почалося найціквіше. Після того, як президент, опустившись на коліно, поцілував синьо-жовте полотнище, він почав видавати паспорти кращій молоді з усієї України. Двадцять сім 16-річних переможців різних конкурсів і шкільних олімпіад отримали з рук Ющенка посвідчення громадянства. Важливість заходу підкреслювала присутність на ньому Арсенія Яценюка та Леоніда Черновецького.

Вже о дванадцятій свій День прапора й свою видачу паспортів почало влаштовувати місто. Люди перед Київрадою чекали мера, та хтось сказав, що він з'явиться ще не скоро,

оскільки його нагороджують у Секретаріаті Президента Орденом князя Ярослава Мудрого V ступеня. Дійсно, незабаром Леонід Михайлович з'явився перед публікою з величезним орденом. Улюблений мер цього разу був серйозний і суворий, відчувалося, що він дуже гордий.

Черновецький навіть прочитав текст про державний прапор українською, майже не збившись на російську. Після цього солдат почав піднімати синьо-жовте полотнище, та щось там заїло і заплуталося — національний символ застряг на середині флагштока. До солдата одразу підбіг працівник мерії та власноруч почав смикати трос, прапор піднявся вгору на півметра та — нічого символічного! — знову застряг. Працівник мерії кинувся допомагати солдатові — прапор був піднятий під аплодисменти громадян.

У цей час Черновецький стояв навитяжку разом із секретарем Київради Олесем Довгим. Ле-

онід Михайлович тримався правою рукою за селезінку, а після церемонії сказав, що вручати паспорти 16-літнім киянам буде Олесь Довгий, «який дуже багато досяг завдяки... моїй команді». Молодий секретар Київради гідно впорався із завданням, на цьому все й закінчилося.

«Олесь Довгий, який дуже багато досяг завдяки... моїй команді» — казав Черновецький

Демонстрація військової техніки на Хрещатику була наймасовішою подією з тих, які відбувалися в ці дні. Воно й зрозуміло: паради не проводилися в країні чотири роки. Якщо пам'ятаєте, останній із них був 28 жовтня 2004-го. Формальним приводом тоді стало 60-річчя з дня звільнення України від фашистів. Насправді захід був спрямований на підтримку Януковича в напруженій президентській кампанії. Тоді на трибуні разом із Віктором Федоровичем стояв Леонід Кучма, Владімір Путін, президент Азербайджану Ільхам Алієв. Тоді ж Янукович запропонував смоктальну цукерочку Путіну й Медведеву — голові адміністрації президента РФ. Перший відмовився, другий узяв частування й незабаром став президентом, а Путін не став.

«КРАСИВО ЙДУТЬ»

Цього разу командували парадом «помаранчеві» політики: у вип-зоні були Віктор Ющенко, Арсеній Яценюк, Володимир Огризко, Валентин Наливайченко, В'ячеслав Кириленко, перша леді України. Януковича не було. Хрещатиком пройшли військові загони та в кабіролетах проїхали міністр оборони Юрій Єхануров і командувач Сухопутних військ Збройних сил, командувач парадом, генерал-лейтенант Іван Свіда. «Красиво йдуть». — «Інтелігенція», — флегматично коментували свідки.

Від руху танків повітря над вулицею посиніло: машини випустили багато диму. «Ось би цими танками грузинам допомогти», — зазначив один глядач. «Та марно, вони все одно кинуть і розбіжаться», — відповів інший. «Танки... Для джигіта танк

не головне, для нього головне кинджал», — втрутився третій. Щоб побачити парад, багато глядачів вставали на сміттєві баки й залазили на дерева. Та що-небудь розгледіти було важко, тому за дійством краще такі було спостерігати на репетиціях, які регулярно проводилися на Хрещатику. Хоча тоді гелікоптери і літаки не літали, а поглянути на них вартувало. Звісно, не щодня таке видовище. Все було виконано у кращому вигляді, правда, тим, хто стояли на парному боці, роздивитися подробиці було складно. Тому вони дзвонили своїм знайомим, які стояли напроти. Ті коментували: «Пролетіли чотири вертольоти... Літаки!» Все як у дитинстві.

Йти з Хрещатики після побаченого було також непросто: натопив людей помчав у метро, людські «корки» утворилися навіть посеред вулиці. Та в цілому обійшлося без жертв і руйнувань, на тому все і скінчилося, якщо не вважати вечірнього концерту там же, на Майдані. Тут можна було послухати найвидатнішу сучасну українську групу — «ТІК». Враження незабутні.

Проте, мабуть, найцікавішим і найвидовищнішим за минулий уїкенд був флеш-моб, який влаштували молоді негідники. Їхня акція жодним чином не була пов'язана ні з політикою, ні зі святами, які проходили в ці дні, хоча й проводилася 23 серпня в центрі Києва, причому одразу після церемонії вшанування державного прапора. Словом, 30–40 чоловік із криками «Б...дь! Б...дь! Б...дь!» пробігли від «МаєДональда» на Майдані до так званої стели Незалежності. Флешмобиери промайнули повз торгові ряди біля Головоштамту. Роззяви, забачивши, як на них мчить цей потік, із жахом розбігалися, звільняючи йому дорогу, джентльмени спішно рятували своїх дам. Звідки я все це знаю? Річ у тім, що флешмобиери люб'язно запросили кореспондента **Тижня** взяти участь у своїй чудовій акції. Я біг одним із перших і не переставав зі всієї сили кричати те, що кричав всі. Обійшлося без ексцесів: мільціонери, яких в цей час було тут дуже багато, теж кинулися врозтіч. Біг продовжувався буквально кілька хвилин, але приніс величезний заряд енергії та позитивного настрою. ■

ФОТО: АНДРІЙ ПОСМАК

Відбиток депутата

АВТОР: Анна Бабінець

**Парламентарі
не хочуть, щоб
система «Рада»
впізнавала
їх по пальцях**

Модернізовану систему голосування «Рада» майже встановлено — днями має відбутися її презентація, а вже у вівторок народні депутати влаштуються за новими «партами». Ключова деталь оновлення полягає в тому, що відтепер панель для голосування міститиме сенсорну кнопку, яку депутат має утримувати протягом всього кількасекундного процесу голосування. Схоже, проголо-

нашій країні відбитки пальців можна знімати лише в злочинців. Депутати ж не злочинці, тому треба отримувати згоду кожного. Я особисто такої згоди не давав і, думаю, більшість не дасть». Тому ініціатор радівського оновлення спікер Арсеній Яценюк вирішив зупинитися на сенсорній кнопці. Та й це навряд чи дисциплінує депутатів. «Ладу не буде, депутати до цього не звикли, — продовжує пан Писаренко. — Думаю, вони почнуть вигадувати якісь способи, щоб обдурити цю кнопку. Регіонали, наприклад, можуть змаїструвати собі своєрідний тренажер і у вільний від засідань час змагатися на вправність. А якщо це не буде діяти, можна просто пальці повідрізати та лишити на цій кнопці... Способів багато».

**«В нашій країні відбитки пальців
можна знімати лише у злочинців.
А депутати ж не злочинці»**

сувати «за себе й за того хлопця», в новому сезоні не вийде. Саме це й засмучує депутатів.

ОБДУРИТИ КНОПКУ

«Ну, тепер депутати встигатимуть голосувати не за десятьох відсутніх колег, а тільки за двох-троєх. І то лише найвправніші», — ділиться своїми фантазіями з **Тижнем** член фракції БЮТ Валерій Писаренко. Він каже, що планувалося ввести голосування за відбитками пальців, але реалізувати це у сесійній залі неможливо: «Розумієте, в

Представників найчисельнішої фракції перспектива оновлення робочих місць не налаштовує на жартиливий лад. «Я взагалі не хочу говорити на цю тему, — каже **Тижню** регіонал Володимир Сівкович. — Це дурниця. Ми скоріше знімемо Яценюка, ніж погодимося на такі умови. Взагалі-то немає постанови комітету з питань регламенту. Без неї ініціатива такого роду не може бути зреалізована».

Проте Конституція та Регламент Верховної Ради (хоча й тимчасовий), за який голосували в тому числі й

регіонали, не передбачає погодження подібних нововведень депутатами. Стаття 84 Основного закону передбачає, що «голосування на засіданнях ВР здійснюється народним депутатом України особисто». Ми ж наразі маємо ситуацію, коли кожного пленарного засідання відеокamera телеканалу «Рада» демонструють глядачеві вправність і рухливість депутатів-«піаністів»: один парламентар встигає проголосувати за кількох відсутніх колег. Тобто, депутати показово та відверто порушують норму щодо особистого голосування.

У статті 73 Регламенту ВР чітко зазначено: «Голова Верховної Ради вживає заходів щодо забезпечення присутності народних депутатів на пленарних засіданнях, (...) видає розпорядження з питань організації роботи Вреховної Ради». Отже, регіонали помиляються: насправді проходження через профільний комітет або наради голови парламенту з депутатами не потрібні. Це прямий обов'язок спікера — втримати депутатів на місцях.

Яка фігура з депутатських пальців дасть тепер більше голосів?

PHOTO: REUTERS

ПОГАНИЙ ПОЛІЦЕЙСЬКИЙ

«Я обіцяв, і я реалізував пряму конституційну норму: особисте голосування народного депутата. Хто не хоче працювати в парламенті, є можливість написати заяву», — зазначив нещодавно Арсеній Яценюк. Та бажаних звільнити депутатське крісло чи навіть просто однодумців у пана Яценюка в сесійній залі майже немає.

Навіть коаліціанти, які ніби-то мають підтримувати просунутого спікера, не у захваті від такої перспективи. Кажуть, у коаліції й без того не вистачає голосів, якщо ж запровадити особисте голосування, нинішня більшість взагалі нічого не проголосує і дуже швидко розвалиться. Поза очі депутати-партнери звинувачують Арсенія Петровича у відмиванні грошей на реалізації цієї ініціативи. Хоча, судячи з оприлюднених цифр, зробити це було складно. За даними Інституту проблем математичних машин і систем, який обслуговує та модернізує систему «Рада», переобладнання одного депутатського робочого місця ко-

штує \$145–170. Загалом же модернізація системи обійдеться бюджетові максимум у \$85 тисяч.

Гроші — це не єдине, що хвилює парламентарів. Коли йдеться про себе коханих, вони перетворюються на людей обережних та вразливих. Найцікавіший аргумент проти впровадження сенсорних кнопок **Тиждень** почув від депутата фракції НУНС, экс-мера Києва Олександра Омельченка. «От кажуть, що від цих сенсорів велике випромінення. Під час кожного дотику депутат ризикує своїм здоров'ям. Особливо це стосується здоров'я чоловіків — я таке чув. А у нас же жінок небагато, в основному чоловіки серед депутатів. Мене особисто це дуже хвилює. Думаю, нас хоча б мали спитати, чи готові ми ризикувати своїм здоров'ям», — обурюється Олександр Олександрович. На питання **Тижня**, чи вплине це на ще щось, крім здоров'я депутатів (наприклад, на дисципліну), пан Омельченко каже, що нічого не зміниться — «як не ходили, так і не будуть ходити».

Більшість депутатів сподіваються, що рішення щодо сенсорних кнопок

ЯК ЦЕ ПРАЦЮЄ

З 2 вересня, щоб проголосувати, народний депутат одночасно з натисканням (однією рукою) кнопки «за», «проти» чи «утримався», має тримати іншу руку на сенсорній клавіші весь час, доки триває голосування (близько 10 секунд). Таким чином він позбавлений фізичної можливості відійти від свого робочого місця й, теоретично, може проголосувати лише один раз — за себе.

буде відмінене чи відкориговане. Ніхто не вірить, що Яценюку в такий спосіб вдасться дисциплінувати парламентарів, тому невдовзі він відмовиться від власної ініціативи.

«Гадаю, з боку депутатів буде чинитися шалений опір цьому нововведенню, — каже директор Школи політичної аналітики НаУКМА Олексій Гарань. — Є абсолютно очевидна потреба дисциплінувати депутатів, але чи вдасться Яценюку зробити це, наразі сказати важко». ■

Збройний барон

АВТОР: Богдан Буткевич

Тиждень шукав торговців зброєю

У Сполучених Штатах кожен громадянин, який досяг повноліття, перебуває у здоровому глузді й не конфліктує із законом, може придбати пістолет. Простий смертний в Україні може претендувати лише на мисливську чи газову зброю, при цьому він має пройти виснажливі дозвільні процедури. Водночас кількість злочинів на душу населення, скоєних із застосуванням вогнепальної зброї, в Україні та США не надто різняться. Той, хто задумав збройне пограбування чи вирішив стати на шлях кілера, може прикупити арсенал на чорному ринку. **Тиждень** пішов слідами зловмисників.

БРОВАРСЬКИЙ ЗВ'ЯЗКОВИЙ

Пошук «ган-дилера» був доволі складним і забрав кілька місяців. Зрештою я отримав згоду на зустріч і опинився біля торговельного центру «Термінал» на околиці Броварів, що під Києвом. Тут мене має зустріти уповноважений торговця зброєю.

Переді мною, ніби нізвідки, з'являється кремений чоловік середніх років. Мовчки киває у бік старенької «Волги». Сідаємо до машини. «Ну, ти пам'ятаєш умови — жодних диктофонів та фотоапаратів, — силним голосом говорить чоловік. — І взагалі — щоб ти зрозумів, зустрічаємося з тобою тільки тому, що за тебе нормальні люди поручилися. Тож не підставляй їх». Він дістає з кишені невеликий металевий пристрій, що ззовні нагадує радіоприймач, і починає водити навколо мене. Здогадуюсь, що це портативний металощукач. Раптом пристрій починає тривожно пищати. Мій візаві враз посуворішав: «А ну, покажи, що в тебе у правій кишені!» Точно пам'ятаю, що там нічого немає. За-

пускаю руку і виймаю невеликий магніт, що колись туди кинув та і забув про нього. «Ти так не жартуй, — попереджає дядько. — Сподіваюся, нічого такого більше в тебе немає?» Нарешті рушаємо.

І от я в гаражі в промзоні на кордоні Києва та Броварів. Ззовні — звичайний нічим не примітний старий металевий сарай, в якому за законами жанру має стояти якийсь роздубований «Москвіч» чи «копійка». Проте нічого подібного я всередині не побачив. Не було там і видовища, яке люблять показувати в голлівудських блокбастерах — стін, завішаних різною зброєю. Ні, гараж завалений ящиками з різноманітною ау-

діо- та відеотехнікою з Китаю. Виявляється, «збройний барон» має цілком легальне прикриття — торгує китайськими фенами й телевізорами. А канал поставки техніки використовує і для свого тіньового бізнесу.

Врешті знайомлюся з самим «керівником концесії» — але навіть описувати зовнішність я не буду з огляду на домовленість із ним. Назвемо його Сергієм. На запитання, як довго він займається таким бізнесом, торговець посміхається: «Скільки займаюся — стільки й добре. Давно вже, повір».

Із міліцейських зведень:

Працівники Служби безпеки України разом з УБОЗом столиці 25 травня 2007 року провели спецоперацію, під час якої затримали власника нелегального арсеналу і вилучили велику кількість вогнепальної зброї. Серед вилученого арсеналу: 20 карабінів, 8 пістолетів, 5 пістолетів-кулеметів, 3 гвинтівки, 20 кг вибухонебезпечних речовин, майже 20 тисяч зарядів і 10 пристроїв для безшумної стрільби. Ще наприкінці 2006-го до Управління боротьби з організованою злочинністю ГУМВС України в м. Києві надійшла оперативна інформація стосовно групи осіб, яка намагається організувати канал постачання на територію України вогнепальної зброї та боєприпасів закордонного виробництва. У квітні 2007 року в одного з фігурантів цієї ОЗГ за місцем його роботи в Броварах було здійснено оперативну закупівлю набоїв. У тому числі було закуплено пістолет-кулемет «Скорпіон» чеського виробництва. Безпосередньо торгівлею віддав 30-річний молодик — власник тирю. Очевидно, що він був не єдиною ланкою в ланцюжку торгівлі зброєю в Києві.

ЯК ЗБРОЯ ІДЕ У «ТІНЬ»

Питаю у Сергія, як все ж таки відбувається процес купівлі-продажу? «Та дуже просто, — посміхається він. — Спочатку людина, тільки че-

ЦІНА ПИТАННЯ

Прайси чорного ринку

Пістолет Макарова (ПМ) — \$250–400.

Пістолет Стєчкаїна (АПС) — \$500–700.

Пістолет ТТ — \$500 (радянського збирання); \$300–350 (польського, китайського, угорського збирання).

Автомат Калашнікова — \$1–1,2 тис.

Пістолет Beretta 92S — \$1,5 тис.

Пістолет Magnum Research Desert Eagle — \$1,8 тис.

Пістолет Walther P38 (1940–1945 р.) — \$1 тис.

Пістолет Parabellum (1916–1942 рр.) — \$2 тис. (1916–1918 рр. випуску); \$1,6 (1939–1942 р. випуску)

ФОТО: REUTERS

Торговці зброєю не люблять фотографуватися

PHOTO REUTERS

рез знайомих та після їхніх рекомендацій, виходить на мене. Далі я «пробиваю», чим вона дихає, чи не «мент» часом... ну, а далі зустрічаємося і я віддаю «ствол». За словами продавця, він спеціалізується на короткоствольній зброї — пістолетах. Хоча, зізнається він, декілька разів були замовлення на автомат Калашнікова. Щоправда, АК замовляють не так часто — як для самооборони, так і для злочинних намірів це надто велика й помітна зброя. Яку, до того ж, легше відстежити співробітникам правоохоронних органів.

Найбільшою популярністю користуються пістолети системи Макарова (ПМ), Стечкина (АПС), а також пістолети Токарева (ТТ). І не тільки радянського виробництва, але й польського, югославського та китайського збирання.

Сергій, за його власними словами, фактично є посередником. Зброю купує у перевіреної людини. Що то за людина, «барон» розповідала відмовився. Хоча з його натяків

можна зробити висновок, що мова йде про людину, причетну до правоохоронних органів.

У загальних рисах він обмалював схему, як зброя потрапляє на чорний ринок. Її абсолютно легально списують з балансу Збройних сил

«Ти пам'ятаєш умови — жодних диктофонів та фотоапаратів. І взагалі — щоб ти зрозумів, зустрічаємося з тобою тільки тому, що за тебе нормальні люди поручилися»

для подальшої утилізації. В Україні функціонує єдиний завод, що виконує такі роботи — у Кам'янці-Подільському. Який, що цікаво, підпорядкований не Міністерству оборони, а Міністерству промислової політики. Тобто, для утилізації зброї потрібно її переводити з балансу од-

ного міністерства на баланс іншого. Саме тут і трапляється найбільше крадіжок. «Коли «менти» накривають якогось сержанта, котрий намагався зі складу, немов останній дурень, винести кілька стволів — це цирк, — каже Сергій. — Справжні справи робляться саме за цією схемою».

До речі, слова підпільного торговця зброєю підтверджують посадовці Міноборони. «Ймовірно, списана вогнепальна зброя могла потрапити на чорний ринок зі складів Мінпромполітики, що менше охороняються, куди вона потрапляє для подальшої переробки. Але це вже не наша парафія», — повідомив **Тижню** представник оборонного відомства.

Втім, подекуди поставки на чорний ринок здійснюють самі правоохоронці. Як розповів колишній прокурор Рівненської (нині — Львівської) області Олексій Баганець, рік тому із центрального складу ресурсного забезпечення МВС України у м. Києві, скориставшись недбалим ставленням до

Близький Схід. Не виключено, що частина зброї потрапляє сюди через Україну

PHOTO REUTERS

своїх обов'язків караульної служби, один із його працівників викрав 10 бойових пістолетів ТТ, що підтверджено проведенню там ревізії. Під час обшуку квартири та в гаражі киянина знайдено 10 муляжів пістолетів, які він не встиг підкласти на склад замість викрадених, щоб у такий спосіб приховати недостачу. «Далі злочинці діяли за такою схемою: працівник складу за долари реалізовував викрадені пістолети працівнику УМВСУ у Рівненській області, той, у свою чергу, за долари продавав зброю колишньому працівникові міліції, полковнику у відставці, — говорить Олексій Баганець. — В об'язки останнього входило спилити номери на зброї та знайти осіб, яким можна її збути. Через посередника цю зброю продали двом мешканцям Черкаської області».

УКРАЇНСЬКИЙ ТРАНЗИТ

«Є три різновиди ринку зброї, — свідчить директор Центру досліджень армії, конверсії та роззброєння Валентин Бадрак. — Перший — абсолютно легальний, де держави змагаються за те, щоби продати якомога більше своєї зброї

Участь нашої країни на чорному ринку цілком реальна. Хоча обсяги українських поставок у «тінь» не є захмарними

та військового обладнання. Другий — це сирій ринок, де йдуть поставки зброї всупереч міжнародним договорам і нормам, але при

цьому держава неупублічно заохочує торгівлю, і продаж здійснюється, по суті, від її імені. Чорний ринок — це коли поставками цього товару займаються кримінальні структури».

На сьогодні в Україні є досить дієва система державного контролю за експортом зброї. В 1996 році була створена Державна служба експортного контролю, в тому вигляді, в якому вона діє нині, та концерн «Укрспецекспорт», котрий централізував процес експорту озброєнь. Вся система формувалася за американським принципом і не без фінансової участі США. «Дуже важливим елементом цієї системи є те, що для того, аби продати будь-яку одиницю зброї — легально чи нелегально — потрібно мати підписи великої кількості осіб, котрі мають це рішення погодити, — пояснює дирек-

тор Центру. — Причому всі люди — з різних відомств. Тому сформулювати корупційну структуру досить складно».

Беззаперечним є той факт, що через Україну йде значний трафік зброї — як легальної, так і нелегальної. Що визнають урядові та неурядові експерти. «Наприклад, в нас є порт «Жовтневий», через який перекидається і білоруська, і російська зброя, — підкреслює пан Бадрак. — І якщо там є нелегальні поставки, то для нас це ніякого значення не має, адже ми просто країна-транзитер, не більше. Ми ж не маємо перевіряти ці контейнери — всю відповідальність несуть постачальники».

Тому попри те, що українська система контролю за імпортом зброї є досить жорсткою, і це неодноразово визнавали навіть США, участь нашої країни на чорному ринку цілком реальна. Хоча обсяги українських поставок у «тінь» не є захмарними. «Для нелегального вивозу озброєнь в корупційному ланцюгу мають брати участь не тільки спецекспортери й державні контролери експорту зброї, а й представники митниці та

прикордонників, — каже Валентин Бадрак. — Не думаю, що Україна має значних торговців «чорною» зброєю. Та заперечувати можливість нелегальної торгівлі також неправильно, адже справді запаси стрілецької зброї в Україні досить великі. Тому та «чорна» зброя, що в нас є, надходить із двох джерел: або цупиться зі складів, або ввозиться нелегально з-за кордону. В основному, з Росії».

ЦІЛКОМ ОФІЦІЙНО

Стрільянина стихає

У період з 2003 по 2007 роки органами МВС зафіксовано зменшення кількості злочинів, скоєних з використанням вогнепальної зброї, з 560 до 300, у тому числі навмисних убивств — з 47 до 17. За цей час з незаконного обігу вилучено 13 517 одиниць вогнепальної зброї, 2,5 тис. кг вибухівки та понад 648 тис. набоїв. Протягом поточного року вилучено 1900 од. вогнепальної зброї, 101 кг вибухових речовин, 180 гранат і мін, 48 саморобних вибухових пристроїв і понад 85 тис. набоїв. Також зафіксовано 21 злочин із використанням вибухових пристроїв, зокрема, 17 вибухів, внаслідок яких 5 осіб отримали тілесні ушкодження. У МВС зазначають, що основним джерелом постачання вогнепальної зброї до рук злочинців є її переробка з мисливської, спортивної та зброї не смертельної дії (травматичної та газової), реставрація зразків часів Другої світової війни. Третина вибухівки походить з підприємств вугільно-видобувної промисловості.

Інформація надана Департаментом зв'язків із громадськістю та міжнародної діяльності МВС України

Дуже серйозною проблемою лишається й нерегульованість українського законодавства про зброю — воно недосконале. Саме тому у нас цілком реально під виглядом мисливського карабіну за \$2 тис. купити штурмову гвинтівку морської піхоти США. ■

Озброєні та безпечні. **Стор. 12**
Не справжня зброя. **Стор. 64**

ХТО ДИВИТЬСЯ ТВ-РЕКЛАМУ?

ВДОМА Ж НІКОГО НЕМАЄ!

ПрессКом® ADVERTISING

Всеукраїнський IndoorVideo оператор

www.presscom.ua

Помідорна диктатура

АВТОРИ: Андрій Шевельов, Сергій Гузь

Цьогорічні овочеві реалії України: банани коштують дешевше, ніж вітчизняні помідори чи перець

Протягом літа ціни на овочі, вирощені в Україні, трималися на незвично високому рівні й дешевшати не поспішали. Продавці стверджують: за нинішніх умов овочева продукція дорожчає й у полі, й по дорозі в магазини. Та коли чуєш, що селяни

змушені продавати закупівельникам помідори по 50 коп., а на базарі вони коштують вже 5 грн, хочеться заволати: «Грабують!»

ЦІНИ

Нинішнього року прогноз урожаю овочів в Україні був дуже позитивним. Ще місяць тому фермери бідалися, що через це ціни сильно впадуть. Однак останні новини і з полів, і з базарів звучать зовсім інакше — на півдні врожай овочів псується внаслідок спеки, а на заході — бо зливи. Відповідно, продавці на ринках говорять, що овочі надалі не подешевшають, а тільки дорожчатимуть. Це стосується «най-

ходовішого» товару — огірків, баклажанів, помідорів, перцю, навіть картоплі. Ціна суттєво не впаде і на кавуни з динями. Чи справді це так? У пошуках відповіді на це питання **Тижень** прослідкував усі етапи, які проходять овочі та фрукти на шляху до споживача.

Оптовий фруктовий-овочевий ринок «Фермер» знаходиться на окраїні Києва й значно поступається за розмірами відомим на всю країну ринкам одягу чи будівельних матеріалів. Та й асортимент тут не такий і вражаючий: стандартний набір овочів для борщу чи салату, а от асортимент фруктів ширший.

Зараз найбільше пропонують помідори та сливки. Оптова ціна на помідори — від 2,5 грн за маленькі, до 7 грн за великі рожеві, які в народі називають «бичаче серце». На інших київських ринках урозраб ці самі помідори продають по 4—10 грн.

Зранку та навіть удень переважна більшість покупців — роздрібні торговці з усього Києва. Хоча ринок і оптовий, тут з невеликою націнкою можна придбати овочі й фрукти вроздріб. Традиційно ще на підступах до ринку стоять рядком бабусі — вони перепродують продукцію, яка почала втрачати товарну якість або ж залишки партій, куплених дешево у заїжджих оптовиками.

ПОСЕРЕДНИКИ

Найбільші проблеми в дрібних фермерів. Вони змушені витратити багато часу на вирощування, а потім збирання врожаю. Добре, якщо поряд є місто з базаром, а що робити, коли ринок далеко? Покинути врожай і самому торгувати на базарі — загроза, що врожай без догляду перезріє чи пропаде. Найняти додаткових працівників — зростають витрати й зменшуються і без того малі прибутки.

Коли через погодні умови, такі як нещодавня спека, врожай визріває одночасно, в селян практично не залишається вибору, як здати його за копійки перекупникам або на переробні заводи. Наприклад, фермери кажуть, що переробники скуповують помідори по 50 коп. за кіло. І якщо раніше приймали овочі будь-якої якості, навалени прямо в кузов вантажівки, то тепер вимагають фасувати їх у тару, щоб не було давлених.

Інколи схема продажу вітчизняного товару спрощується до одного учасника: виробник в особі дрібною сільського господаря і є кінцевим реалізатором. Проте подорожчання пального, концентрація роздрібного продажу й укрупнення товарного виробництва сприятимуть тому, що роки за десять тітоньку із села за овочевим прилавком можна буде побачити хіба в кіно.

Тим не менше, обставини змушують фермерів продавати товар саме перекупникам. В кожній області є місця, куди невеликі господарства вивозять свою продукцію.

Середні та великі часто мають прямі контакти з посередниками й відвантажують продукцію прямо з поля. За словами деяких оптовиків, сьогодні якісні помідори на півдні України можна придбати по 1,7—2,5 грн за кіло. Є й дорощі. В одному з господарств поруч з Кіровоградом цей товар пропонують по 1,2—1,5 грн.

Приблизно 25—50 коп. на кіло — витрати на транспортування, залежно від відстані. Виходить, що на кожному кілограмові посередник заробляє 1—2 грн. Кажуть, що за день можна продати до 5 тонн помідорів. От і рахуйте, хто більше має: фермер, який із ранньої весни дбав про врожай, чи посередник, який лише перевозить продукцію з точки А у точку Б? Прибутки роздрібних продавців можна навіть не враховувати, хоча вони теж накручують свої 40—50%.

Світлана, підприємець із Дніпропетровщини, яка торгує оптом на ринку «Фермер», сумнівається, що проголошені урядом наміри прибрати посередників між фермерами та покупцями вдасться реалізувати. Хіба для дуже великих господарств,

Років за десять тітоньку з села за овочевим прилавком можна буде побачити хіба в кіно

які й зараз часто постачають свою продукцію напряму. Причини дві: сьогодні ніхто, крім посередників, не буде мотатися від поля до прилавка, та й магазини самі закупають продукцію в оптовиків, бо так зручніше.

ІМПОРТ

Ввезення овочів і фруктів в Україну здійснюють десятки компаній, але лівову частку ринку ділять між собою п'ять найбільших, які працюють з великим асортиментом як звичних для українського споживача продуктів, так і товарів, здатних перетворити похід «за вітамінами» на пізнавальну екскурсію.

Імпортер, особливо дрібний, через невеликі обсяги замовлення певного продукту може закуповувати товар у великих іноземних компаній, що мають угоди з вироб-

никами на пріоритетні поставки. Стандарти ЄС щодо продукції рослинного походження (зовнішнього вигляду та вмісту хімічних речовин) доволі жорсткі, тому на столі вітчизняного споживача можуть з'явитися «неправильні» з погляду вибагливих європейців овочі й фрукти.

Перед тим, як потрапити на базар, у магазин або в заклад громадського харчування, продукція проходить через посередників, яких прийнято називати дистриб'юторами. Їхнє завдання — оперативно постачати потрібну кількість овочів і фруктів в роздрібну мережу. Дистриб'ютор, як правило, не забезпечує доставку товару від виробника — для цього винаймають спеціалізовані транспортні компанії, котрі володіють необхідним транспортом. Наприклад, для того, щоб центральноамериканський банан дістався Україні незіпсутим, його транспортують спеціальні кораблі-«банановози», в їх трюмах підтримується постійна температура 13,5°C.

Дистриб'ютор може відвантажувати продукцію зі складу чи мати точки продажу на оптових площах. Таких, як ринок «Фермер» у Києві чи «Шувар» у Львові — це найбільші овочеві-фруктові торговельні майданчики у своїх регіонах. Чим менший ланцюг посередників, тим меншу ціну може встановити роздрібний продавець.

МАГАЗИНИ

Наразі маємо парадоксальну ситуацію: базарна продукція, що мала би бути найдешевшою, постійно дорожчає внаслідок збільшення кількості посередницьких ланок. І цей процес, судячи з усього, триватиме й надалі. Натомість, принаймні в теорії, найкращі можливості для зниження цін отримують... овочеві-фруктові відділи великих мережових магазинів або супермаркетів. Адже вони мають змогу організувати найкоротший ланцюг постачальників, а також мінімізувати транспортні витрати за рахунок краще організованої логістики й великих партій товару.

Однак сьогодні, попри наявність закупівельних команд і мережові знижки, великі магазини продовжують програвати «овочеві війни» «базарній» торгівлі. По-перше, в

ВІТЧИЗНЯНІ ПОМІДОРИ

1. Фермери віддають помідори:

а) переробним заводом за ціною 0,3-0,5 грн за кіло. В продажу півлітрова банка консервованих томатів коштує 3,5-7 грн

б) оптовим покупцям за ціною 1,2-1,7 грн, а деякі сорти – до 4 грн за кіло

З виручених коштів фермери мають покрити витрати на оплату праці, закупівлю насіння, мінеральних добрив, палива, обробку поля, податки та інші

2. Оптовики перепродують помідори роздрібним торговцям або віддають їх на реалізацію у мережу супермаркетів за ціною 2,5-7 грн за кіло

З виручених коштів оптовик покриває витрати на бензин – 0,3-0,05 грн на кіло – та ринкові збори

3. На базарах роздрібні торговці продають помідори уроздріб кінцевим споживачам за ціною 4-10 грн за кіло

З виручених коштів покривають транспортні витрати та ринковий збір – 15 грн на добу за торгове місце

ГРАФІКА: ПАВЛО НІЦ

асортименті: на пристойному базарі ви знайдете весь овочево-фруктовий спектр: від селянської бульби до екзотичних манго чи авокадо. Причому картоплю можна вибрати білу, червону, середню, велику чи яку заманеться. Така сама ситуація і з екзотами: їх у різних продавців можна купити на різних стадіях дозрівання. По-друге, супермаркети програють в якості: теоретично вона не повинна залежати від того, продається товар з лотка на базарі чи лежить на полиці магазину. Але доволі часто, проходячи овочево-фруктовими відділами магазинів, дивуєшся – як таке взагалі можна було закупити для подальшого продажу. По-третє, існують кадрові проблеми: менеджери роздрібних мереж скаржаться, що знайти досвідченого закупівельника овочів і фруктів не так просто, адже більшість професіоналів отримують добрі заробітки й у оптовому сегменті.

Попри це, магазини, особливо великі, мають цілковиту можливість «бити ціною» «базарні» овочі та фрукти. По-перше, завдяки скороченню кількості посередників на шляху від виробника до власних полиць. Оптимальним варіантом для магазину є пряма дистрибуція, тобто схема, за якою товар доставляє сам виробник або його структура.

По-друге, великі мережі мають перейти до запровадження передоплати за фруктовово-овочевою продукцією. Наразі вони намагаються отримати від постачальника якомога більшу відстрочку платежу за отриманий товар або наполягають на оплаті товару тільки після його реалізації. Тож, в умовах швидкого обертання «фруктрово-овочевих» грошей та існування потужної конкуренції з боку базарних торговців, ладних платити одразу при отриманні товару, посередницька ланка не приймає пропозиції магазинів на величезні обсяги закупівлі без передоплати.

Однак наразі маємо те, що маємо: базари вже системно подорожчали, а супермаркети ще не подешевшали. Судячи з усього, період сезонного «обвалу» цін на овочі буде цього року дуже коротким. І тим, хто не встигнуть досхочу наїстися придбаними в цей час дешевими помідорами, залишиться хіба що перейти на імпортні банани. ■

ІМПОРТНІ БАНАНИ

1. Компанія-імпортер закуповує банани у фермерів або у транснаціональних корпорацій, що мають власні плантації, за ціною \$3-4 за ящик (18 кг), тобто не більше 1 грн за кг

2. Транспортування бананів з Екватору до України обходиться у 1,1 – 1,3 грн за кг

3. Шлях від порту до складу імпортера (вантажно-розвантажувальні роботи, розмитнення тощо) додає до вартості бананів ще 30-50 коп. за кг

4. Імпортер продає банани дистрибутору за ціною 3,7-3,9 грн за кг

5. Дистрибутор продає банани дрібнооптовими партіями у мережі магазинів, дрібним оптовикам, великим роздрібним продавцям, які мають достатні обсяги закупівель за ціною 4,3-4,8 грн за кг. Деякі мережі скорочують «банановий» ланцюг, намагаючись домовитися напряму з імпортером

6. Роздрібна торгівля (базари, супермаркети та невеликі магазини) продають банани кінцевим споживачам. Ціна – від 5 грн, залежно від цінової політики та ступеню стиглості бананів (стигли банани потрібно продати протягом доби, тому вони відчутно падають в ціні)

ІНСТАЛЯЦІЯ ТА ОРЕНДА

- ПЛАЗМОВІ ПАНЕЛІ
- РІДКОКРИСТАЛІЧНІ ЕКРАНИ
- ПРОЕКЦІЙНЕ ОБЛАДНАННЯ
- АКСЕСУАРИ ТА ІНШЕ

на фото: оператори ТОВ "ПрессКом" (С. Шапка, В. Візир, А. Широкі, Д. Бірюкович, А. Осадчик, С. Широкі)

ПрессКом TECHNOLOGY

тел./факс: (044) 585-97-27
www.presscom.ua

ФОРМАТ ЧИ НЕФОРМАТ – ОТ У ЧОМУ ПИТАННЯ

Автор: Інна Завгородня

Тиждень на День Незалежності фестивалів в Унежі

Якщо вам постійно говорять, що ви не потрапляєте у формат, хочеться заперечити. Або принаймні створити свій власний. Такий підхід продемонстрували організатори вже другого цього літа фестивалю у франківському селі Уніж – мистецька агенція «Наш Формат». Форматні люди у їхньому розумінні – ефективні, успішні, патріотичні й такі, яких можна було би об'єднати у живу спільноту задля реалізації творчих проєктів. Директор агенції Влад Кириченко називає свою

команду «практикуючими ідеалістами», що не збираються зупинятися на досягнутому: «У нас окрім цього ще купа проєктів, а фестиваль – тільки верхівка айсбергу, одна з цеглинок». Фронтмен рівненського гурту ОТ VINTA Юрій Журавель пояснив **Тижню**, що таке музика в українському форматі: «Свого часу я півжиття проходив по радію і телестудіях, домовляючись, щоб там крутили нашу музику, та ніде не вдавалося. Але це тільки загартовує рокер-

ський характер. Український формат – це однозначно альтернатива низькопробній попсі. Рокери і організатори подібних фестивалів виступають за те, щоб в українців у був вибір – слухати те, що їм подобається, а не те, що їм нав'язують ЗМІ». Окремий акцент на фестивалі робився на літературну та кіноскладову. А охочі подискутувати про майбутнє України могли опонувати зокрема й Тарасові Прохаську. Р

Автомобілі найвищої стиглості

ФОТО: REUTERS

АВТОР: Микола Лузенко

Бажаєте придбати автівку цього року? Купуйте до кінця жовтня

Зраціонального погляду складно пояснити, яким чином наші громадяни щомісяця встановлюють новий рекорд із купівлі нових іномарок, маючи середню зарплату меншу за \$400. Цьогорічний сезон відпусток фінішував на позначці у 60 тисяч автомобілів — саме стільки українці придбали протягом серпня. Та парадокс у тому, що літо — це лише розминка. Восени продажі підуть угору. Тому

якщо ви плануєте найближчим часом приєднатися до когорти автовласників, є сенс прочитати цю статтю уважніше.

АКЦИЗНИЙ ШЛЯХ

Восени автомобільний ринок України зазнає значних змін. Як відомо, його добряче струснуло після вступу до СОТ, і питання остаточного розміру митних ставок досі не закриті. На сьогоднішній день розмитнення іномарки відбувається за 10% митного збору — підставою для цього є лист Держмитслужби. Спроба пролобіювати збереження попередніх 25% ставок до кінця 2008 року, яка відбулася наприкінці минулої сесії ВР, зазнала невдачі — президент наклав вето на цей закон, і подолати його до

початку канікул Рада не встигла. Та схоже, що держава хоче компенсувати зниження мита з 25% до 10% іншим шляхом — акцизним. Наразі Мінфін готує законопроект про зміну методики нарахування акцизного збору на авто, який призведе до підвищення акцизних сплат. «Принцип, за яким зараз автомобілі оцінюються, застарів, — вважає Денис Фудашкін, заступник міністра фінансів України. — Об'єм двигуна — адекватний показник для екологічного збору. А для податку на власність, яким є акциз, найправильнішим буде показник ціни». Наразі ж покупець платить 2 євроценти за кубічний сантиметр двигуна об'єму до 1500 кубічних сантиметрів і 10 євроцентів, якщо об'єм двигуна більший.

Наскільки саме зросте акциз, стане зрозумілим після оприлюднення законопроекту. Та вже зараз можна оцінити масштаби подорожчання за допомогою арифметичних розрахунків. Так, Кабінет Міністрів прогнозує збільшення відрахувань у зв'язку з новими акцизними зборами на рівні 250–300 млн грн. Якщо «верхню» цифру розділити на 600 тисяч нових іномарок, які за прогнозами й динамікою продажів буде завезено в Україну протягом 2008 року, отримаємо додаткові 500 «акцизних» гривень за усереднений автомобіль, які можна вважати приблизною величиною подорожчання. Начебто небагато, але слід розуміти, що чим дорожчою буде певна модель авто, тим більшим стане акциз на неї.

МИТНИЙ ПАРАДОКС

Другий момент полягає в тому, що територічно Верховна Рада на своєму засіданні може запросто ухвалити зміни до закону про митні тарифи, й тоді розмитнення (принаймні до 2009 року) знову здійснюватиметься за 25 відсотковою ставкою. Однак СОТ і Євросоюз відреагують на такі дії вкрай негативно. Відтак, навряд чи такий варіант варто розглядати як найбільш імовірний, хоча спроба відкласти 10% розмитнення вже була — попри всі євроінтеграційні заяви влади.

Втім, навіть саме існування недорозв'язаного митно-акцизного питання здатне дещо заморозити процес падіння цін на автомобілі. Більше того, дилери, які першими почали зменшувати ціни після 16 травня (дата вступу України до СОТ), уже зараз пригальмовують і зменшують ціни не на весь модельний ряд, а лише на певну частину. З іншого боку, автомобілі, які продаватимуться восени, будуть розмитнюватися саме зараз, тобто за митною ставкою в 10%. Тому покупцеві просто треба дізнатися термін розмитнення конкретного автомобіля — навіть якщо Рада підвищить мито, існуватиме можливість придбання моделі, розмитненої «задешево».

ВІЙНА АКЦІЙ

Акційні зниження цін — дуже розповсюджене явище, яким сьогодні фактично прикривається цінова невизначеність й ускладнене прогнозування на українському авторинку. Перманентний акційний період триватиме

до того, поки не будуть чітко визначені параметри оподаткування. Тому зараз — дуже сприятливий період для придбання автомобіля. Дилери оголошують зниження цін на частину модельного ряду, причому найбільш популярну частину. Прикметно, що саме завдяки цьому сформувалася нова картина літніх продажів. Так, різкий стрибок в цей період здійснили Mitsubishi, Škoda, Hyundai, трохи менший — Opel, Seat, Nissan, Chevrolet. Усе дуже просто: автомобілі цих брендів пропонуються зі значним дисконтом. Принаймні, відчутнішим, ніж у інших автодилерів.

На користь купівлі в цей період виступає і той факт, що акційні пропозиції стосуються не тільки цін. Зменшені кредитні ставки, лояльні умови кредитування й акційні комплектації — ось зброя дилерів, які намагаються «вигризути» рекордну кількість проданих автомобілів. Літній період відпусток, помножений на кризову фіскальну ситуацію, примушує дилерський корпус вигадувати максимально сприятливі умови, щоб залучити живі гроші просто зараз. Стриманість у зменшенні цін сьогодні означає провал на ринку. Достатньо подивитися на приклад Volkswagen, який віддав одразу кілька позицій, або не дуже вдалий результат продажів Ford'a.

Автомобільний ринок України доволі насичений, що дає шанс дилерам робити цілком легітимні, але все ж таки хитрощі. Зменшення цін розповсюджується на автівки, які або вже є на технічних майданчиках, або замовлені. Однак інфляція та умови кредитування, що дедалі суворішають, можуть зіграти злий жарт, коли запаси вичерпаються. Тоді продавці просто змушені будуть коригувати ціну в бік її підвищення. Орієнтовний період такої кореляції — кінець жовтня — листопад. Крім цього, нестача гривневої маси та валютно-курсові коливання можуть так само впливати на ціновий показник, а подорожчання металу й енергоносіїв уже найближчим часом докине свій відсоток до ціни авта.

Проте зараз все не так погано й можна знайти дуже вигідні варіанти. Наприклад, позашляховик Mitsubishi Pajero Wagon має в офіційного дилера ціну від 200 тис. грн. Буквально в березні навіть «сіра» ціна була вищою на 21–23 тис. Або

ЛІДЕРИ ДИСКОНТУ

На ці моделі середньої цінової категорії автодилери вже запровадили суттєві знижки.

Mitsubishi Lancer X – 102,7 тис. грн

Skoda Octavia Tour – 92,5 тис. грн

Opel Astra Classic – 77,3 тис. грн

Seat Toledo Superwagen – 111,3 тис. грн

Hyundai Gets – 62,9 тис. грн

Mazda CX7, популярний у нас кросовер коштує 213 тис. грн у офіційного дилера сьогодні, 240 тис. грн — у квітні. Певна річ, це орієнтовні приклади. Реальну цінову картину матимемо ближче до нового року. Але наступні два місяці — саме той час, коли купувати автомобіль не те що можна — треба! І вимагайте дисконт. Усі обставини цьому сприяють. ■

Диявол у деталях

АВТОР: Юрій Макаров

Росія демонструє мстивість і цинізм як пріоритети своєї зовнішньої політики

Днями телеканал «Росія» в прямому ефірі транслював із Цхінвалі концерт симфонічної музики. Оркестр під керівництвом всесвітньо відомого диригента Валерія Гергієва грав Чайковського просто неба, серед руїн столиці Південної Осетії. Видовище було ефектне: трагічні акорди фіналу Шостої симфонії, запалені перед сценою свічки, закам'янілі обличчя літніх осетинських жінок, мужні обличчя молодих російських вояків... Тільки камери чомусь рухалися, немов журналісти в комендантську годину, не даючи змоги роздивитися місто, знищене вщент тбіліськими агресорами.

А ЧИ БУВ ХЛОПЧИК?

Готуючи минулий номер, фотослужба **Тижня** витратила два дні, щоби знайти фотографії на підтвердження грузинського варварства. Шукали у світових фотоагенціях, у власкорів великих видань, у незалежних фрілансерів. Усе, що знайшли — 2 у два знімки, обидва поставлено у шпальту минулого числа **Тижня**. На них — крупні плани постраждалих і жодних руїн. За два тижні в Інтернеті з'явилися фотографії з театру воєнних дій: будинки з вибитими шибками, зі слідами пожеж... Війна не буває ані гарною, ані мальовничою, та документальних свідчень про те, що місто Цхінвалі було **СТЕРТО З ЛИЦЯ ЗЕМЛІ** грузинськими «Градами», світ досі не має. Будь-який українець чи росіянин, який служив у збройних силах, має пам'ятати ефект від застосування 122-мм реактивної системи залпового вогню БМ-21 «Град» — наступника знаменитих «Катюш»:

один випущений боскомплект залишає після себе 6 гектарів переораної землі. Де?

Представники міжнародної організації Human Rights Watch, які перебували безпосередньо на місці подій, стверджують, що в південній та центральній частинах Цхінвалі є серйозно пошкоджені будинки (в тому числі реактивними снарядами), інші ж квартали міста практично не постраждали. Є різниця? Звісно, для тих мирних осетинів, які знайшли свою смерть під руїнами чи позбулися житла, вона незначна, проте для оцінки події в цілому нею не варто нехтувати.

Те саме й із даними про жертви серед населення. Російські ЗМІ негайно оприлюднили цифру про щонайменше 1600 загиблих від рук грузинів. Експерт Human Rights Watch Анна Нестайт станом на 12 серпня могла документально підтвердити загибель 44 та поранення 300 мирних цхінвальців. Їй також належить спостереження, що зазвичай у подібних конфліктах співвідношення вбитих і поранених — приблизно 1:3. Це означає, що якби цифри російської пропаганди були правдиві, кількість поранених у шпиталів Цхінвалі та евакуйованих до Північної Осетії сягала б 5-6 тис. людей. Насправді ж чисельність зареєстрованих постраждалих менша на порядок. Звісно, стверджувати, що 40 чи 100 смертей — дрібниця, було би блюзнірством, але це краще, ніж 2 тис. До того ж, щось завжди вірити у те, що в Росії так уже журяться з приводу кожної втраченої християнської (чи мусульманської) душі. В будь-кому разі, досвід попередніх конфліктів на території РФ, зокрема, в Чечні, це не підтверджує. Чи так уже дбають у Москві про безпеку кожного новоспеченого громадянина своєї держави? Про це краще запитати робітників-нелегалів, які «понаїхали без реєстрації» до Білокамінної.

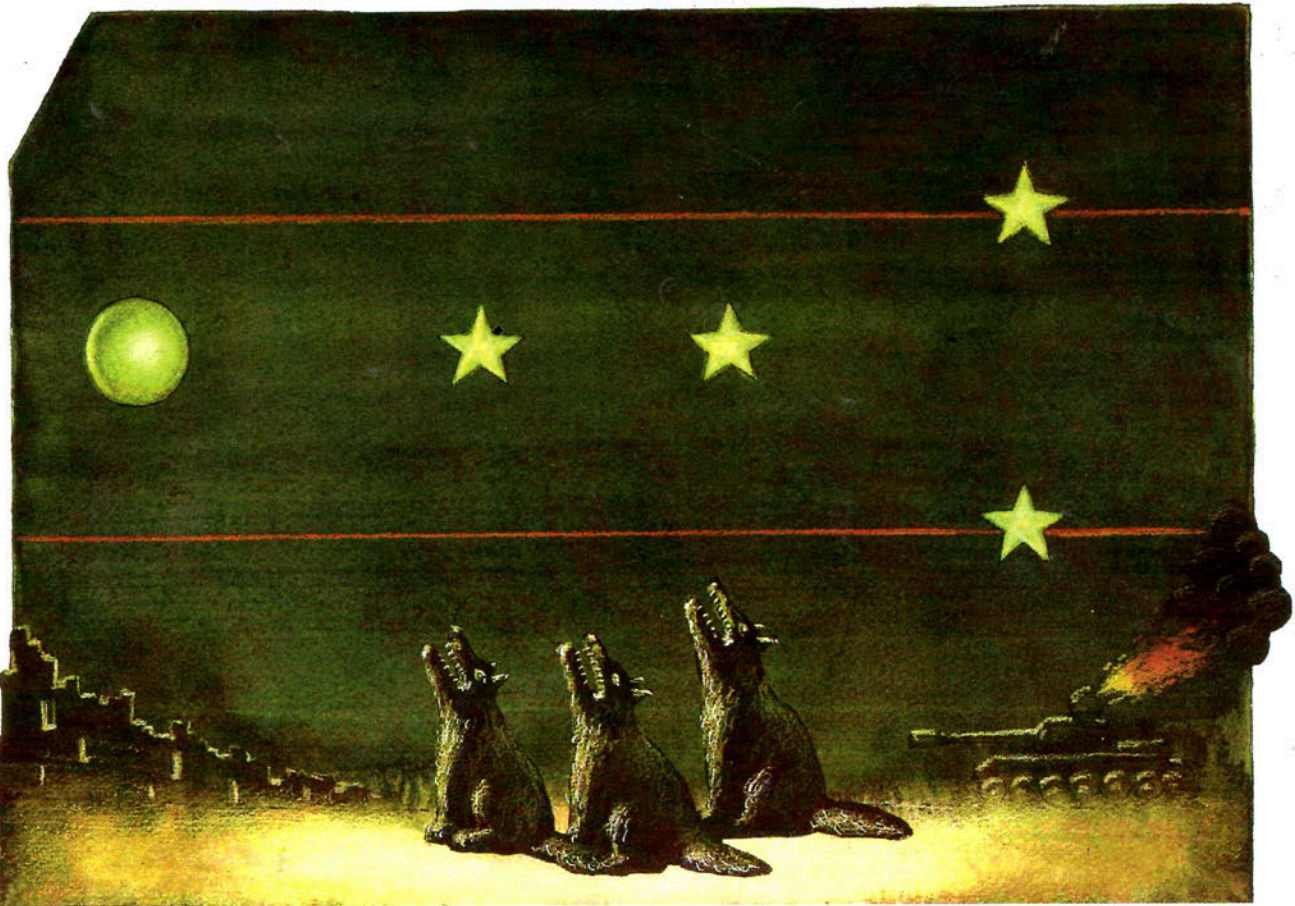
«СВОЇ МЕРЗОТНИКИ»

Треба все ж таки відверто запитати: чи було під час спроби захопити Південну Осетію з боку Грузії вжито надмірних заходів (зокрема, артилерійський обстріл жилих кварталів)? Так, і це б мало стати предметом неупередженого розслідування, але тепер в умовах російської окупації організувати його буде вкрай важко, а його результати в російській редакції піддаватимуться закономірному сумніву. Чи було дії Грузії спровоковано, і якщо так, то чим?

Невизнана республіка Південна Осетія, створена під протекторатом Росії, стала своєрідними Каймановими островами чи то навіть Порт-Роялом — осередком контрабанди (від «сірих телефонів» до радіоактивних речовин), наркотранзиту, виготовлення нелегальної горілки, та, за деякими даними, фальшивих доларів. Так само республіка перетворилася на «чорну діру», куди провалювалися мільярди з російського бюджету — адже de facto Росія вже давно поводитися з бунтівною автономією, як із власною територією: 90% її мешканців отримали російське громадянство, тут платили російські пенсії та зарплату бюджетникам із розрахунку на 80 тис. населення (за реальною кількістю не більше 30 тис.). Усі спроби Тбілісі налагодити економічні контакти з автономією — платити власну пенсію у грузинських ларі, постачати безкоштовні добрива, прокласти залізничну гілку Тбілісі-Цхінвалі (до речі, на гроші Євросоюзу) наштовхувалися на спротив спецзагонів із небалякучих озброєних людей, які розмовляли російською.

Так само були приречені будь-які спроби офіційного Тбілісі бодай почати переговори про повернення автономії під грузинську юрисдикцію, і причина цього — не лише важка пам'ять про бешкети гарячих грузинських козаків із напівлегальних загонів «Мхедріоні» на початку

МАЛЮНОК СЕРГІЯ РЯБОНЬ ТА ОЛЕНА ЛУРІНОВА

1990-х. 15 років по тому президент Південної Осетії Едуард Кокойти, колишній чемпіон Грузинської РСР з вільної боротьби, колишній секретар райкому комсомолу, будь-яких зустрічей на вищому рівні з грузинами уникав, а з уже призначених просто тікав. Натомість не припинялися обстріли грузинських сіл безпосередньо з кварталів Цхинвалі. Воно й не дивно, адже протягом останніх років Росія постійно ввозила на територію автономії зброю для місцевих формувань. Відомий російський публіцист Юлія Латиніна (див. **Тиждень** №33) порівнює звички південноосетинських бойовиків із відомою тактикою угруповання «Хезболла» в Лівані: використовувати житлові будинки як вогневі точки, притягуючи на себе вогонь у відповідь, після чого апелювати до арабської та світової громадськості. Паралель не така несподівана: адже економіка регіону впродовж останніх 20-ти років не розвивалася, відтак значна частина дорослих чоловіків втягнута чи в нелегальні бізнеси, чи до парамілітарних формувань, які часами збігаються організаційно та персонально.

ЖАНДАРМ ЄВРАЗІЇ

Можна скільки завгодно стверджувати, що Саакашвілі не мав піддатися на провокацію. Врешті-решт, грузинський президент не янгол, якщо на такій посаді взагалі вони трапляються. Проте неадекватність російської відповіді та її шедевральний пропагандистський супровід (чого варта лише чарівна формула «примус до миру») змушують зробити кілька висновків:

1. Будь-яке рішення етнічних і квазі-етнічних конфліктів на теренах колишнього СРСР не відбуватиметься без претензій Російської Федерації на її вирішальну участь.

2. Будь-які зародки таких конфліктів плекатимуться й стимулюватимуться на рівні офіційної московської політики.

3. Розділити в таких конфліктах бізнес-інтереси певних навколокремлівських структур, допущених до «дерібану» бюджетних коштів і розподілу прибутків від сірого бізнесу, та власне інтереси Росії як супердержави важко, якщо взагалі можливо.

4. Не варто недооцінювати суб'єктивну складову у відносинах Москви із Саакашвілі. Тривале зведення рахунків, починаючи зі сміховинної заборони на імпорту до Росії «отруйного» грузинського вина чи мінеральної води, — наочне свідчення звичайної людської мстивості. Причина її більша, ніж наявність на своєму кордоні наочної альтернативи розвитку — з інтеграцією в світову економіку й політику, подоланням корупції та модернізацією суспільства, — що є особистим викликом тим очільникам імперії, котрі кидають усі свої сили, навпаки, на відбудову вертикалі влади, вирощування кишенькового олігархічного бізнесу, придушення свободи преси та громадянських інституцій. It's personal, — кажуть англійці, коли хочуть підкреслити, що їхні дії мотивовані не посадовими обов'язками, не грошима й не корпоративними інтересами.

Персоналізована політика — не прогнозована політика. Це, власне, те, з чим найближчим часом знову доведеться зіткнутися всім сусідам Росії. ■

Грузія–Росія: 1-й тайм

АВТОР: Дмитро Губенко

Тиждень простежив, як відреагувала на російсько-грузинський конфлікт планета

У світі, що з однополюсного поступово перетворюється на багатопольсний, важливо знати, хто в даний момент часу на чиему боці. Кавказький конфлікт став тим каталізатором, який виявив, хто готовий підтримати старого лідера – США, а

хто вже приглядається до «нового старого» – Росії.

Україна чи не вперше у своїй новітній історії рішуче опонувала Москві. Європейський Союз вкотре поділився на два табори: більшість країн «нової Європи» вимагають жорсткої відповіді на дії Кремля у Грузії, тоді як «стара Європа» в особі Німеччини, Франції та Італії висловлюються проти ізоляції Москви.

Утім, відкрито на бік Росії наважилися стати тільки такі країни-парії, як Куба, Білорусь, Венесуела та Сирія. Грузію за межами Європи підтримали США та їхні англосаксонські союзники.

Більшість же країн світу на військовий конфлікт на Кавказі або ніяк не відреагували, або обмежилися дипломатичними закликами до припинення вогню та проведення переговорів. ■

КОМАНДА КРЕМЛЯ

КУБА Ще 11 серпня кубинський президент Рауль Кастро заявив, що російські війська діяли законно та намагалися зберегти мир у регіоні. Уряд Куби назвав справедливими вимоги Осетії на відокремлення від Грузії.

ВЕНЕСУЕЛА Президент Венесуели 17 серпня схвалив російське вторгнення до Грузії як необхідну відповідь на американську агресію. За словами Чавеса, Вашингтон використовував свого союзника Грузію, щоб ослабити Росію.

БІЛОРУСЬ Білоруський лідер схвалив дії РФ у Грузії аж 19 серпня під час зустрічі з Д. Медведевим у Сочі. «Це була тиха спокійна реакція. У регіоні встановився мир, і дуже надовго. Це було зроблено акуратно, красиво», – сказав Лукашенко.

СИРІЯ У тому ж таки Сочі 21 серпня висловив свою підтримку Д. Медведеву й сирійський президент Башар Асад. «Ми розуміємо суть російської позиції і вважаємо її військову реакцію відповіддю на провокацію з боку Грузії», – зазначив він.

РЕСПУБЛІКА СЕРБЬСЬКА (СКЛАДОВА БОСНІЇ І ГЕРЦЕГОВИНИ) 14 серпня уряд Республіки Сербської засудив Грузію за одностороннє застосування військової сили, що підриває мир, та назвав реакцію Росії законною.

ПІД ПРАПОРОМ ГРУЗІЇ

США Після неодноразових вимог США до Росії негайно вивести війська з Грузії 10 серпня віце-президент США Дік Чейні заявив, що «російська агресія не повинна залишитися без відповіді». Арсенал засобів впливу на Москву у Вашингтона великий – від виключення Росії з «Великої вісімки» до заблокування переговорів про вступ до СОТ.

ШВЕЦІЯ Прем'єр-міністр Швеції Фредерік Рейнфельдт 18 серпня припинив військову співпрацю між Швецією та Росією, кажучи, що «російське вторгнення до Грузії є неприпустимим та злочинним щодо міжнародного права».

ТУРЕЧЧИНА 8 серпня прем'єр-міністр Тайїп Ердоган закликав сторони до негайного припинення вогню. Пізніше, 12 серпня, президент Абдула Гюль підкреслив важливість збереження територіальної цілісності та суверенітету Грузії.

АЗЕРБАЙДЖАН 8 серпня представник міністерства закордонних справ країни заявив, що Азербайджан однозначно підтримує територіальну цілісність Грузії та вважає, що Тбілісі діяло згідно з нормами міжнародного права.

ЛАВА ЗАПАСНИХ

НІМЕЧЧИНА 15 серпня у Москві канцлер А. Меркель сказала, що «деякі дії Росії були непропорційні, але рідко коли в чомусь можна звинуватити одну сторону». А 17 серпня у Тбілісі вона вже заявила про свою підтримку планів Грузії вступити до НАТО.

ІТАЛІЯ 8 серпня МЗС Італії закликала сторони до припинення вогню. Однак в інтерв'ю, яке вийшло 11 серпня, міністр закордонних справ Ф. Фраттіні сказав: «Ми не можемо створити антиросійську коаліцію у Європі, і в цьому ми близькі до позиції Путіна».

СЕРБІЯ Міністр закордонних справ Вук Єремич попередив, що Косово стало «небезпечним прецедентом» для розв'язання конфліктів в усьому світі, та піддав грузинське керівництво критиці за застосування сили проти сепаратистів.

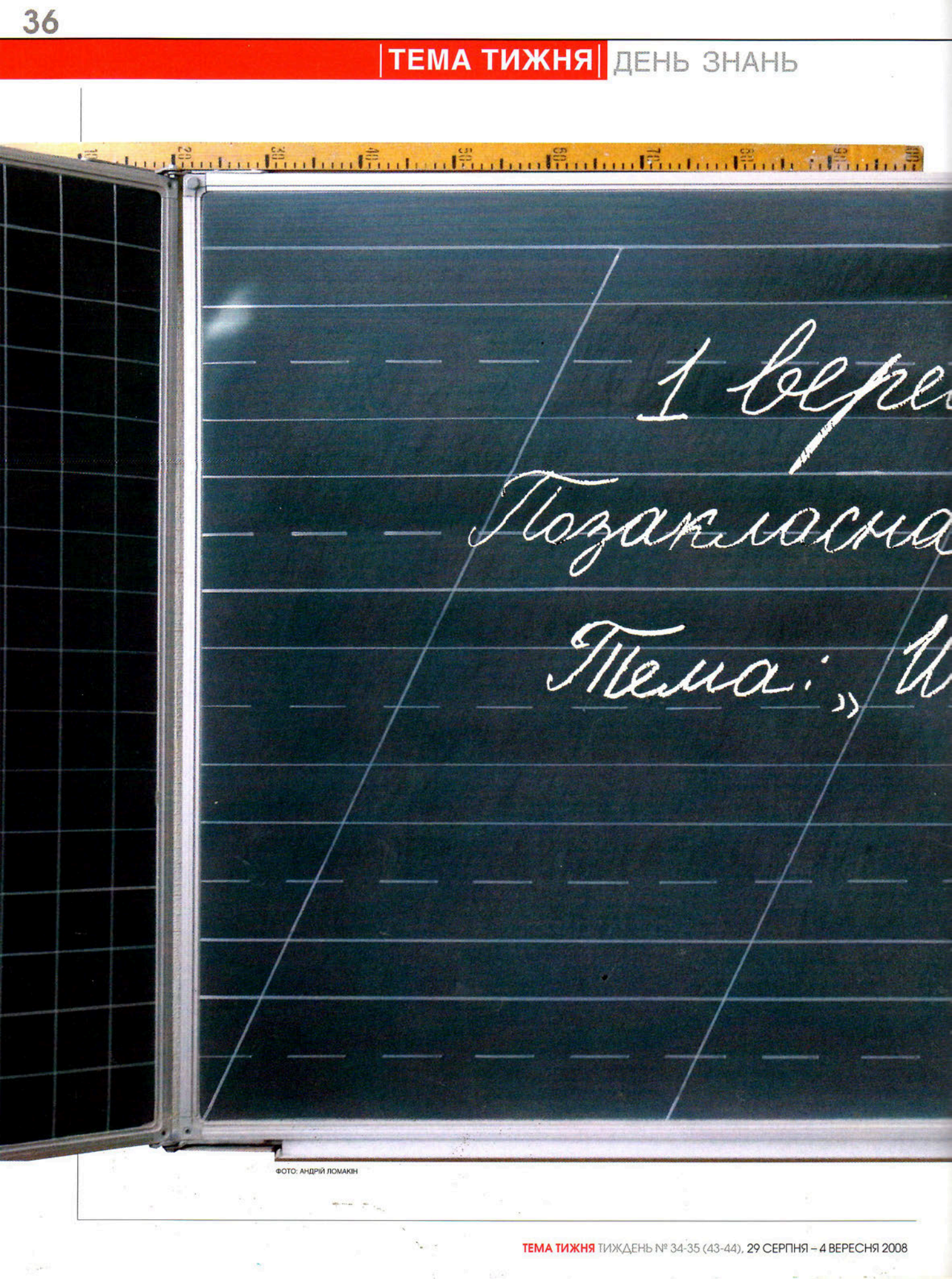

КИТАЙ Речник МЗС КНР 10 серпня висловив занепокоєння ситуацією на Кавказі та закликав Росію і Грузію укласти традиційне «олімпійське перемир'я».

УКРАЇНА, ЛАТВІЯ, ЛИТВА, ЕСТОНІЯ, ПОЛЬЩА 9 серпня президенти Балтійських країн та Польщі оприлюднили Спільну декларацію, в якій суворо засудили дії Росії, а також закликали ЄС і НАТО взяти на себе ініціативу й виступити проти поширення імперіалістичної та ревізіоністської політики на Сході Європи. 12 серпня президенти Естонії, Литви, Польщі, України та прем'єр-міністр Латвії відвідали Тбілісі.

1 вересня
Позакласна
Тема: „

ФОТО: АНДРІЙ ЛОМАКІВ

жнтя

робота

«Школа»

Все, що батьки мають знати про школу, в яку на 12 років відправляють свою дитину

1 вересня кожна українська шестирічна дитина одягає форму, бере яскравий рюкзачок і підзеленчання дзвоника переступає поріг школи. Саме ця будівля стає її другим домом на наступні 12 років. Домом, у якому вона проведитиме подекуди більше часу, ніж у батьківській оселі. **Тиждень** вирішив дослідити, що собою являє цей шкільний світ.

ЗМІСТ:

ШКОЛА ВИЖИВАННЯ

Наскільки безпечними є вітчизняні навчальні заклади
СТОР. 38–39

ХТО ВЧИТЬ НАШИХ ДІТЕЙ

Характеристика педагогів
СТОР. 39

АНАТОМІЯ КЛАСУ

Ієрархічний поділ у дитячому колективі
СТОР. 40–41

ПРИБАЛТІЙСЬКИЙ ВИШКІЛ

Як проходять освітні реформи в країнах — нових членах ЄС
СТОР. 42–43

ГРА В ДВАНАДЦЯТИРІЧКУ

Батьківські очікування від школи та реальні результати
СТОР. 44–45

МОЖНА В ШКОЛУ І НЕ ЙТИ

Альтернативний метод здобуття середньої освіти
СТОР. 46–47 ►

Школа виживання

АВТОР: Ярослава Мовчун

Берегти дитину від жорстокого світу повинні батьки, вчителі й воєнізована охорона

«Жахиття, як тут можна навчатися й чогось учити?» — таке враження було в мене після дня, проведеного в школі свого сина. Школа цілком звичайна, не елітна, але й задніх теж не пасе. Розташована на околиці одного з центральних районів столиці. Складається з кількох корпусів, на вході стоїть охоронець у формі. На доглянутих клумбах — квіти, коридори чисті, на стендах усміхнені дитячі обличчя. А от у класі під час уроку безлад: діти перемовляються з першою

парти на останню, кидаються папірцями. На зауваження вчительки реакції майже жодної, доки вона не зривається на крик. При персональному звертанні до учня звучить хамовита відповідь. Під час третього уроку хамство з учнів так і пре — присутність у класі чужої людини їх зовсім не стримує. Допоки в мене не врывається терпець і я не виводжу з класу, попри незадоволення вчительки, учня, який щойно послав її прямим текстом у далеку прогулянку. 11-річний хлопчина на мою моралізаторську міні-лекцію відповідає розгубленим поглядом: він навіть не зауважив, що саме щойно сказав учительці. «Вихопилося, мабуть. Це ж не спеціально», — виправдується малий.

Я йому вірю, особливо після того, як під час перерви прислухаюся до розмов учнів у коридорах. Так, вони не матюкаються — вони ма-

тами розмовляють. Поряд ходять учителі — на нецензурну лайку жодної реакції. Вирішую сама зробити зауваження чорношкірому хлопчині з кульчиком у вусі — на вигляд йому вже років із 16. Він ніяковіє, та за нього вмить заступається друг:

«Ты что, тетка, совсем о...ела. Да его не ругать, а похвалить надо за то, что мову выучил».

Вибачення від хама за цю фразу отримую наступної перерви за рогом школи, де вирішила заспокоїти свої нерви цигаркою. Щойно прикурила, як одразу захотіла загасити, бо з-за рогу вийшла ватага хлопчаків. «От дожился — дітям поганий приклад показую», — майнула

думка. «Ви тут не куріть — камера спостерігає. Ви відійдіть з нами на метр — он під те дерево — там камера не дістає», — радить мені той самий мулатик, витягуючи з внутрішньої кишені піджака пачку «Бонду». «О, так ты нормальная герла — куришь. Извини, что наехал — думал, ты из тех родительниц, которые жутко правильные и нудные. Ну что, прощаешь?» — «вибачається» хлопчина. Пробачаю й питаю, як на їхнє куриво на території школи реагують учителі та охорона. «А що, охорона вхід до школи охороняє, сюди вони не ходять. Хіба що вчитель праці, коли йде до майстерні, свариться. Він у нас серйозний мужик», — відповідає мулатик. За час перерви за рогом зібрався вже з десяток старшокласників. Питаю, де палить малеча. «В нас малі не курять — ми їх самі ганяємо за таке. Ви не думайте — школа в нас нормальна. Тут наркотиків і зброї ви не знайдете», — заспокоїли мене хлопці. Захотілося їм щиро повірити.

МІЛІЦЕЙСЬКИЙ ОБЛІК

«Справді, наркотики в школах виявляють у поодиноких випадках», — запевнила мене в.о. начальника Департаменту кримінальної міліції у справах дітей (КМСД) Тетяна Бухтіарова. — Здебільшого їх знаходять у людей, які не є учнями». За її словами, саме колишні випускники шкіл люблять навідуватися до своєї альма-матер у пошуках клієнтів для збуту наркотиків чи з метою крадіжки речей із гардеробу. Щодо самих учнів, то кримінальні злочини вони коять не так уже й часто. Зараз на обліку в КМСД перебувають 28 тис. осіб, із них 15 тис. — шкільного віку. Це переважно діти від 11 років, які вже скоїли або були причетні до скоєння тяжких злочинів, зокрема, вбивств, пограбувань, звалтувань тощо. В основному це безпритульні діти, діти-сироти чи вихідці з так званих проблемних родин.

У звичайних школах, як, приріром, навчальний заклад мого

сина, за словами пані Тетяни, тяжкі злочини діти скоюють украй рідко, й стараннями журналістів про них стає відомо одразу ж усій країні. Переважна більшість шкільних правопорушень — це бійки, дрібні крадіжки та системне хуліганство. Останніми роками, щоправда, значно зросла кількість школярів, які вживають спиртні напої та палять.

Щодо дитячої жорстокості, про яку дедалі частіше говорять різноманітні громадські організації, Бухтіарова зазначила: «Таке було і раніше. Просто про це не кричали на всю країну. Звісно, вплив на дитину того, що вона бачить щодня по телевізору, дуже серйозний, але це не означає, що всі діти одразу ж мають іти й убивати так, як побачили в кіно. Такі випадки трапляються, але дуже рідко. Тоді як статистика зареєстрованих злочинів, скоєних неповнолітніми протягом останніх п'яти років, показує зменшення рівня дитячої злочинності. Так, упродовж 2008-го кількість злочинів скоротилася на 9,4%».

ПОЛІТИЧНА НЕВОЛЯ

Вберегти дітей від кримінального майбутнього — це насамперед завдання батьків. За словами Тетяни Бухтіарової, останнім часом усе

більше батьків просто не мають часу для дітей, оскільки займаються бізнесом, роблять кар'єру або їм просто байдуже, чим займається їхнє чадо. «Якось під час рейду о пів на першу ночі ми виявили школяра в інтернет-клубі. А коли зателефонували мамі, чи знає вона, де її дитина, та відповіла, що знає. Ще й додає: «Він же там нічого поганого не робить», — згадує пані Тетяна. — Ну, хіба це нормально?»

Насамперед, каже пані Бухтіарова, батьки повинні знати, з ким дружить їхня дитина. І не просто знати ім'я та прізвище, а ще й мати виписані адреси та телефони цих друзів. Не завадить також зайвий раз придивитися до дитини: чи не розширені в неї зіниці, чи немає запаху спиртного, цигарок тощо.

Щодо держави, яка теж має дбати про виховання дітей, Бухтіарова запевнила, що її управління робить усе необхідне. «Друкуємо відповідну літературу; відвідуємо школи; щоб діти нам довіряли, випускаємо навіть іграшки у вигляді тваринок-міліціонерів. Із дітьми працюють штатні психологи. А щоб прищепити їм любов до тварин, влаштовуємо учням спілкування з кінологами», — перелічує пані Тетяна довжелезний список заходів із про-

філактичної роботи. «Але цього замало. Тут ще потрібна політична воля нашої влади для прийняття конче необхідних нам законопроектів та фінансування», — резюмує Бухтіарова.

Так, пані Тетяна впевнена, що учні, не залежно від віку, повинні залишатися в школі до 18:00. «Нехай вони займаються в гуртках, на факультативах, у спортивних секціях. Головне, щоб вони були під наглядом дорослих до повернення батьків із роботи», — стверджує вона. Окрім цього, в школах має бути воєнізована охорона. «Ми проводили експеримент в одній із проблемних шкіл. Рік там чергували міліціонери-охоронці. За цей період правопорушень практично не було, — розкажує Бухтіарова. — І так має бути в кожній школі. Тільки воєнізована, добре підготована охорона може забезпечити порядок у школі та ефективно захистити дітей. А не бабці-пенсіонерки на вході, які дивляться, хто заходить чи виходить зі школи».

За словами Тетяни Бухтіарової, саме такі заходи практикують у розвинених країнах світу. Відповідні законопроекти неодноразово подавали до парламенту. Але так і не були розглянуті. ■

ХТО ВЧИТЬ НАШИХ ДІТЕЙ

НАЙБІЛЬША ПРОБЛЕМА ПЕДАГОГІВ — СЕРЕД НИХ ДУЖЕ МАЛО ЧОЛОВІКІВ

Учителів загальноосвітніх українських шкіл, які займаються з нашими дітьми сьогодні, умовно можна розділити на чотири типи

ВЧОРАШНІ СТУДЕНТКИ

Здебільшого це вчителі молодших класів та викладачі іноземних мов. Їх об'єднує одне — усі вони прийшли працювати в школу, щиро сподіваючись, що це не надовго. Так, вчителі молодших класів мають надію швидко перекваліфікуватися в гувернанток і нянь, а викладачі іноземних мов — перейти працювати до приватних шкіл або ж набирати собі достатню базу клієнтів для репетиторських занять.

РОБІТНИЦІ

Переважно це жінки 35–45 років, яких не надто хвилюють низькі вчительські зарплати — їхні чоловіки заробляють достатньо, щоб більш-менш достойно забезпечити сім'ю. Такі жіночки вже розпрощалися зі своїми кар'єрними сподіваннями та амбіціями. Для них педагогіка — це звичайна робота, яку вони виконують в належний час, не переймаючись, наскільки якісно.

ВЧИТЕЛІ РАДЯНСЬКОГО ГАРТУ

У багатьох школах учителі старої доби до цього часу становлять педагогічний кістяк. Зазвичай вони чи допрацьовують до пенсійного віку, чи вже на пенсії. Ці люди достатньо суворі, щоб утримувати під час уроку жорстку дисципліну. Учні їхні предмети вивчають здебільшого без ентузіазму, та систематично й ретельно.

ФАНАТИ

Представників цього типу найменше, але вони дають найкращі результати. Для них робота в школі — це життя, намагаючись підійти до неї нестандартно, прищеплюють учням любов до свого предмета, зацікавлюють їх. Таким вчителям байдуже, яка в них зарплата, для них головне саме спілкування з дітьми.

Найбільша проблема сучасних шкіл, як стверджують психологи, в тому, що там майже не залишилося чоловіків. Навіть такі традиційно чоловічі предмети, як праця, фізкультура та музика, все частіше викладають жінки. Постійне ж спілкування дітей з представницями слабкої статі призводить до формування певних комплексів, особливо це стосується хлопчиків і дітей, котрі виховуються без батька.

Анатомія класу

АВТОР: Вероніка Кіфічак

Проблеми у спілкуванні з ровесниками у дітей починаються з переходом до середньої школи – вони діляться на групи

Мати 12-річного Тараса – бухгалтер Оксана Мельник – вперше зіштовхнулася з проблемою виховання свого сина, яку не може швидко й самотужки вирішити. «В садочку він постійно відбирав у однолітків іграшки – ми це подолали, писав цифри в дзеркальному відображенні – ми це виправили. А що робити з ним зараз – не знаю, – бідається Оксана. – Молодшу школу він закінчив на «відмінно», у нього було багато друзів. А от минулого року – в шостому класі – усе змінилося. З постійних друзів залишився тільки один, Тарасик почав приносити додому двійки, до школи йти відмовляється. Розмови, крики, покарання на нього не діють».

Така зміна в поведінці Тараса не виняток для дітей цього віку. Психологи вважають, що саме з переходом до так званої середньої школи у дітей кардинально змінюються життєві пріоритети і саме тоді їм дуже потрібна батьківська допомога як у розумінні з однолітками, так і у визначенні своїх планів на майбутнє.

У ПОШУКАХ СВОЄЇ ЗГРАЇ

«З переходом у середню школу зниження успішності учнів закономірне, – пояснює **Тижню** Наталія Бастун, дитячий психолог, провідний науковий співробітник інституту психології ім. Костюка, кандидат психологічних наук. – Підлітків цікавить не так саме навчання, як сто-

сунки в колективі. Формується характер, відбуваються фізичні метаморфози, з'являється сексуальний інтерес».

За словами психолога, в середній школі діти починають ділитися на групи, які залишаються майже незмінними аж до випускного вечора. Хлопчики зазвичай дружать великим гуртом, дівчата ж навпаки: 2-4 подружки. Групи можуть формуватися за спільними схильностями, матеріальним станом, гуртуватися навколо лідера тощо.

У дитячих групах-зграйках подекуди виникають дуже болючі ситуації, коли доводиться йти за групою, підкоряючись її рішенням, хоча й не поділяючи їх. Наприклад, зірвати урок, «довести» учителя, вчинити бійку з паралельним класом. Тих, хто йдуть проти, група жорстоко карає, необов'язково фізично. Їм влаштовують «бойкот» – ігнорують.

Нерідко клас формується за принципом групового егоїзму – діти між собою не дуже дружні – конфліктують, намагаючись довести, хто сильніший, але негайно згуртовуються, якщо треба перемогти іншу компанію. Перебування у такому класі залишає слід на все життя – діти закінчують школу і більше один одним не цікавляться, проте здобуті навички групового егоїзму застосовують всюди вже в дорослих колективах. Тому як учителям, так і батькам важливо достеменно знати, на які саме групи ділиться клас і яке

місце в цьому соціальному середовищі займає та чи інша дитина.

ХТО Є ХТО

У кожній групі людей відбувається розподіл ролей. Бастун стверджує, що роль, яку відіграє підліток в колективі, впливає на формування його характеру, але водночас і характер впливає на те, яку роль дитині відводить група.

Лідер. У молодшій школі лідера призначає вчителька. Як правило, вона обирає відмінника. Найчастіше це дівчинка, бо дівчатка зазвичай

не помилитися при виборі того ж таки старости. Якщо ним стане реальний лідер, клас матиме шанс бути дружнім, ним легше керувати і, відповідно, рівень успішності колективу може бути вищим.

Антилідер — дитина з якостями лідера, але з дуже поганою поведінкою. Користується авторитетом серед однолітків, але не серед вчителів. Робить все навпаки — може зірвати урок, погано себе поводити, проте діти за ним ідуть, тому що він має реальний вплив на клас. Антилідер може боротися з лідером за вплив у класі, але й може задовольнятися впливом на частину класу.

Зірка — зазвичай приязна й тактовна дитина, яка рідко вступає в конфлікти з однокласниками. В її компанії бути приємно. У зірок є шарм і певна харизма. Вони прикрашають колектив.

Блазень — дитина, котра намагається стати зіркою, щоб не бути вигнанцем. Частіше це хлопець, який постійно шуткує, блазнює і веселить народ, привертаючи до себе увагу.

Відсторонений — дитина, якій колектив нецікавий. У неї свій світ, їй не потрібна група. Такому підліткові необхідно допомагати засвоювати навички спілкування, адже він має жити серед різних спільнот, а не сам по собі.

Гидке каченя — хоче бути в колективі, але діти його не приймають. Це боязка, невпевнена в собі дитина, часто не дуже гарна зовні. Для людини відчуття приналежності до певної спільноти є однією з базових життєвих потреб. Для малої дитини найважливішою є приналежність до родини, а для підлітків — входження у гурт однолітків, інакше його переслідує гостре відчуття самотності та непотрібності. Якщо дитині не допомогти, то воно може стати настільки сильним, що спричинить депресію, а відтак — схильність до суїциду. Молоді люди, які так і виростили у ролі «гидких каченят», — легка здобич для деструктивних сект, у яких найперший прийом втягнення неофіта — це так зване бомбардування любов'ю.

ЛЮБОВ І ТАКТОВНІСТЬ

Коли дитина несподівано для себе переходить від раннього дитинства в інший віковий період — стає під-

літком, — вона розгублюється. Саме від розгубленості підліток робить помилки, боїться, протестує. Він водночас є тендітним і сильним, вразливим і небезпечним, легко і довірливо прив'язується, але може раптово обірвати, здавалося б, найміцніші зв'язки. Він потребує любові, та бере її набагато більше, ніж віддає. До цього періоду батькам потрібно готуватися заздалегідь і готувати дитину.

«Дуже схвально, коли в підлітка вже склався свій життєвий план. Обираючи майбутню професію, він знає, які предмети йому необхідні, їх і вчить, нехтуючи іншими. Нехай це виглядає прагматично, але не можна сказати, що це погано, — стверджує Бастун. — А ті, хто не мають виразного життєвого плану, живуть так, неначе пливуть за течією, нерідко втягуються у погані компанії, ризикують піддатися алкоголізму чи наркозалежності. Отже, відсутність плану — це дуже тривожний фактор. У такому випадку дослIBM важливо докласти зусиль, щоб розширити коло спілкування підлітка, допомогти йому в пошуку улюбленого заняття, яке б захопило його, і тоді не лишатиметься часу на пустопорожнє базикання та тинання із легковажними друзями».

Всебічно розвинений підліток не розчиняється в групі — він, попри приналежність до неї, залишається цікавим і для інших. У нього є уявлення про те, яким він є сьогодні і яким хоче бути завтра. Але допомагаючи дитині вибудувати таку позицію, батьки повинні пам'ятати про принцип недоторканості особистості. В жодному разі не можна наплюжати його чи її, мовляв, «ти дебілом був, дебілом і залишишся». Таку інформацію від власних батьків дитина сприймає як незаперечну істину і може пронести це послання крізь усе своє життя, підсвідомо керуючись ним.

У мамі Тарасика шанс допомогти синові у побудові свого життєвого плану ще є. Його можна перевести до іншої школи, де він знайде собі нових друзів, або ж записати до цікавого йому гуртка. Це не панацея від проблеми, але може спрацювати. Адже у більшості сучасних підлітків такі плани формуються саме у 5-7 класах. ■

чай старанніші і слухняніші за хлопців. У середній школі вчитель вже не може так прямолінійно «лобіювати» свою кандидатуру, та й рівень успішності в очах однокласників вже не відіграє великої ролі. Звісно, вчитель може призначити старостою улюбленця, але реального впливу він не матиме, це так званий формальний лідер. Тоді як реальний лідер — підліток із сильним характером, який добре орієнтується у людських стосунках і володіє засобами соціального впливу на своє оточення. Саме тому вчителю дуже важливо

Прибалтійський в

АВТОР:

Дмітрій Александров, Рига

Попри швидкі та масштабні реформи освіти в Латвії, їх результати так само суперечливі, як і в Україні

Весняний цикл тем у латвійських газетах вже кілька років поспіль незмінний: підпали минулорічної сухої трави та боротьба з торгівлею екзаменаційними білетами. Доходить до того, що міністр внутрішніх справ особисто закликає не купувати підробні шпаргалки, а поліція вистежує їх продавців за оголошеннями в Інтернеті. Справжні білети оберігаються, як зіниця ока, а витік інформації — завжди НС. Смішно, але така сьогодні система латвійської освіти.

Насправді нічого дивного у цьому немає. Конкурс атестатів на основі оцінок, отриманих під час єдиних централізованих екзаменів, — заздалеку не єдиний критерій потрапляння на бюджетні місця у вишах. Ціна питання може становити 5000 латів (приблизно 50 000 грн) і більше — саме стільки коштує весь курс навчання у виші для тих, хто не потрапив на бюджет.

Але централізоване екзаменування — це лише верхівка айсберга. Система освіти в Латвії за 17 років пережила радикальні зміни, та до цього часу не завжди працює ідеально. Основна мета реформ, які проводять ще з початку 1990-х років, — переформувати систему освіти відповідно до економічних та політичних вимог. Перше завдання покликані вирішити нові стандарти освіти, друге — білінгвіс-

тичне викладання в школах націменшин.

ВЧИЛИ ДОБРЕ, АЛЕ НЕ ТОГО

«Радянська система освіти давала енциклопедичні знання, — говорить доктор педагогічних наук, учитель і політик Валерій Бухвалов. — «Учні наших шкіл знали дуже багато, але не вміли користуватися цими знаннями в конкретних життєвих умовах». Він пригадує, що вже наприкінці 1980-х було зрозуміло: жити потрібно буде в ринкових умовах.

Рішення прийняли одразу: ним стала розвиваюча освіта — система, яка вчить дитину не тільки сприймати інформацію, але й використовувати отримані знання. Її основою стали як розробки радянських педагогів, так і досвід систем освіти

США, Німеччини та Великої Британії. За 10 років, з 1998-го, Міністерство освіти й науки завершило роботу над стандартами та програмами основної освіти. Зараз реформа вступає у завершальну фазу. На думку педагогів, на папері все виглядає непогано, чиновники теж задоволені. «Головне досягнення — підготовка сучасного, узгодженого з європейськими тенденціями навчального змісту», — вважає начальник бюро інформації Центру змісту освіти й екзаменації Крістіне Ілгажа.

Хоча насправді змінилося чимало, починаючи з 12-річного курсу навчання замість радянської 10-річки та закінчуючи системою оцінювання — тепер у Латвії 10-бальна шкала, причому оцінки як такі став-

ИШКІЛ

Рижські гімназисти своїми тілами сформували назву рідної альма-матері. Отака у них любов до школи

ФОТО: АГЕБІЛІУ

редбачається, що батьки повинні частіше спілкуватися з педагогами, однак не всі з них охоче йдуть на контакт.

Їх можна зрозуміти: професія вчитель у Латвії аж ніяк не найпрестижніша, збільшення заробітної плати вчителі добиваються тільки за допомогою масових протестів. «Ви знаєте, скільки випускників педагогічних факультетів ідуть працювати в школу? Дев'ять відсотків», — стверджує Бухвалов, прогножуючи перспективу дефіциту вчителів уже через 5-10 років. Країна перейшла на нову перспективну систему освіти, та люди залишилися тими самими: на якісну освіту педагогічного персоналу владі постійно бракує коштів.

З підручниками теж не все гаразд. «Підпільно ми користуємося російськими посібниками (їх використання офіційно заборонено — авт.), латвійські дуже слабкі й неваді, — говорить Ірина, вчитель математики однієї з приватних шкіл Риги. — В програмі зроблено спробу об'єднати кілька предметів — математику, фізику, хімію, природознавство. Ідея непогана, та, як на мене, поки що працює не надто добре». Як результат — якісні підручники частенько доводиться купувати батькам, витрачаючи щороку до 50 латів (500 грн).

МОВНА ПРОБЛЕМА

Лінгвістичні особливості латвійської системи освіти стали не стільки питанням педагогічним, скільки політичним. У 2000 році реформа освіти в школах нацменшин, в основному російських, вводилася на тлі масових протестів. Тепер за законом лише 40% предметів у таких школах викладають російською мовою, решту — латиською.

Де-факто в багатьох школах ведеться білінгвістичне навчання. «Мова — проблема, — говорить Ірина. — Я повинна знати її ідеально, та справа в тім, що частина термінів на латиську не перекладається. Наприклад, мимобіжні та пересічні прями перекладаються однаково, хоча в математиці це різні поняття». В результаті отримання якісних знань залежить від можливостей учителя пояснити матеріал двічі: латиською, а потім, для тих, хто не зрозуміли, — росій-

ською мовою. З іншого боку, латиською мовою молодь володіє дуже добре.

Цікаво, що жодних оцінок рівня освіти до й після реформ влада не проводила. Так само, як немає достовірних даних про те, коли навчали краще: за СРСР чи в роки незалежності. Альтернативні дослідження стану освіти свідчать, що в російськомовних школах суттєво впав рівень успішності, а окремі вчителі й батьки відчувують, що навчати (вчитися) стало важче.

Однак з тим, що напрям реформ правильний, погоджується більшість. «Рано чи пізно ми будемо готувати дітей до того, що вимагає життя. А живемо ми в ринкових умовах, у світі, де дуже швидко змінюються декорації. Нам потрібні люди, спроможні адекватно реагувати на зміну ситуації», — говорить Бухвалов. І з ним важко не погодитися. ■

ДОВІДКА

Освітні реформи в Латвії

1992 р. — починається розробка нових стандартів шкільних предметів. У середній школі розроблено 4 програми навчання — учні можуть вибирати предмети на свій розсуд (зараз це відмінено). Перехід з 5-бальної на 10-бальну систему оцінювання.

1995 р. — вводять єдину систему державних іспитів. Екзамен складають після 3-го, 6-го, 9-го і 12-го класів. Останні іспити вважаються основним критерієм при вступі до вишу.

2004 р. — реформа освіти в школах нацменшин. Різко збільшується обсяг викладання латиською мовою.

2005 р. — реформа освіти в початковій школі. Напрямок: впорядкування інформації, виключення дублювання тем у різних предметах.

2008 р. — з 1 вересня вводять нові стандарти викладання, роблять наголос на дослідницькій діяльності, нових технологіях і вмінні шукати та використовувати потрібну інформацію.

лять все рідше: у молодших класах і середній школі більш звичними зараз є «зараховано/незараховано». Окрім цього, вибудована «паралельна» приватна система освіти від дитсадочків до вишів. А також, як і в Україні, майже повністю втрачена професійна освіта — ПТУ.

НЕЗРОЗУМІЛЕ ОЦІНЮВАННЯ

В житті, однак, виникають проблеми. «Я не знаю, як моя дитина володіє предметом, — нарікає Катя, син якої, 15-річний Артjom, перейшов до 10-го класу. — Минулого року оцінки ставили тільки на контрольних і заліках у кінці семестру, а їхнє «зараховано» — це й три, й п'ять». За її словами, навіть учителям деколи важко розібратися з контролем рівня знань учня. Пе-

Гра в дванадцятирічку

ОЧІКУВАННЯ

ПОГЛЯД

ТЕТЯНА МОНТЯН
адвокат

«Ні» – абстрактним знанням, «Так!»

У мене четверо синів. Особисто я не розглядаю школу як якийсь там «етап» на шляху до чогось, як деякі інші батьки. Якщо чесно, мені, в принципі, взагалі байдуже, чому саме їх там навчають, в сенсі – який набір інформації вкладають у їхні голови. Тому що в сучасному світі практично будь-яка подібна інформація застаріє значно швидше, ніж колись їм знадобиться в житті.

Мене більше цікавить та хвилює, щоб вони навчилися співіснувати з іншими людьми, правильно бачили своє місце у світі, свої бажання та прагнення. Аби вони зрозуміли та сформулювали для

себе, що сенс життя в самому житті, а не в якихось там досягненнях; що щастя всередині кожної людини, а людина, яка не вміє бути щасливою з тим, що у неї є, ніколи не буде щасливою з тим, чого вона прагне чи прагнучиме.

Будь-яку інформацію зараз можна отримати в Інтернеті, якщо знати, що саме шукати, а головне – знати, навіщо тобі те, що ти шукаєш, та вміти скористатися знайденим.

На жаль, сучасна школа як така (я маю на увазі як звичайні школи, так і «блатні») є застарілою за своєю суттю

Від школи хочуть занадто багато

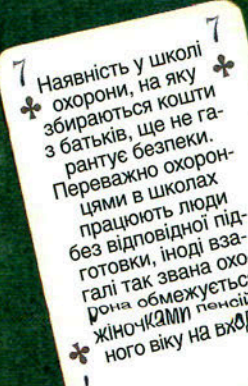
Коли щасливі батьки відправляють своє чадо перший раз у перший клас, вони зазвичай вірять у те, що їхнє дитинча буде вчи-

тися на «відмінно», отримає в школі позитивний життєвий досвід, матиме багато друзів та, в ідеалі, стане гордістю свого навчального закладу. Та роки минають, діти змінюються й перестають сприймати навчання як радість. Батьки теж в'язнуть у своїх проблемах, забуваючи про дитячі клопоти: спочатку вони перестають допомагати малечі робити

домашні завдання, відтак щотижня зазирати до щоденника, а згодом, якщо їх не викликатимуть до школи, взагалі забувають про неї аж до випускного класу.

Тиждень зібрав найпоширеніші батьківські очікування від навчання дітей у загальноосвітній школі та проаналізував, як ці сподівання втілюються в реальності. ■

РЕЗУЛЬТАТ

– реалія життя

та ідею і не має на меті дати дітям те, чого особисто я від неї очікую. Водночас вона може «поламати» слабких дітей, прищепити їм купу комплексів та зорієнтувати в неправильному напрямі. В сучасній українській школі занадто мало враховують індивідуальність дітей, але ж так було завжди... Але мене радує, що моїх дітей навіть наша рідна школа не зіпсує, бо оцінки їм байдужі, а отже, «шантажувати» їх нічим. І я, не зважаючи на величезну зайнятість, можу впливати на їхній розвиток в тому напрямі, який здається мені правильним.

А ще мені дуже шкода, що немає зараз «суто хлопчачих» шкіл для таких бешкетників, як мої старші близнюки. Думаю, по одній школі на кожен київський район цілком вистачило б, і користь була б для всіх – вчителі в звичайних школах не страждали б від нестримних виплесків енергії таких пацанів, а вони самі навчалися б із собі подібними в умовах «армійської дисципліни», яку вони обожають, та посиленіх занять спортом, якого їм відверто замало у звичайних школах зі спокійними «домашніми» діточками.

«Суто дівчачі» школи теж не завадили б – для спокійних «домашніх» дівчаток, які мріють бути просто дружинами та мамами, і яким дуже важко в звичайних школах із «сучасними» дівчатами, які мріють про кар'єру, а шлюб та сім'ю мали на увазі. Коротше, побільше б різноманітності та розуміння, що абстрактні знання самі собою приносять щастя лише тим, для кого процес їх отримання і є життям, а більшості дітей – так захотіла природа – задоволення приносять зовсім інші речі, більш приземлені та практичні.

Студент Іван Черевко закінчив школу, коли його ровесники - лише п'ятий клас

ФОТО: ЄВГЕН КОТЕНКО

Можна в школу і не йти

АВТОР: Інна Завгородня

Екстернат – навчання для тих, кому за партою незручно

Не ходити до школи, але отримати освіту й атестат, – цю можливість відтепер має кожен учень: цього року Міністерство освіти України затвердило Положення про екстернат, згідно з яким у кожній школі передбачено цю форму навчання. Звичайно, здати іспити без сидіння за партою досі також можна було, але користувалися цією можливістю одиниці: через хворобу, в разі gastroлювання тощо. Але – і це також ознака часу – дітей, яким з різних причин комфортніше поза колективом, стає дедалі більше. Це досвід досі єдиної в Україні столичної Школи екстернів.

«Батьки, які приводять дітей на співбесіду з директором, починають пояснювати однаковими словами, мовляв, у нас ситуація, – говорить вчитель хімії Тамара Немінова. –

Ми сміємося, бо у нашій школі кожна дитина – це ситуація, і не завжди унікальна».

Проблеми дітей у школі – проблеми насамперед їхніх батьків. Отак і з Оленою: поки дочка в таборі відпочинку, мама влаштовує її в Школу екстернів. Вікторії зараз 14,5 років, у школу пішла майже у вісім. Ні, спершу спробувала, як належало, в шість, але не подужала складнощів, довелося повертатися у старшу групу садочка, а потім йти другий раз в перший клас. Тепер дівчинка відчуває дискомфорт через дворічну різницю у віці з однокласниками і перспективу закінчувати 12-річне навчання практично у 20 років. «Спілкується принципово тільки з десятим класом... Дійшло до того, що дитина відмовляється ходити в школу», – жаліється мама, яка прийшла за розрадою до київської Школи екстернів.

НА УРОКИ – ТРИЧІ НА РІК

І, з усього, тут можуть вирішити проблему: в Школі екстернів за рік можна закінчити два класи. В окре-

мих випадках розробляють спеціальні програми, за якими можна скласти іспити й за три класи за рік, якщо дитина, наприклад, приїхала з батьками з-за кордону і їй вже 18, а атестату немає – і такі випадки непоодинокі.

«Ми беремо дітей не просто за їхнім чи батьківським бажанням, – стверджує директор Школи екстернів Едуард Войтович. – Головне – мати підтвердження причини екстернату. Це офіційна довідка зі спортивного клубу тощо або довідка від лікаря, де написано, що дитині рекомендоване індивідуальне навчання. Тобто «наші» діти – це ті, які професійно займаються спортом чи мистецтвом, довго не проживали в Україні, випереджають шкільну програму, фізично або психічно потребують індивідуального підходу».

САМ СОБІ ВЧИТЕЛЬ

«Школа існує з 1998 року, у нас 10-річний ювілей, – розповідає **Тижню** Тетяна Зима, вчитель математики і завуч Школи екстернів, – проте ідея впровадження екстернату

в освітньому середовищі з'явилася набагато раніше. Я була програмістом-системником, але теж бачила, що нашу освіту треба реформувати — в центрі уваги повинна бути дитина, а не суто процес викладання. Освіту треба було індивідуалізувати, зокрема, дати можливість дитині вчитися самій, а зацікавленим батькам — замінити їй вчителів. Екстернат — це самонавчання, але з дитиною обов'язково повинні займатися вдома. У школі екстернів навіть проводяться консультації, як батькам самостійно навчати дітей. Між батьками і школою укладається договір, бо батьки беруть на себе певні зобов'язання. Адже бувають випадки, що спершу дітей зараховують, а потім батьки на роботі, а дитина надана сама собі. Якщо процесом навчання не керувати, можна просто втратити дорожчий час: у нашій школі екстерни мають тільки три консультації з вчителями на рік, а решту часу самостійно пишуть контрольні, складають іспити й тестування».

ШКОЛА ІНДИВІДУАЛІСТІВ

«Надзвичайно розповсюджена ситуація: дитина звичайна, але у батьків є гроші або так звані можливості. Як правило, її намагаються зайняти усім одночасно, від модних видів спорту до тимчасового навчання у різних країнах, при тому, що здібності у неї насправді посередні. В результаті дитина з пошкодженою нервовою

системою і поганою підготовкою потрапляє до нас. Так у нас пройшли навчання декілька дітей міністрів різних урядів...» — пригадує Тамара Немінова.

У багатьох батьків є побоювання, що «відлучення» дитини від школи може негативно вплинути на її психологічне самопочуття. Мовляв, отриманий екстерном диплом не замінить сліз випускного і всюдисущих плям від шкільної крейди. Психолог Школи екстернів Катерина Іванова так не вважає: «Контингент дітей, які вчаться у нашій школі, незвичайний. Є творчі особистості або діти, які випереджають шкільну програму. У цих дітей дещо інші цінності і пріоритети. Колектив у їхньому світосприйнятті не грає визначної ролі, для них ціннішим є те, що вони роблять. Причому для звичайної дитини такі умови навчання, коли немає друзів і однокласників, були б знущанням. Але повної ізоляваності немає і серед екстернів: вони знаходять один одного і дружать.

СИДІВ ПІД ПАРТОЮ

17-річний Іван Черевко закінчив Школу екстернів в 11 років. «Хоча після випускного вечора, а тут він також є, навіть двічі на рік, восени та навесні, мені вже виповнилося 12, — уточнює юнак. — Зі школою у мене якось від початку не склалося. У п'ять років вже закортіло вчитися, я почав смикати за спідницю маму, і вона віддала мене у школу. Але

скоро мені стало там нецікаво — не міг зрозуміти сенс існування такого предмета, як «Читання», коли саму «Читанку» від початку до кінця прочитав вже на першому чи другому уроці. Усе викладали дуже повільно і розтягнуто, а окрім цього, десь на четвертому тижні навчання мене перестали питати, бо все знав. Тому просто сидів під партою і читав якісь книжки. Після другої чверті мені дозволили перейти у другий клас, але до класів я вже не повертався аж до відкриття Школи екстернів. Мені тоді було сім років».

Викладачі намагалися урізноманітнити програму для допитливого школяра, який усе ловив на льоту, але просто проходити програму задля «корочки» не хотів. Тоді «Володар мух» неприємно вразив і ще довго марився хлопцеві, бо програму п'ятого класу Іван проходив у вісім років.

Зараз Іван вчиться на четвертому курсі факультету природничих наук у Могілянці. При вступі спричинив маленький фурор і став місцевою знаменитістю, але йому не сподобалося: «Мій вік сприймався як дивина, але відчувати себе фріком не дуже приємно». Окрім навчання, він серйозно опікується правами дітей: «Я займаюся цим тому, що є така концепція: дорослі не можуть адекватно приймати рішення, що стосуються дітей». Може й так, хоча є і виняток — про те, що можна в школу і не йти... ■

ПОГЛЯД

ОЛЕКСАНДРА ДАРУГА
ВОСЬМИКЛАСНИЦЯ

Мене завжди дивувало навчання екстерном — добровільне позбавлення себе спілкування й дружби, таких необхідних людині для того, щоб дихати на повні груди. Екстернат не може дати найголовнішого — уроків життя, а саме

За очне навчання

за це я люблю школу — щиро, відверто, всім серцем. За цим і повертаюся сюди щоразу, навіть коли, здається, немає сил дивитися на парти, кафедри й фікуси в горщиках. Ми — прив'язані за лапку хрущі (як писала Дина Рубіна) — можна розправити крила, політати, та коли почуваєш, як заніло серце, розумієш — смикнули за ниточку, настав час вертатися.

Зараз, оглядаючись на три місяці заповітного неробства, усвідомлюю: скучила. Скучила за постійним недосипанням, за самотніми годинами один на один із ручкою та книжкою, а головне — за справжнім життям. Адже школа — справжній мадридський двір: тут і таємниці, й змови, й смертельні вороги; тут щастя й анонімні валентинки з оспівченнями в коханні; тут

друзі, ті самі, що в гвірі й у радості, є якими у вогонь, воду й мідні труби; тут стараннями старших товаришів розвіюються легенди про лелеку й капусту, поповнюється словниковий запас, проколюються носи з пупками на додачу; тут працюють ті, хто як облуплених, як свої п'ять пальців, як самого себе знають кожного з нас, адже ми — улюблені, дорогі, вирощені; тут у перший раз боязкими крочками виходять на лінійку й ридують на випускному.

Тут дах і життя, і, напевно, тому, переступаючи поріг школи першого числа, ти, осоловівши, як після довгої розлуки з домом, тулишся до свіжопофарбованої стінки, вдихаєш тепло — вологе вересневе повітря, а в голові проноситься знову й знову, але завжди, як уперше: «Ну, здрастуй, школо...»

Овочева столиця

України

АВТОР: Антон Зікора
ФОТО: Євген Котенко

В селі Великі Копані розташований найпотужніший плодоовочевий ринок у країні. Можливо, колись тут постане Нью-Київ

Перше, що впадає в око на базарі у Великих Копанях — пил. Він щільно обліплює спітнілі тіла нервових торговців і покупців. «Коли тут дощ, стає краще: скрізь — не пил, а бруд», — говорить охоронець цього, як кажуть знавці, найбільшого в Україні гуртового плодоовочевого ринку.

Проте літній дощ на Херсонщині — рідкість, зазвичай тут стоїть спека вище тридцяти за Цельсієм, і Африка починається з самого ранку, щойно на ринку закипає ділова активність. Щоб купити — продати дари ланів чи баштанів, люди поспішають сюди чи не з усієї України.

Великі Копані розташовані за тридцять з гаком кілометрів від Херсона, в Цюрупинському районі. Ще років тринадцять тому тут взагалі зяяла пустка. Точніше, блищав на сонці звичайнісінький ставок, в якому рятувалися від спеки селяни.

«Тут буде ринок!», — сказали заповзятливі херсонці й осушили водоймище.

Спочатку плодоовочева гуртівня зайняла площу в чотири з ►

половиною гектара, потім почала розповзатися й сьогодні вже сягає восьми га. Схоже, це не межа: Херсонщина — один з найродючіших регіонів України, і все, що тут виростає, волає про потребу активного збуту.

ВАНТАЖЕ БОЧКАМИ

«Сезон продажу в мене починається з травня, коли достигає полуниця й плівкова капуста, а закінчується в листопаді, — ділиться інформацією наш співрозмовник Андрій. Він, як і переважна більшість місцевих продавців, відмовляється називати себе фермером. «Я живу в селі Тарасівка Херсонської області. Як розпаювали землю, мені дісталось сорок соток, на них і працюю. Іноді доводиться наймати помічників», — каже він. Андрій спогорда показує товар: перець червоний по 5 грн і зелений по 2,7 грн за кіло. Улюблений овоч усіх мачо продається тільки сітками, кожна з яких тягне кілограмів на двадцять, причому купівлю двох — трьох сіток вважають роздрібом.

Ціна на перці, як і на будь-який товар, може змінюватися кілька разів на день.

Невисокі продавці вивантажують із автопричепа соковиті жовті дині, кидають їх щойно прибулому покупцеві у фургон. «Купив півтори тонни по 1,8 грн за кілограм», — радіє той.

Розпитую, і виявляється, що продавці приїхали сюди аж із кримського містечка Армянськ. Проте ні на кримчан, ні на вірмен вони щось не схожі. Це корейці, відомі своєю працьовитістю на ґрунті. «Ми все вирощуємо: баклажани, кавуни, дині», — каже один із них. «А чи правда, що в корейців — найсмачніші овочі?», — підкидаємо провокаційний тест. «Навіщо ж ви таке питаєте... у нас, корейців?»

Ринок пістрявить усіма барвами веселки: помідори, баклажани, морква, яблука, виноград (чорний та зелений) — від яскравості починає рябіти в очах. «Кабачки, кабачки! Справжні самці!» — кричить якийсь торговець. Кабачки виявляються справді могутніми, Фройд би зашарівся, а морква, яку продають поруч, — завбільшки з вогнегасник.

КАРТОПЛЯ ПО 80 КОПІЙОК

Саша Зіпко, житель херсонського села Птахівка, розказує, що продає свої кавуни по 80 копійок за кілограм. Однак менше тонни не відпускає. Морква розходиться у нього по гривні — гривні тридцять за кіло, її розфасовано в сітки по 18 кг. Буряк іде по 50 копійок, картопля — по 80 коп. за кілограм.

У Валери, що приїхав торгувати за 130 кілометрів із Новотроїцького району Херсонської області, проблеми. «Буряк у мене наче й недорогий — 50 копійок за

кіло, але його ніхто не питає. — скаржиться продавець. — Схоже, назад додому повезу... Коли я вибираюся у Великі Копані, то зазвичай базарюю тут два — три дні поспіль. Адже якщо щодня їздити додому, то можна прогоріти тільки на солярці. Та ще доводиться платити по п'ятдесят гривень на добу за автостоянку, і сімдесят — вісімдесят гривень на день — моїм людям за роботу». Питаю, скільки на нього працює чоловік. «Ну, сім — вісім». «То виходить, ви фермер?» «Фермер — це той, у кого багато землі, я маю усього

Щирий вітчизняний персик

60–70 соток», — відкараскується Валера від почесного звання.

Іван Ярошевич, мешканець Великих Копанів, виділяється на загальному тлі своїм колоритом. Він привіз товар

за допомогою гужового транспорту — кобили Зорьки. Баклажани — 2,50 грн за кілограм, кабачки — 2 грн, помідори «ведмежа лапа» — 4 грн. Іван Кирилович працював колись теслею на фермі, те-

пер підробляє продажем овочів. «Збуваю не лише свій товар, а й той, що дають сусіди. Якщо погано йде,

то поступаюся в ціні — купують». У візок продавця входить більше тонни овочів, але є у нього ще одна фура — на дві тонни.

СВОЄ, ЛЮДСЬКЕ І КИТАЙСЬКЕ

Землячка Івана Кириловича Тетяна Михайлівна привезла велоси-

педом на ринок чотири сітки капусти — усього дев'яносто вісім кілограмів, які хоче продати по сорок копійок кіло. Все — з власного городу. Розкупувають у неї білокачанну охоче. «Вчора продала чотири сіточки, позавчора теж чотири. Сьогодні виїхала утретє в житті, сподіваюся знов усе продати», — хвалиться жінка.

Більша частина продавців у Великих Копанях реалізує продукцію власного виробництва, тому трохи недолюблює перекупників. Проте й вони тут теж є, куди ж без цієї складової інфраструктури ринку?.. Антоніна й Дмитро привезли з Вінницької області фургон з яблуками по 3,50 грн за кілограм. «То виходить, ви перекупники?», — питаємося. «Перекупники, ну то й що? Нам анітрохи не краще ведеться, ніж решті торговців. Ми з цими яблуками тут уже третій день стовбичимо. Не беруть!».

Антоніна й Дмитро нетерпляче чекають вересня: тоді, за їх спостереженнями, люди повертаються з відпусток і звертають, нарешті, увагу на яблука.

Помічаємо в одного продавця часник в сітках: коштує 6,50 за кілограм. Овоч величезний, одна біла голівка до іншої. «Який сорт, невже «москаль»? — питаємо. — Не знаю, але я його називаю «білосніжний китаєць», — сміється продавець. Виявляється, цей часник вирощують таки справді в Китаї, а потім везуть автокараванами через Монголію й Росію.

Ого, великокопанський бізнес набуває міжнародного значення! До речі, окрім часнику, з немісцевих продуктів у Великих Копанях надibuємо помаранчі по 4 грн за кілограм і навіть банани — 80 грн стандартний ящик на 18 кг.

Вова Піхичук із села Советське не схвалює присутність китайських «інтервентів» на українському ринку. Він підозрює, що цей часник ввозять до України контрабандно. Сам він володіє приватним фермерським господарством, хазяйнує на 10 гектарах, наймаючи по двадцять–тридцять працівників у пік сезону. Свій часник продає по 5–7 гривень за кілограм. Ще Вова збуває картоплю й зерно, але інакше — безпосередньо з поля перекупникам. ▀

«Кабачки, кабачки! Справжні самці!» Фройд би зашарівся

Час рубати капусту.
Тетяна Михайлівна володіє
землю і велосипедом

МІЛЬЙОН ГРИВЕНЬ НА РІК

Трудовий день добігає кінця. Ринок покидають покупці й дехто з продавців. Проте лєвова частка трударів прилавку залишається на завтра, а то й на післязавтра — це ті, у кого не розійшовся товар.

Спека спала, люди поспішають у душ: задоволення помитися тут коштує вісім гривень. Це може собі дозволити тільки дуже негідлива людина, — такий уже тут польовий сервіс. Продавці розходяться по місцевих кафе й ганделиках — змивати денну втому чаєм і горілкою, чекати наступного робочого дня, який почнеться зі сходом сонця.

Базар дає до місцевого бюджету щорічно мільйон гривень

«Існування ринку в нашому селі допомогло провести поточні капітальні ремонти в дитячих садках і лікарнях, — розповідає Олена Кіндра, секретар Великокопанської сільради. — Завдяки коштам, які надходять у наш бюджет від ринку, а це мільйон гривень на рік, ми змогли купити устаткування для лікарні. Це спеціальні ліжка, обладнання для розвитку опорного апарату, необхідні апарати в зубопротезний кабінет. Також ми змогли відремонтувати пам'ятник загиблим воїнам... У цілому ж існування ринку — чинник для нас позитивний. Але є тут великий мінус — це сміття».

Мільйон гривень до бюджету щорічно — величезна сума для населеного пункту з шістьма тисячами мешканців, при такій же чисельності населення пересічне українське село дає в середньому суму в'ятеро меншу.

ВЕЛИКИЙ ОВОЧЕВИЙ ШЛЯХ

У Великих Копанях немає ані алмазів, ані нафти, все, що тут продається, — дари Херсонської землі й рук тамтешніх мешканців.

У зв'язку з цим хочеться пригадати, що багато столиць світу виникали на місцях перетину торговельних шляхів. Між іншим, через це невеличке селище проходить і автомобільний шлях, і залізничний.

То, може, й Великі Копані мають шанс стати новою столицею України? ■

Перший курс «за царя»

ФОТО: ЄВГЕН КОТЕНКО

АВТОР: Іван Патриляк

Найщасливіші зі вчорашніх абітурієнтів за кілька днів розпочнуть студентське життя. Сто років тому більшості з них було б значно важче потрапити до вишів

У абітурієнтів та їхніх батьків літнього відпочинку не буває. Замість нього — заняття та нервові підрахунки прохідного балу. Навіть введене цього року незалежне тестування не надто полегшило їхнє життя.

ЗА ЦАРЯ БУЛО КРАЩЕ?

Групи знервованих батьків, котрі очікували виходу своїх дітей із приміщень приймальних комісій, жваво дискутують на тему, яка система вступних випробувань була кращою — цьогорічна, чи та, що діяла впродовж останніх десятиріч.

Якось, стоячи неподалік такої групи батьків-дискутантів, я почув думку, що, мовляв, взагалі треба зробити все так, як було «за царя»,

Сьогоднішні абітурієнти разом із батьками випили б не один літр валер'янки, якби було запроваджено давні правила прийому до університету

коли до університетів забирали всіх випускників гімназій без винятку. Ця теза, висловлена невідомою матусею, підштовхнула до думки відшукати документи і з'ясувати, як же воно насправді було «за царя».

Свої пошуки я обмежив найпрестижнішим вишем України — Київським національним університетом імені Тараса Шевченка, який в омріяні батьками абітурієнтів часи носив ім'я Імператорського університету Святого Володимира. Оразу ж мушу розчарувати прихильників ідеї прийому до університету «всіх випускників» середніх шкіл: подібного «за царя» не було. Незважаючи на те, що випускників гімназій було значно менше, ніж нині, далеко не всі вони могли стати студентами університету.

СПІВБЕСІДА НА ВИЖИВАННЯ

Перші правила прийому до Київського університету були затверджені в 1833 році, як тільки прин-

ципово було вирішено відкрити університет у старій княжій столиці Русі. Певна річ, сьогоденні абітурієнти разом із батьками випили б не один літр валер'янки, якби подібні правила було запроваджено тепер.

Пункт перший правил проголосував, що «Усі, хто поступає в університет, мають витримати попередні випробування, для яких ректор призначає особливий комітет з професорів. При цьому випробуванні схвальні свідоцтва гімназії приймаються з особливою повагою і дають право прийти на екзамен раніше за інших».

Як бачимо, далеко не всіх абітурієнтів «удостоювали прийняття» в число університетських студентів — така честь випадала лише тим, хто проходили доволі склад-

ний вступний іспит. Випробування, яке очікувало на майбутніх студентів, мало вигляд комбінованого екзамену у формі співбесіди з

СЛОВНИЧОК

Гімназія — середній загальноосвітній навчальний заклад. Навчання в гімназії тривало 8 років, там викладали гуманітарні дисципліни, а також математику, фізику й географію.

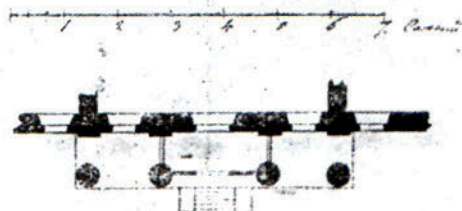
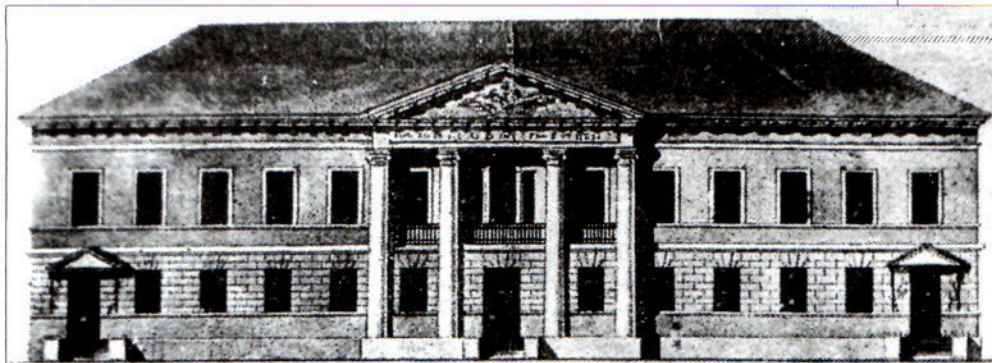
Ресальне училище — середній загальноосвітній заклад з ухилом у природничі й точні дисципліни.

Комерційне училище — середній загальноосвітній заклад з ухилом в економічні дисципліни.

Кадетський корпус — початковий навчальний заклад із повним пансіоном і військовою підготовкою.

усіх дисциплін гімназійного курсу. Тобто ті, хто мріяли про гуманітарні галузі, мусили знати алгебру незгірш від майбутніх математиків, а бажання ставити лабораторні досліди могло здійснитися лише за умови, якщо абітурієнт міг читати, перекладати і пояснювати оригінальні тексти Вергілія і Гете [див. Як це було].

Чи був це зайвий клопіт для всіх учасників заходу? Зовсім ні, адже професура небезпідставно вважала: спеціалізована вища освіта має ґрунтуватися на закладених в гімназії підвалинах найвищого культурно-освітнього рівня. ▀

Будинок капітана Корта.
Тут до 1842 року розміщувався університет

ВСІ МАЮТЬ СКЛАДАТИ ДАВНЬОГРЕЦЬКУ!

Визначені в 1833 році правила вступу до університету із невеликими змінами діяли понад вісімдесят років. Система вступу до університету Святого Володимира змінилася в 1917 році, після падіння монархії і встановлення в колишній імперії Романових республіканської форми правління. Втім, абітурієнтам набагато легше від цього не стало.

10 квітня 1917 року спеціальна комісія Тимчасового уряду, яка займалася освітньою реформою, вислала до всіх університетів колишньої Імперії свої «Пропозиції» в яких, між іншим, йшлося про зміну системи вступу до університетів. Зокрема, комісія пропонувала таке: «Право вступу в Університети, крім осіб, які закінчили чоловічі гімназії, має бути надане також особам, які закінчили реальні училища, восьмикласні комерційні училища і вчительські інститути. (...) Знання хоча б однієї з сучасних іноземних мов визнано однією з обов'язкових умов прийому в Університети. (...) Всі додаткові іспити повинні запроваджуватися Університетом. (...) Особам жіночої статі, за умови володіння ними таким же освітнім цензом, який вимагається від осіб чоловічої статі, відкрити доступ в Університети на рівних з останніми умовах, з відмінною правилами про прийом осіб жіночої статі лишень на

вільні після прийняття всіх осіб чоловічої статі вакансії».

У Київському університеті «Пропозиції» були обговорені на різних факультетах. До наших днів збереглися рішення окремих факультетських вчених рад, у яких висловлювалися міркування та побажання щодо реформи прийому абітурієнтів. Так, професори з фізико-математичного факультету пропонували залишити за гімназистами 70% місць, а решту, 30%, віддати іншим категоріям абітурієнтів. Пояснюється це просто: рівню гімназичної освіти довіряли найбільше.

Найголовнішою і разючою зміною було право приймати до університету жінок, а також представників національних і релігійних меншин без обмежень і квот

Рада юридичного факультету наполягала на тому, аби для всіх абітурієнтів зберегли іспит з латинської мови, а для негімназійних випускників додатково встановили іспити з російської (твір) і однієї з європейських мов. Щодо жінок, то юристи погоджувалися зараховувати на свій факультет лише окремих випускниць юридичного відділення Київських вищих жіночих

курсів, які б склали відповідні іспити з латини.

Найбільш оригінальними у своїх вимогах виявилися професори історико-філологічного факультету. Вони просили запровадити для охочих навчатися на цьому факультеті вступні іспити з давньогрецької мови, яку вимагали викладати в гімназіях і училищах.

А ще рада історико-філологічного факультету вирішила запровадити таку собі мовну сегрегацію: Мовляв, давайте спершу приймемо на факультет гімназійних випускників «з двома древніми мовами» (тобто з латиною і грекою), потім — гімназійних випускників «з однією древньою мовою», а уже потім — випускників «семинарій, учительських інститутів, жіночих гімназій, реальних училищ, комерційних училищ та кадетського корпусу».

ТРИ ІСПИТИ В ОДНОМУ

Детально вивчивши пропозиції всіх вишів, Тимчасовий уряд 13 червня 1917 року затвердив нові правила прийому до університетів, які, звісно, поширювалися й на Університет святого Володимира.

Найголовнішою і разючою зміною було право приймати до університету жінок, а також представників національних і релігійних меншин без обмежень і квот.

Підставою для вступу, як і раніше, залишалася наявність атестата про середню освіту — з гімназії, реального училища, вчительського інституту для чоловіків та з жіночих

ЯК ЦЕ БУЛО

Хочеш вступити? Читай Цицерона!

Щоб краще збагнути, який рівень знань мав демонструвати абітурієнт, знову звернемося до оригінального документа:

«Предметами испытания будут науки, входящие в состав гимназического курса, а именно: а) Закон Божий, священная и церковная история; б) Русская грамматика, словесность и логика; в) Язык латинский. От испытуемого требуется будет, чтобы он мог переводить и объяснять из прозаиков Саллустия, Ливия и Цицерона, из поэтов Вер-

гилия и лучшие оды Горация, равно излагал бы мысли свои на латинском языке без грамматических ошибок; г) Язык немецкий. Желающий поступить в университет должен понимать и разбирать лучших писателей на сем языке, как прозаиков, так и стихотворцев, и излагать мысли свои на немецком языке, подобно как на латинском, без грамматических ошибок; д) В такой же степени требуется от испытуемого знание языка французского; е) Арифметика, алгебра до уравнений 2-й степени включительно, геометрия и плоская триго-

нометрия; ж) История всеобщая и российская; з) География и в кратком обозрении статистика; и) Физика общая и частная».

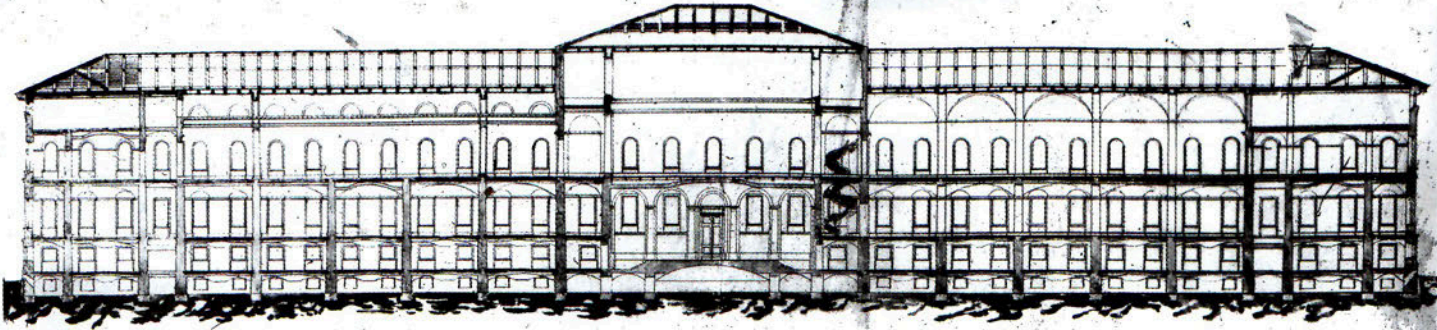
Лише пройшовши успішно такі «драконівські» випробування, абітурієнт міг розраховувати на те, що сяде за студентську парту. Підозрюю, що серед випускників сучасних середніх навчальних закладів знайдеться дуже небагато юнаків і дівчат, які читали Горация або Цицерона хоча б у перекладах, а не в оригіналі, й змогли б відрізнити священну історію від церковної.

Проект головного корпусу. В центрі –
обсерваторія, від якої відмовилися
в ході будівництва

Детальний план головного корпусу
Університету Св. Володимира
на митів.

Роміт.

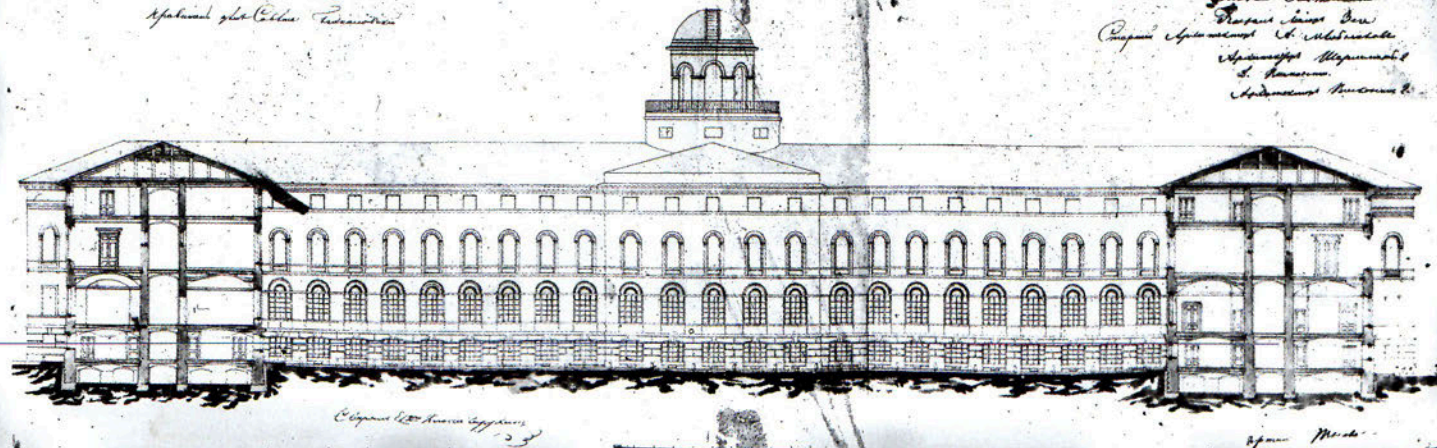
Строительный отдел
Университета Святого Владимира
№ 1. Киев 1874 года № 937
Полковник Александр В. Бранд

Архитектор Александр В. Бранд

В. Бранд

Подпись архитектора В. Бранд

Университет Святого Владимира
Киев 1874 года № 937
Полковник Александр В. Бранд
Архитектор Александр В. Бранд

С. Бранд 1874 года № 937

Архитектор В. Бранд

гімназій або жіночих інститутів для
жінок, від яких також додатково ви-
магали підтвердження, що загальні
курси математики, фізики, хімії
тощо викладалися в їхніх гімназіях

та інститутах у такому самому об-
сязі, як і в чоловічих гімназіях.

Якщо атестат про середню освіту
абітурієнта задовольняв вимоги
приймальної комісії, то молоду лю-

дину допускали до іспиту з латини
та однієї з європейських мов. Латин-
ська мова екзамнувалася тради-
ційно, а форма іспиту з нових мов
змінювалася. Іспит з німецької або
французької проводили у два етапи:
спочатку співбесіда, після якої абі-
турієнт мусив перекласти певний
історичний твір з іноземної росій-
ською мовою. Таким чином, на іс-
питі з іноземної мови одночасно пе-
ревіряли знання абітурієнта з росій-
ської граматики й всесвітньої історії.
Отже, як видно, формальна демо-
кратизація вступу до університету
зовсім не означала зниження вимог
до рівня знань вступників.

Так у загальних рисах виглядали
правила прийому до нашого найпре-
стижнішого нині університету 175 і 91
рік тому. Очевидно, що вони б сер-
йозно вразили батьків сьгоднішніх
абітурієнтів і назавжди б відбили ба-
жання повернутися до системи вступ-
них іспитів, яка панувала «за царя». ■

Університет – це вільне життя

” О, вісім років навчання! Скільки в них
було безглузлого, і сумного, і розпачли-
вого для хлопчачої душі, але скільки було
радісного. Сірий день, сірий день, сірий день, ут
консекутивум (форма підрядного речення в лати-
ні – Ред.), Кай Юлій Цезар, одиниця з космогра-
фії і вічна ненависть до астрономії з дня цієї оди-
ниці. Але зате і весна, весна і гуркіт у залах, гімна-
зистки в зелених фартушках на бульварі, каштани
і травень, і, головне, вічний маяк попереду – уні-
верситет, значить, життя вільне, – чи розумієте
ви, що означає університет? Заходи сонця на Дні-
прі, воля, гроші, сила, слава. “

Міхаїл Булгаков.
«Біла Гвардія»

Птах Фенікс на башті

Кисляківський маяк стоїть у степу
на козацькому кургані

Тиждень запрошує читачів у «небесну» мандрівку, де на шляху до безодні неба стоять вартові – південноукраїнські маяки

АВТОР:

Олексій Горбачевський

ФОТО:

Євген Котенко

Маяк – синонімічний образ омріяного світла в кінці тунелю або рятівної ватри в нічних горах. Це обнадійливий спалах серед суцільної птьми, наповненої перешіптуванням хвиль. Не випадково маяки уособлюють певні риси романтизму – неозоре море, тиша, ніч, самотність і... постійно згораючий птах Фенікс на верхівці височенної башти.

Підкорення верхівок українських маяків – чудовий спосіб креативно відпочити та розгледіти краєвиди Неньки з висоти пташиного польоту. Крім того, більшість маяків збудовані в унікальних природних місцях, а практично за кожною вежею знайдеться карколомна історія з присмаком легенди.

Однак подорож Півднем України – річ непроста: не залежні від тебе (і, схоже, від усього світу) розклади автобусів, маршруток та катерів так і намагаються пригостити несподіваним «сюрпризом». Але тим сутєвіше відчувається справжнє літо, коли поринаєш у гамірні південні міста й містечка з їхніми колоритними персонажами, занадто аскетичним сервісом, спекою та пилюкою.

Важливий момент: після загострення «маячного» питання між Україною та Росією на них посилено охорону, й вас можуть сприйняти за потенційного російського диверсанта. Не втрачайте надії, кажіть, що ви громадянин України (якщо треба – демонструйте паспорт), колекціонер захопливих пейзажів, художник або журналіст. Зрештою, працівники маяків – також люди. ▀

Тендрівська коса,
Чорноморський біосферний заповідник

ТЕНДРІВСЬКИЙ МАЯК: АХІЛЕСОВЕ БОЙОВИЩЕ

Вік – 181 рік

Зріст – 30 м

Розташування – Херсонська обл.,
Чорноморський біосферний заповідник,
Тендрівська коса

Тендрівська коса, на якій знаходиться цей маяк, — місце незвичайне як за природними характеристиками, так і за історією. Тендра — це вузький низький острів у кілометр-півтора шириною, що з одного боку омивається Чорним морем, а з іншого утворює затишну Тендрівську затоку.

131 сходинка — гарна розминка перед зустріччю із певним проявом просторового безмежжя. Розташування маяка фактично на острові робить атмосферу на його верхівці незвичною й навіть загадковою. Зважте: 20 морських миль [див. словничок] до материка, 10 — до Кінбурнської коси. Навкруги лише море, небо та обійми вітру... Коса відкривається, мов на долоні. Окрім моря, з маяка видно закинута рибальське поселення, в центрі якого височіє пам'ятник захисникам Тендрівської ділянки оборони Одеси. Раніше тут вирувало життя: був рибний завод, а в 1970-ті роки навіть дельфінарій. А зараз безлюддя розбавляють працівники маяка та поодинокі туристи.

За 4 км від маяка в південному напрямку на морі видно буй, що сигналізує про затонуле на цьому місці судно. Це залишки есмінця «Фрунзе», розбомбленого німецькою авіацією в 1941 році.

Тендра була відома ще давнім грекам. Згідно з міфами, під Троєю Ахілес гнався морем за Іфігінією з досить прогнозованою метою. Але дівчині допомогла богиня-заступниця. Довга піщана коса, за легендою, — творіння Артеміди для спасіння Іфігінії. А давньоримський автор Помпоній Мелла писав, що Ахілес, перебуваючи з флотом у Чорному морі, влаштував на острові ігри для свого війська. Тому північно-східний кінець острова, де розкладали багаття, називався Ахілесовим бойовищем.

Відкрили маяк тут у 1827 році. Він зберігся до нашого часу практично без змін.

На перший погляд, працівники маяка — суворі й непривітні люди. Але коли розговоряться, то вкотре переконуєшся, що зовнішність може справити хибне враження. Насправді це щирі, закохані в море, небо і свою професію люди, просто трохи замкнуті. Доглядач маяка — це і професія, і доля одночасно. Нерідко маяк «передають у спадок» дітям чи іншим

родичам. Прикладом династичності є Станіслав Сиротюк. Він потрапив на Тендру понад 20 років тому під час служби в армії. Взяв шлюб із дочкою тодішнього начальника маяка й згодом зайняв його місце.

ОЖАРСЬКИЙ МАЯК: ПЕРШИЙ У СВІТІ ЗАЛІЗОБЕТОННИЙ

Вік – 104 роки

Зріст – 56 м

Розташування – Миколаївська обл.,
Жовтневий р-н, с. Галицинівка

У «Лоцці Чорного і Азовського морів» (Миколаїв, 1892 рік) проходження Ожарської коси, яка врізалася у фарватер і не мала навігаційного знака, описувалося так: «Від траверза [див. словничок] балки Котельної, на північ вздовж мілини Ожарської коси при лавіруванні треба повертати щоразу, коли Богданівська башта припадатиме на середину русла Мозирської балки. Але створом цим можна керуватися тільки до половини відстані між Котельною балкою і Мозирськими хуторами...»

Звісно, за такої «зрозумілої» і «чіткої» інструкції потрапляння на мілину Ожарської коси стало явищем буденним. Саме тому 1904 року за проектом петербурзького інже-

ЯК ПОТРАПИТИ

За раз – майже всі

Оглянути за одну подорож усі п'ять веж – справа не з легких, але чотири побачити цілком реально. Їх (крім Воронцовського маяка, візит до якого відкладемо до мандрівки в Одесу) можна сміливо об'єднати в своєрідний тур, вузловим пунктом якого є Миколаїв, куди можна прибути потягом (квиток із Києва коштує 95 грн). Від нього до Галицинівки 7 км, а до Лупаревого – 15. Від

Миколаєва до Очакова – найдовший шлях, 75 км, що дорівнює годині вашого часу і 20 грн.

Дещо окремішою є поїздка на Тендру, куди краще добиратися через Херсон, а з нього їхати до Голої Пристані (або, як скорочують місцеві, Гопри) ще 45 км. За 35 км від неї розташоване село Іванівка, це на березі Ягорлицької затоки, яка, у свою чергу, межує із Тендрівською затокою.

ВАРТО ОГЛЯНУТИ

нера Миколи Белелюбського на косі збудували перший у світі залізобетонний маяк.

У березні 1944-го на підступах до Миколаєва йшли жорсткі бої. Розвідка повідомила, що в селі Галицинівка, що за Ожарською косою, розташоване скупчення ворожих сил. Вирішили ліквідувати супротивника несподіваним десантом. Але, щоб успішно обійти косу, потрібен був сигнальник. Вибір упав на розвідника Василя Ланового. Він крадькома заліз на покинутий маяк, вогонь на башті якого згас ще в 1941-му, й почав сигналізувати кишеньковим ліхтариком. Німці вирішили, що в маяку засів цілий загін. Почалася стрілянина. Зрештою, замінувавши башту, фашисти висадили її в повітря.

Вже після війни на косі збудували новий маяк. Однак цоколь старого лишили як пам'ятник Василеві Лановому.

Новий маяк звели з металевої арматури. Тож він фактично прозорий і має форму піраміди, що звучується догори. Сходи обвивають її довкруг. Шлях нагору – а це 56 метрів – продувається всіма можливими вітрами. Коли піднімаєшся

вгору вібруючими шаблями, конструкцію котиться відлуння твоїх кроків. Підійом чимось нагадує підкорення закинutoї парашутної вежі на Трухановому острові.

Маяк трішки похитує. Страшно уявити, як вітер грався б ним, якби не розтяжки – товсті сталеві троси,

заякорені важкими залізобетонними тумбами. Відлюдна піщана коса, а також пейзажі Бузького лиману та вигину Руської коси, на якому стоїть однойменний побратим-маяк – що ще потрібно для повного абстрагування від гамірних офісів і площ? ►

**ВОРОНЦОВСЬКИЙ МАЯК:
СИМВОЛ ОДЕСИ****Вік – 181 рік****Зріст – 26 м****Розташування – м. Одеса**

Воронцовський маяк пережив кілька реінкарнацій. Будівництво найпершого одеського маяка почалося під орудою генерал-майора Кобле у 1815 році. Тоді він містився на мисі Великого Фонтану. Добудували його вже за генерал-губернаторства князя Воронцова, звідси й назва. Маяк відкрили у 1827 році. У 1863-му звели 17-метрову башту, що звужувалася догори.

Вірші й проза, значки та листівки перетворили маяк на один із символів Одеси. Зокрема, він згадується в творах Олександра Купріна, Юрія Олеші, Валентина Катаєва (і в публікаціях **Тижня**, наприклад у №9(18) від 29 лютого 2008 року – *Рег.*) У 1954-му, після відновлення молу, встановили новий маяк із циліндричною баштою. Він і донині першим зустрічає та проводить кораблі, що заходять до порту.

В місті, до речі, можна придбати сувеніри, листівки та футболки із зображенням маяка.

Можливо, шкода, але доглядачів маяків витісняють здобутки науки і техніки. Новітні маяки вже переходять в «автономне плавання»: їх облаштовують галогеновими лампами або світлодіодами й обслуговують через єдину систему управління. Стационарних доглядачів змінюють техніки, які лише періодично приходять перевірити апаратуру. І маячник, який певною мірою є душею маяка, може опинитися за його межами.

Щоправда, саме прогрес допомагає інтенсивнішому просуванню маяків у сферу туризму. Так, у Латвії головний обов'язок працівника маяка після автоматизації навігації – продавати квитки людям, яким кортить потрапити на його вежу.

І ще одне. Вночі вас на маяк ніхто не пустить. Бо якщо ви опинитеся біля його лінзи в момент роботи, сліпота гарантована.

**КИСЛЯКІВСЬКИЙ МАЯК:
ВОГНИК ДАЛЕКО В СТЕПУ****Вік – 83 роки****Зріст – немає даних****Розташування – Миколаївська обл., с. Лупареве**

Степ і море – протилежні та водночас близькі явища. І там, і там – хвилі, а також неозорість. Кисляківський маяк, що височить в степу, порушує класичне уявлення про прив'язку споруд такого типу до моря і поєднує досить протилежні явища: воду й сушу, старий курган і навігаційний знак; переплітає історію з сучасністю. Маяк у степу – це певною мірою нонсенс, та саме тому його варто відвідати.

Колись на старих курганах заporозькі козаки ставили сигнальні вежі з солом'яними верхами. Два зразки цього своєрідного телеграфу були розташовані в районі

села Лупареве біля Бузького лиману: один на березі, інший – у степу.

У 20-ті роки минулого століття там з'явилися майстри навігаційних справ. Вони записували розповіді старих моряків про берегові знаки, за якими ті орієнтувалися під час плавань. Як результат – на степовому кургані за 2 км від моря звели маяк. Біля нього – давня козацька могила. На ній змурували сходи, які ведуть до самої башти.

Коли звертаєш із асфальту просто в степ і прямуєш, як своєрідний корабель, у напрямку моря або лиману, міський гамір залишається позаду, ноги грузнуть у піску, а маяк попереду посилає невидимі сигнали. Якщо вирушите в цей вояж своїм ходом, не завадить узяти, як мінімум, дощовик, сухий пайок, засіб від комарів та панаму від сонця.

Степ і море – протилежні та водночас близькі явища. І там, і там – хвилі, а також неозорість. Кисляківський маяк височить у степу

«Перлину біля моря» освітлює Воронцовський маяк

ПЕРЕДНІЙ ВІКТОРІВСЬКИЙ МАЯК: ВІКНО В РИБАЛЬСЬКІЙ ХАТІ

Вік – 152 роки

Зріст – 17 м

Розташування – Миколаївська обл.,
м. Очаків, Лагерна коса

Атмосфера авантюри тут бри-
нить у прогрітому сонцем повітрі.
Тим більше вона посилюється, коли
всіма правдами й неправдами нама-
гаєшся взяти локальним штурмом
верхівку чергового Фенікса.

Історія появи цього маяка пов'яза-
на з художником-мариністом Руфімом
Судковським, який народився й жив у
Очакові. Він приходив на Лагерну
косу, мальовничу околицю містечка,
де й познайомився з рибалкою Васи-
лем Чунтулом. Хата останнього стояла
на високій кручі над берегом, звідки
відкривався чудовий краєвид: море,
острів Березань, Кінбурнський півост-
рів... Удень художник працював, а ве-
чорами засиджувався з господарем,
слухаючи розповіді про рибальське
життя. І допізна над лиманом світи-
лося вікно хати – на це світло орієнту-
валися місцеві рибалки.

Згодом на цьому місці поставили
будівлю Переднього Вікторівського
маяка. А первісна хата-протомак від-
творена на картині Р. Судковського
«Біля берегів Очакова», що зберіга-
ється нині в Миколаївському худож-
ньому музеї ім. Верещагіна.

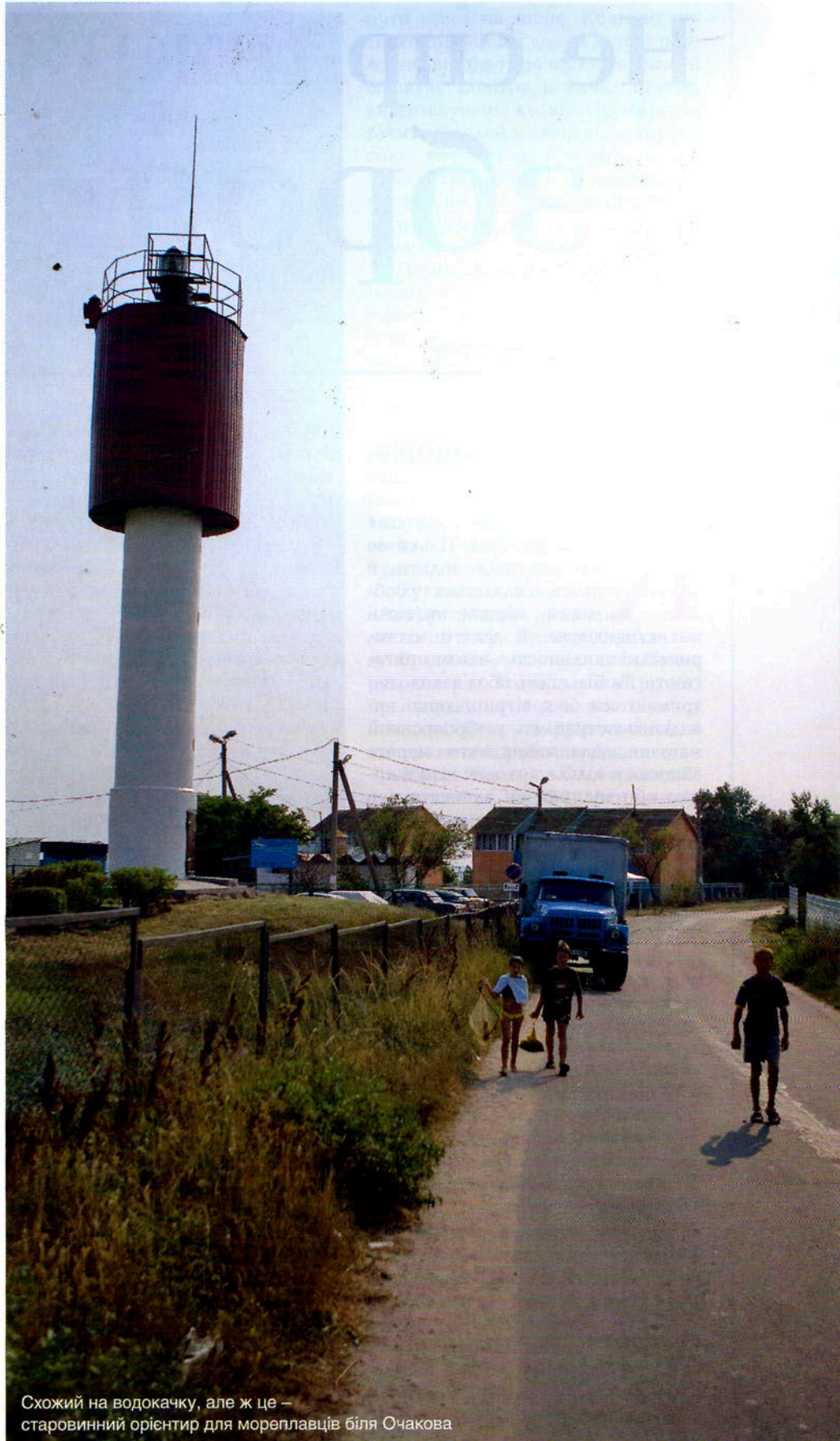
Маяк виглядає досить скромно, од-
нак місце його розташування обрано
бездоганно. Лагерна (її ще називають
Чорноморська) коса розділяє Чорне
море і Березанський лиман. Її до-
вжина – 8 км. Тут розташовано більше
20 пансіонатів і баз відпочинку. Ла-
герні пляжі – це чистий дрібний піс-
чок. В'їзд на косу платний – 5 грн.

З маяка відкривається вид на ост-
рів Березань і пам'ятник лейтенан-
тові Шмідту, розстріляному тут у
1906 році за піднятий на Чорномор-
ському флоті бунт проти царизму. За
40-50 грн із пасажира можна пере-
плисти туди приватним катером. На
косі, окрім краєвидів, моря й пляжів,
можна також захоплююче пориба-
лити. Тут ловиться пеленгас, судак,
камбала, ставрида, тарань, лящ. **ii**

СЛОВНИЧОК

Морська миля – 1,85 км.

Траверз – напрям, перпендику-
лярний курсу судна.

Схожий на водокачку, але ж це –
старовинний орієнтир для мореплавців біля Очакова

Не справжня зброя

АВТОР: Богдан Буткевич

Пістолет без міліцейських дозволів

Кожен чоловік відчуває потяг до зброї. Тільки-но він навчився ходити, в нього з'являється улюблений пістолетик/автоматик/шабелька. В деякого мілітаристські схильності з віком пригають. Та більшість обов'язково затримуються біля вітрин, якщо випадково потраплять у зброярський магазин. Для таких, хто марять зброєю, є кілька виходів: піти в армію або міліцію, чи записатися в мисливський клуб. Утім, можна задовольнити потяг до «коротко-

ствола» простішим шляхом, і теж цілком законним — купити собі «пневматику».

НЕ ДЛЯ САМООБОРОНИ

«Якщо людина приходить до нас із бажанням купити пневматичну зброю для самозахисту, ми завжди намагаємося переконати її в тому, що для цієї мети вона не придатна», — попереджає Дмитро Джулай, керівник відділу спеціальних проектів компанії «ІБІС». Маленька кулька з «пневматики» навряд чи зупинить вуличного грабіжника або розлюченого пса, швидше, розлютить іще більше. Пневматична зброя створена не для самозахисту, а, в першу чергу, для спорту.

Пневматичні пістолети за принципом дії поділяються на такі категорії: пружинно-поршневі, газобалонні, та — дуже рідкісні — системи з попереднім нагнітанням повітря. Як набії використовують або металеві кульки, або свинцеві кулі (як у пневматичній рушниці з тиру). У першому випадку вища прицільність, у другому — пробивна сила.

«Якщо ви хочете постріляти по бляшанках на пікніку, то, звичайно, варто купити кульковий пневматичний пістолет, — каже Дмитро Джулай. — Адже кулька, яка важить лише 0,5 грама, влучивши в ту саму банку, створює приємний для вуха любителя стрільби дзвін. Людям таке до вподоби, адже ти не тільки бачиш, але й чуєш наслідки свого пострілу. Тобто кульками стріляти цікавіше».

Запитують: «То яку модель ви б запропонували недосвідченій людині, котра прийшла до вас у пошуку «стрілецьких розваг?» — «Тут важливо

знати, що людина хоче, — пояснює продавець-консультант зброярського магазину, який долучився до розмови. — Дуже часто вибір людей залежить від схожості пневматичного пістолета на бойову модель».

ЯК СПРАВЖНІ

Ходовий товар — модель Walther CP-99 Compact, що випускає відома компанія UMAREX. Цей пістолет відповідає габаритам і вазі знаменитого бойового пістолета Walther P-99. Для повної імітації бойової стрільби в ньому використовують систему BLOWBACK — це коли частина газів витрачається на приведення в рух рамки пістолета, що створює ілюзію реальної стрільби. Тож якщо людині подобається важка зброя, то цей варіант саме для неї. CP-99 Compact дисциплінує, як справжня зброя, адже всі маніпуляції з ним відбуваються, ніби в бойо-

ПОРАДИ ТИЖНЯ

Де купити: у будь-якому зброярському магазині. Бажано в тому, де є власний тир, аби повністю перевірити покупку й одразу виявити можливі дефекти.

Не зберігайте «пневматику» в зарядженому стані. По-перше, це небезпечно, по-друге, приєднаний до пістолета газовий балон потрохи стравлює CO₂. У випадку з револьвером Флобера барабан має бути порожнім.

Під час стрільби (мається на увазі суто спортивно-розважальна) переконайтеся, що від мішені неможливий рикошет і на лінії вогню раптом не опиняться люди. Якщо стрільби відбуваються під час пікніка з алкоголем, то вже перед «першою» зброєю слід розрядити й заховати подалі від зайвих очей.

Ці револьвери грізні
тільки на вигляд

ФОТО СЕРГІЯ КОТЕНКО

вому прообразі цієї моделі. Окрім цього, він дуже зручний, бо гладкий та плоский: у разі швидкого застосування він не чіплятиметься за одяг. Ще один плюс — пристрій для приєднання лазерного цілевказника. Ємність магазину цього пістолета — 18 кульок. Його ціна досить, помірна — 900 грн. Кульки продаються в коробках від 100 до 500 штук. Коробка в 100 набоїв коштує 4 грн. Середня ціна одного балончика зі стисненим газом — 5 грн. Одного балончика вистачає на 60 пострілів.

Дуже популярним є пістолет МР654К, який за зовнішнім виглядом копіює пістолет Макарова — люди люблять упізнавані речі. В цій моделі багато деталей запозичено з «бойової».

«Користується попитом пістолет «Анікс» російського виробництва, — розповідає далі продавець-консультант. — Ця модель коштує відчутно

дешевше від «Вальтера» — 690 грн. Ємність магазину — 16 набоїв. Плюс цієї моделі — висока швидкість кулі (140–150 м/с).

ДЛЯ КОВБОїв І СНАЙПЕРів

«Для тих, хто люблять прицільну стрільбу, підходять так звані цільові пістолети, тобто призначені для стрільби на точність», — зазначає Дмитро Джулай. Особливо привабливими будуть моделі відомої німецької фірми Diana. На вітчизняному ринку є бюджетний аналог такого пістолета виробництва Іжевського заводу — ІЖ-53. Цей виріб поступається потужністю та якістю матеріалів, натомість дешевший у 3,5 рази.

Цільові пістолети — поршневі. Принцип заряджання такий, як у старих добрих радянських пневматичних гвинтівок: відтягнути ствол та пружину, вставити кулю, повер-

нути ствол на місце. Коли ви натискаєте на спусковий гачок, пружина швидко розпрямляється й штовхає повітря в канал ствола, виштовхуючи кулю. Перевагами таких моделей можна вважати високу точність і потужність пострілу. Недоліками — однозарядність та необхідність використовувати м'язову силу при зведенні пружини.

Поміж шанувальників пневматичної зброї дедалі популярнішими стають револьвери з патроном Флобера — це куля з капсулем, що дає змогу не використовувати повітряний балон: постріл здійснюється за рахунок енергії цього капсуля. Незважаючи на це, така зброя все одно вважається пневматичною. Звичайно, патрон Флобера коштує дорожче від звичайної кульки — 1,80 грн за одну штуку. Втім, можна знайти і за 75 копійок, але якість буде відповідна.

Тут не можна не згадати чеську «Альфу». Моделі цієї марки виробляють на тому самому підприємстві, де й однойменні знамениті бойові револьвери. Тому технології, відпрацьовані на справжній зброї, у повному обсязі використовують і в пневматичних револьверах.

Зброю під патрон Флобера виробляють вже і в Україні. Досить популярною є 9-зарядна модель «Сафарі», зроблена в Харкові. Якістю вона не поступається «Альфі», але коштуватиме на 100–200 грн дешевше.

Втім, про який би тип «пневматики» не йшлося, не варто забувати, що це не справжня зброя. Україна — це не США, де бойовий пістолет «Глок» калібром 9 мм можна без особливих труднощів купити дешевше, ніж за \$600, та ще й розраховувати на бонуси від продавця на кшталт безкоштовної коробки патронів. У нас же вибір зброї для самозахисту невеликий — або «короткоствол» із гумовими кулями, або «звичайні» мисливські рушниці (нарізні чи гладкоствольні). Втім, процедура придбання і того, й іншого простотою аж ніяк не відзначається. Але це — тема окремої статті. ■

Редакція **Тижня** висловлює щире подяку за допомогу в підготовці матеріалу компанії «БІС» та особисто Дмитрові Джулаю.

Технічний

АВТОР: Анатолій Бондаренко

Олімпіада показала, що фармакологія для стимуляції рекордів – учорашній день. На арену – особливо в плаванні – виходять високі технології

Плавці та плавчихи встановили на Олімпіаді в Пекіні новий рекорд – вони побили аж 25 рекордів старих. Особливо вражаючими стали результати збірної команди США, яка взяла у басейні 12 золотих медалей. Така результативність плавців (особливо 8 золотих медалей у лідера американців Майкла Фелпса) стала предметом суперечок – чи немає тут іншої причини успіху, ніж талант і спортивний характер атлетів? Були й відверті натяки тренерів і фахівців із країн-«нездах». Альберто Кастаньєті, наставник італійської збірної, наприклад, назвав плавальний костюм найновішого зразка, який використовували американці, різновидом «технічного допінгу».

КОСТЮМЧИК НЕ КРАДЕНИЙ

Спецодяг на все тіло під назвою Speedo LZR Racer дійсно ще той. З лютого 2008 року, коли його почали використовувати плавці, кількість встановлених в ньому рекордів уже добігає до півсотні.

Щоб одягнути костюм, потрібно не менше, ніж півгодини. Замість зшивання, матерія скріплена спеціальною ультразвуковою зваркою. Дивовижні властивості одягу не випадкові. Компанія-виробник під час його створення тісно співпрацювала з NASA.

Стів Вілкінсон, інженер цього космічного агентства, хоч і не дуже добре плаває, зате чудово обізнаний

про якість гідрокостюма. Ще б пак, він особисто перевіряв більше, ніж 60 типів матеріалів у малій аеродинамічній трубі дослідницького центру NASA в Ленглі. Робиться це наступним чином: на алюмінієву поверхню, що за своїм профілем нагадує тіло людини, щільно натягується тканина. Тисячі датчиків по всій площі експериментального зразка заміряють тиск потоку повітря.

Вілкінсон шукав тканину, в якій тертя об повітря найменше, а результати передавав фірмі Speedo. Однак не все так просто, можливо, згаданий вище італійський тренер перебільшив значення гідрокостюма. Тим паче, що його команда теж використовувала схожий одяг, хоч і попереднього покоління.

МОРЕ ХВИЛЮЄТЬСЯ РАЗ

«Наскільки часто трапляється, що дослідника допускають до такого? – говорить професор Тімоті Вей з Ренселаєрівського політехнічного інституту, США. – Це мандрівка в світ, про який я міг тільки мріяти».

Професор має на увазі свою співпрацю зі збірною США з плавання. Науковець, який очолює в своєму інституті відділ аерокосмічної механіки, досліджує динаміку руху у різноманітних рідинах, у тому числі й у воді. Вей – визнаний у світі фахівець із побудови моделей, що враховують хвилі, вихори та вири, тобто турбулентність, яка виникає навколо тіла спортсмена.

Сила опору води, що уповільнює плавця, складається з трьох компонентів – на 93,5% вона залежить від форми тіла, на 5% – від утворення під час руху хвиль, і лише на 0,5% – від тертя води об поверхню тіла. Саме останню проблему частково вирішує гідрокостюм, але, як бачимо, внесок тертя у загальну величину незначний. Тім Вей намагається зменшити другий компонент наведеної формули.

Перші публікації дослідницької групи під його керівництвом з'явилися ще в 2003 році. Спершу дослідники поставили за мету вдосконалити техніку повороту та відштовхування від бортиків басейну, коли плавець пропливає від одного його краю до іншого. За словами Вей, метою було знайти оптимальне положення рук під час цього відрізка плавання, так щоб спротив води був найменший: «Поворот є дуже важливим елементом – середньостатистичний плавець лише за тиждень тренувань долає майже 55–60 км і здійснює близько 2500 поворотів».

Спочатку експерименти відбувалися в олімпійському басейні в університеті Рутгерса. Пізніше роботи були переведені в Колорадо, в центр підготовки олімпійської збірної США з плавання. Декілька років діяльності групи Вей призвели до створення у жовтні 2007 році комплексу обладнання, деталі якого на цей час є цілком таємними. У вимірах брали участь олімпійські чемпіони з плавання минулих років, а діючі спортсмени останніх декілька місяців займалися тим, що змінювали свої рухи під час плавання згідно з отриманими науковцями результатами.

«Зібрані відомості були основою, на якій відбувалася кожна зміна в техніці під час підготовки до Олімпіади», – заявив Шон Хатчинсон, головний тренер збірної США з плавання.

ЛАЗЕР У БАСЕЙНІ

За матеріалами Ренселаєрівського політехнічного інституту, де працює Тім Вей, можна відновити картину того, яке обладнання використовували для підготовки плавців.

В основі комплексу лежить дві технології. Завданням першої є вимір сили, яку створюють спортсмени під час рухів. Ці прибори побудовано з використанням методів вимірювань, що застосовуються в аерокосмічній промисловості.

ДОПІНТ

Другий компонент — це технологія, що дозволяє отримати повну картину того, з якою швидкістю навколо тіла людини рухаються частинки води. Здійснюється це наступним чином: швидкісна цифрова фотокамера робить із затримкою в доли секунди два знімки води навколо плавця. В моменти зйомки воду підсвічує лазер. Спеціальний алгоритм обробляє зображення та знаходить, на яку відстань на обох фотографіях змістилася одна й та сама мікрочастинка, й визначає її швидкість.

Якщо дані двох технологічних комплексів об'єднати, можна відстежувати хід спортсменів по дистанції у режимі реального часу.

Тім Вей, який зараз вивчає рух води навколо тіл пляшконосих дельфінів, ще до початку Олімпіади прогнозував, що плавці покажуть у Пекіні чудовий результат. Однак чи сприяли цьому його досліджень, буде видно лише в 2012 році, на Олімпіаді в Лондоні. Команда Вей отримала запрошення працювати зі збірною й надалі.

АЕРОДИНАМІЧНА ФОРМА ГОЛОВИ

Успіхів у плаванні досягли не лише американці. Тому частина спостерігачів вважають, що причиною справжнього дощу рекордів у Пекіні була конструкція головної водної арени Олімпіади, зокрема ванни басейну, у якому відбувалися змагання.

По-перше, він дещо глибший за інші діючі олімпійські басейни. По-друге, канати між доріжками закріплені таким чином, щоб спрямовувати хвилі вниз, а не назад, на доріжку.

Додайте сюди «зарезервовані краї» водного простору — в пекінському басейні тільки 8 доріжок замість звичних 10, а крайні доріжки залишаються пустими. Й думка, що всі ці особливості конструкції значно сильніше гасили турбулентність, ніж гідрокостюми та правильні рухи плавців, цілком має право на життя.

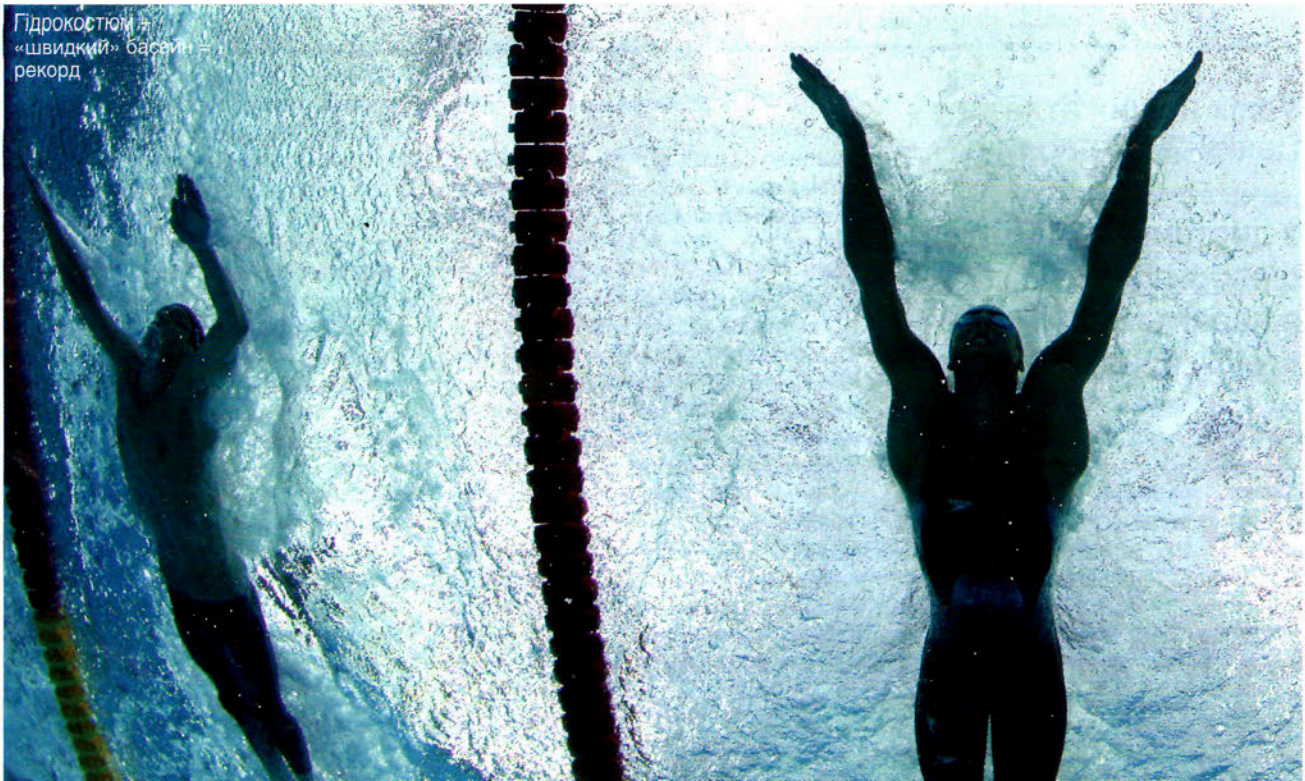
Поки на це не буде волі Міжнародного олімпійського комітету, вплив технології на спорт зупинити неможливо. Не дивуйтеся, якщо не-

БАЛАНС ФІЗИКИ Й СПОРТУ

Плавання — далеко не перший вид спорту, якого дісталися високі технології. Зокрема, результати в стрибках із жердиною різко зросли в 1960-му. Тоді дерев'яні снаряди замінили на предмети із скловолокна, які набули легкості й гнучкості та дозволили прискорити розбіг і підсилити поштовх при стрибку. Втім, експеримент не закінчено: випробування проходять веретеноподібні жердини. Така форма зробить їх легшими і, відповідно, дозволить розбігатися ще швидше та стрибати ще вище. Але літні види спорту — просто зразок простоти і природності порівняно з зимовими. Там боги та сани конструюють чи не ті люди, які розробляють космічні кораблі й гоночні боліди. Над мастилом для лиж на всі випадки життя працюють цілі лабораторії хіміків, а тертя причеплених до черевиків дошок (точніше, елітних виробів із композитних пластиків) і їх зчеплення з поверхнею досліджують найпередовіші фізики. Та, як би там не було, давній лозунг «Швидше, вище, сильніше» залишається актуальним саме завдяки зусиллям атлетів.

забаром для зменшення спротиву води почнуть змінювати форму голови плавців — чого не зробиш заради нових рекордів. ■

Гідрокостюм — «швидкий» басейн — рекорд

Людмила Блонська ще бореться за п'єдестал. Даремно

ФОТО: REUTERS

Українське «всупереч»

АВТОР: Владислав Головахін, з Пекіна

Успіх наших атлетів у Пекіні-2008 дволикий, наче Янус: часто з дистанції сходили фаворити, а перемагали «темні конячки»

В перші дні після завершення Ігор блаженна усмішка не зникає з обличчя президента НОК України Сергія Бубки. Завоювавши 7 золотих, 5 срібних і 15 бронзових медалей на китайській землі, наші спортсмени побили власні досягнення Атланти-1996, Сіднея-

2000 і Афіні-2004, де вони незмінно брали по 23 нагороди. До того ж самопринижувальні прогнози чиновників на максимум 14 медалей олімпійці перекрили майже вдвічі.

МІНІСТР ОБІЦЯЄ ПІДТРИМКУ

Тепер триумфатори мають отримати від держави обіцяні призові на суму 12 млн 650 тис. грн. Багато хто з них сподівається й на ключі від столичних кварталів та інші вагомі подарунки.

В неофіційному загальнокомандному заліку Україна зупинилася на почесній 11-й позначці та посіла 10-те місце в медальному заліку з-поміж 204-х країн-учасниць. За цими показниками значно випередили всіх господарі Ігор та американці.

Коли йдеться про китайців, причинами успіху найчастіше називають де-

мографічний чинник, який сприяє широким можливостям наставницького вибору; працездатність спортсменів, тренування котрих часто тривають від шостої ранку до вечора; «радянську» систему підготовки змалечку; рідні стіни, шалену підтримку публіки й гігантські призові (зокрема, чемпіонські \$1 млн). Американці вражають окремими унікальними, яких не бракує на жодній Олімпіаді: цього разу вісьмома золотими п'єдесталами відзначився плавець Майкл Фелпс. Плюс ідеальним балансом між індивідуальними та командними видами спорту.

На тлі досягнень «розвинутих олімпійських держав» 27 пекінських медалей українців — героїчний здобуток, завойований не завдяки, а всупереч розваленим тренувальним базам, відсутнім басейнам,

катастрофічній плинності найкращих тренерів, вінтажному технічному забезпеченню та багаторічним обіцянкам функціонерів, що, мовляв, усе скоро зміниться на краще. «До Ігор у Лондоні 2012 року наші спортсмени готуватимуться в принципово нових умовах», — запевняє міністр у справах сім'ї, молоді та спорту Юрій Павленко, щойно повернувшись з інспекції Центральної школи олімпійського резерву та вдосталь намилившись порепаним асфальтом, бур'янами і проіржавілим парканом.

«ВІЧНО ДРУГІ» СТАЛИ ПЕРШИМИ

Яскраву перемогу в Піднебесній подарувала нам жіноча збірна з фехтування, що в командній першості з шаблі завоювала перше для нашої країни «золото». У принциповому поєдинку за «вихід до четвірки» (саме такою термінологією користуються у світі сучасних мушкетерів) наші дівчата в складі Галини Пундик, Ольги Харлан і Олени Хомрової в принциповому поєдинку переконливо обіграли росіянок, а за «вихід до двійки» узяли гору над американками.

У фіналі на українок чекали китайянки, яким природно симпатизували судді. Про те, що арбітри іноді філігранно підігравали господарям, говорилося чимало. Та наші дівчата цей факт проігнорували і в ході поєдинку відіграли відставання в 10 очок. І у вирішальний момент Ольга Харлан виявилася на дві голови сильнішою за свою суперницю.

«Я просто щаслива, — не стримувала емоцій відразу після церемонії нагородження Ольга. — Коли я виходила останній раз на доріжку, взагалі ні про що не думала. Розуміла, що буде важко, тому постаралася просто розслабитися».

«Нас вже охрестили «вічно другими» — додає Олена Хомрова. — Та нам дуже хотілося позбавитися цього кліше. Тепер прагнути довести, що успіх у Пекіні не випадок, а закономірність».

ЧОТИРИ СНАЙПЕРИ

Чи не найкраще показали себе на Іграх-2008 українські снайпери, які поклали до вітчизняної скарбнички три золоті й одну срібну медалі. Харків'янин Віктор Рубан проявив себе в стрільбі з лука. Також влучно стріляли Артур Айвазян із Сімферополя (у положенні лежачи з рушниці, 50 м), Олександр Петрів зі Львова (з

пістоleta, 25 м) та Юрій Сухоруков (з трьох положень з рушниці, 50 м).

«Я встановив у Пекіні свій особистий рекорд, — розповідав наступного дня після своєї перемоги кореспондентів **Тижня** Олександр Петрів. — Думаю, в останні кілька сезонів у мене різко підвищилися результати завдяки старій-новій зброї, яку «підігнав» для мене наш майстер Ніязі Ібрагімов. Цьому пістолетові радянського виробництва майже 30 років. Та попри свій вік, він вважається одним із найнадійніших. Ібрагімов додав ще кілька комплектуючих частин, дещо відрегулював, і у результаті в нього практично відсутня віддача. Я зміг обійти навіть триразового олімпійського чемпіона Ральфа Шумана. А в нього ж колосальний досвід — для німця це була вже шоста Олімпіада».

На радісній хвилі спортсмен уже й не згадує, що під час підготовки до змагань вирішив використовувати не ті набойі, якими стрільців забезпечує держава і через які заклинює автоматичну зброю, а сучасні заряди, котрі купував власним коштом.

МІНУС БЛОНСЬКА, ПЛЮС ДОБРІНСЬКА

Сенсаційно виступила в семиборстві Наталія Добринська з Вінниці, обійшовши всіх своїх конкуренток. І хоча її триумф виявився цілком неочікуваним, спортсменка запевнила кореспондента **Тижня**, що їхала до Китаю лише за медаллю найвищої проби: «Напередодні заключного виду програми я набагато випередила своїх суперниць, тому в останній вправі — бігові на 800 метрів — особливо не напружувалася. Просто вирішила спокійно пробігтися, щоб отримати задоволення».

Та увага була прикута не до переможниці. Перед Пекіном усі наші надії в цій легкоатлетичній дисципліні були пов'язані з Людмилою Блонською (див. **Тижень** №22, 2008). Після того, як броварчанка фінішувала другою, з'ясувалося, що її допінг-проба дала позитивний результат, і срібну медаль у Блонської відібрали.

Найімовірніше, українку дискваліфікують довічно, адже вона вже відбула дворічне покарання через вживання заборонених препаратів у 2003—2005 роках. У тому, що вона використовувала при підготовці до змагань анаболічні стероїди, спортсменка звинувачує свого тренера й чоловіка Сергія Блонського. І додає,

ПЕКІН-2008

Неофіційний загальнокомандний залік

Країна	Золото	Срібло	Бронза	Усього
 Китай	51	21	28	100
 США	36	38	36	110
 Росія	23	21	28	72
 Велика Британія	19	13	15	47
 ФРН	16	10	15	41
 Австралія	14	15	17	46
 Корея	13	10	8	31
 Японія	9	6	10	25
 Італія	8	10	10	28
 Франція	7	16	17	40
 Україна	7	5	15	27
 Голландія	7	5	4	13
 Ямайка	6	3	2	11
 Іспанія	5	10	3	18
 Кенія	5	5	5	15

що він нерідко давав волю рукам. Останній, звісно, все заперечує.

Це відкриття іншого — жорсткого обличчя «великого спорту» — може зацікавити хіба що кінематографістів, а не поціновувачів олімпійських рекордів. Але на тлі загального українського результату ситуація з Блонською є швидше ложкою дьогтю у неочікувано великій діжці меду. Тепер було б добре, щоб держава допомогла нашим атлетам гарно попрацювати над наступним «медозбором». ■

Коли глядачі плачуть

МОНОЛОГ РЕЖИСЕРА ЗАПИСАЛА Олександра Киричук

Режисер Олесь Янчук про кіно рентабельне та ідеологічне

4 вересня у прокат виходить фільм Олесь Янчука «Владика Андрей». Цьогоріч — це лише третя українська стрічка, котра пробилася на широкий екран: після картини «Сафо» Роберта Кромбі, вітчизняній лише частково, та фільму «Богдан-Зиновій Хмельницький» Миколи Мащенко, глядачі якого тепер мають усі резони ставитися до історичних драм made in Ukraine з підозрою.

Ідея зняти картину про митрополита Шептицького виникла, коли я працював над архівними матеріалами для попередніх фільмів, зокрема, «Голод-33». Часи ще радянські — тема тоді була заборонена. Та мені пощастило: я був запрошений в Український інститут при Гарварді, де знайшов матеріали про голодомор, УПА, визвольний рух в Україні та про Андрея Шептицького. До того мені було відомо лише, що це німецький колаборант і таке інше.

Мені завжди були цікаві «білі сторінки нашої історії». Так було з «Голодом-33», з «Атентатом», «Нескореним», «Залізною сотнею». Так що я поки продовжую цю лінію, хоча в майбутньому, можливо, й зміню жанр.

Один з найвищих рейтингів у публіки мають саме історичні стрічки, бо тут є про що розказати. Я намагаюся зробити так, аби ця розповідь була за кіномовою моєю, осібною, індивідуальною. Наприклад, «Голод-33» ми знімали з оператором Василем Бородіним навмисне в документальній манері, щоби наблизити глядача до теми.

Роман Балаян якось запитав мене: «Слухай, там в «Голоді» така хроніка розкішна, де ти її взяв?» А ми це зняли! Тобто замість документальних — суцільно постановочні кадри. Відтак і стрічку стилізували «під хроніку».

В мистецтві зрозуміти — означає відчутти. Найкраще, коли твоє відчуття вдається передати глядачеві через екран. Бо фільм має колосальну енергетику, яка виявляється тільки за

умови безпосередньої зустрічі з аудиторією. І коли фільм не демонструється, уся його енергетика ніби випаровується. В цьому контексті важливо не залишити публіку холодною. На переглядах «Владика Андрея», до речі, більшість глядачів плаче.

Фестивалі на внутрішню ситуацію з українським кінематографом практично не впливають. «Молодість», зокрема, демонструє тенденцію мінімальної підтримки вітчизняного кіно. Тому її фестивальний репертуар – зазвичай європейська продукція.

Натомість колосальне значення для нашої галузі мають кошти. Потрібно не лише зібрати професійну команду, а й технічно організувати справу. Наприклад, в Україні досі немає студії звукозапису в системі долбі – багато що мусимо «дотягувати» за кордоном. Коли ж грошей не вистачає катастрофічно, доводиться йти на компроміси. А

будь-які поступки тут не на користь.

У нас відсутня система розповсюдження українських картин. Дистриб'юторські компанії з фільмами без рекламних пакетів працювати не хочуть. А якщо зйомки фінансує держава, на рекламу кошти не виділяються. «Владика Андрей» на 70% профінансований Міністерством культури й туризму України. Це автоматично означає, що в такій самій пропорції дивіденди будуть повертатися державі.

На Каннському фестивалі, де я показував «Владика Андрея», мені вдалося зацікавити французьку дистриб'юторську компанію, яка працює на весь світ, а не тільки на свій внутрішній ринок. Мені пообіцяли з вересня зайнятися фільмом. Гадаю, це буде перший крок. Крім того, всі мої стрічки купила Росія.

Нам бракує закону про меценатство. Микола Азаров колись сказав: «Разворуют деньги» – і цією аксіомою в нас керуються досі. Взагалі немає в країні людей, які б уболювали за кіно так, як за Євро-2012. Можливо, через те, що українське кіно не раз саме давало привід. Що приховувати – виходили невдалі фільми, і щодо вітчизняної продукції склалося певне упередження.

Наразі в українському кіновиробництві перебувають один-два фільми. Йдеться не про комерційне кіно – воно, так би мовити, без географії, його зможуть споживати в будь-якій країні СНД та й не тільки. Я зацікавлений у тому, щоб твір мав певну «адресу», щоб це був український твір. До речі, історичний жанр тут якраз має свої пріоритети.

Кіно має бути рентабельним. Не обов'язково фінансово: його «прибутковість» може бути принципово ►

Стратегія мінус тактика

Українські режисери наразі поділяються на два табори: суто фестивальний та прокатний. Як геній і злочинство, ці речі не сумісні

АВТОР: Олександра Киричук

Свій перший фільм «В далеку путь» Олесь Янчук відзняв 1989 року – ця похмуро-іронічна короткометражка в чомусь була співзвучна абсурдистським романам Семюела Беккета. Як часто буває з дебютами, цей твір у фільмографії режисера залишився особливим. Далі Янчук поринає в проекти, пов'язані винятковою з історичною тематикою. До певної міри на магістральний вибір вплинув успіх картини «Голод-33» за романом Василя Барки. Сам режисер і досі вважає її своїм найбільшим досягненням, пояснюючи це не в останню чергу тим, що в роботі над нею він єдиний раз за всю свою практику не був обмежений у коштах.

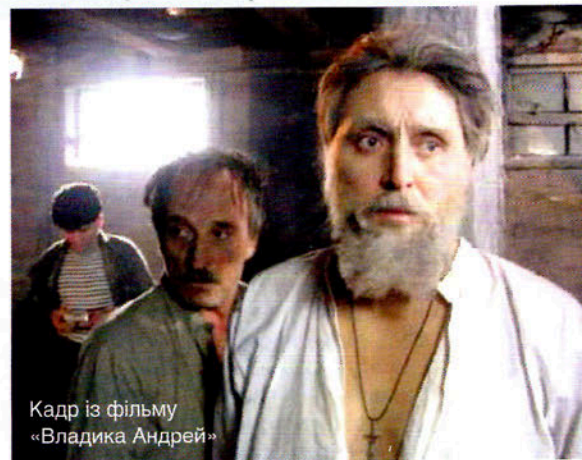
Від середини 1990-х розпочинається «звятийний» період творчості Янчука. Один за одним з'являються фільми про українських героїв ХХ століття: «Атентат. Осіннє вбивство у Мюнхені» був присвячений Степанові Бандері, «Нескорений» оповідав про генерала Романа Шухевича, «Залізна сотня»

оспівувала боротьбу бійців УПА на польсько-українському кордоні у 1944–1947 роках. Та витримана, як добрий коньяк, патріотичність і в окремих випадках вдало виконані акторські ролі загальну ситуацію не покращили. Надто не вдатним виявився літературний матеріал, персонажі виглядали картонними, їхні діалоги звучали штучно, а натурні зйомки часто були подібні до павільйону.

На тлі останніх фільмів і в загальноукраїнському контексті «Владика Андрей» вийшов більш вдалим і зі сценарного погляду, і з погляду режисерської майстерності. Покращення одразу помітили й відвідувачі літніх фестивалів, де картину часто-густо показували тандемом із «Богданом-Зиновієм Хмельницьким» Миколи Мащенко. Щойно розпочинався останній, більшість публіки залишала залу. «Владика...» додивлялися до кінця, відзначаючи екзистенційну проблематику та ліричність візуального ряду.

Загалом Янчук – з тих творців, які мріють про широку аудиторію й уважно прислухаються до її думки. Тому режисер виступає водночас продюсером своїх картин, переймається питаннями реклами та дистрибуції.

Для нашого кінематографа така позиція – мало не виняткова. Адже зважаючи на специфіку вітчизняного ►

Кадр із фільму «Владика Андрей»

інакшою — інформаційною, духовною, врешті, естетичною.

В СРСР кінематограф був ідеологічною зброєю — комуністи на цьому розумілися. Цю ж тенденцію підтримує сучасне російське кіно, якому наразі вже бракує фахівців. А у нас якраз людей вистачає. Недавно приїхала московська група — «сватали» мене на режисера в серіал. Я відмовився: і часу не було, і, чесно кажучи, бажання. Та мої колеги погодилися — треба ж якось заробляти. І я знаю, що вони із задоволенням повернулися б, якби в нас були умови.

Останнім часом на кіностудії імені Довженка відбулося кілька цікавих дебютів. На жаль, я не бачу продовження кар'єри цих молодих режисерів. Наразі більшість віддає перевагу телебаченню — їм там платять чи не вдвіть більше.

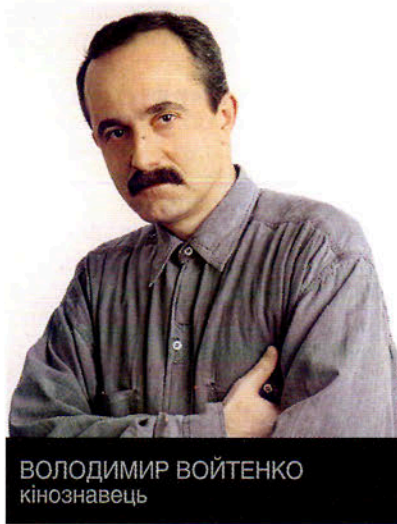
Дуже люблю фільм «Якось в Америці» Серджіо Леоне — можу дивитися його багато разів, мені там усе подобається. Люблю фільми Френсіса Форда Копполи, для мене вони не старіють, Вуді Аллена, Федеріко Фелліні, Андрія Тарковського, Нікіти Міхалкова, Андрія Кончаловського. Їхні стрічки я дивився студентом, і саме вони вибудовували в мені певне підґрунтя і смак. ■

кіноринку й відповідних прокатних можливостей, для багатьох наших перспективних авторів нормою стало фестивалеве існування, без жодного контакту з масами чи навіть інтересу до них. Наприклад, призер Берлінського фестивалю Тарас Томенко («Тир» — відзнака за найкращу короткометражку в програмі «Панорама світового кіно») заявляє: «Я не розумію, хто такий звичайний глядач, і чому мене повинна цікавити його думка». Не дивно, що і глядач здебільшого навряд чи розуміє, хто такий український режисер, і чому ним потрібно цікавитися.

Щоправда, деякі дистриб'ютори, передусім, «Артхаус трафік» («Путівник» Олександра Шапіро, «Мамай» Олеся Саніна, «Штольня» Любомира Кобильчука) часом все ж беруть на себе ризик прокату вітчизняної продукції. І, схоже, цей ризик поки що залишається єдиною можливою для українського кінематографа комерційною стратегією.

ПЕРСОНАЛЬНЕ

«Му-Му»

ВОЛОДИМИР ВОЙТЕНКО
кінознавець

Мене кілька років тому люди «просвічені» намагалися переконати, що є такий кіножанр — «патріотичний фільм». Дурниця, звісно, повна. А малося на увазі — це той фільм, «що тіло рве до бою» за Батьківщину, славить її та закликає любити якомога... Бажано, щоби в центрі оповіді були славні історичні персонажі. Чи хоча б дія точилася в часи минулі, де, очевидно, й ховається (певне, від Винниченкового «бром») «добра слава, слава України». Одне слово, це коли залишається «без надії» так сподіватись».

Але ж зрозуміло, що кількість цитат зі «славних історичних персонажів» у попередньому абзаці не надасть моїм нотаткам гіпотетичного патріотичного змісту. Хіба що позірної «хворми».

Як на мене, то вітчизняним патріотичним фільмом є кожен витвір, який здатен так чи інакше викликати цікавість до України. Передусім у самих українців. Жанрове кіно викликає інтерес до України у масового глядача. Мистецьке — у відповідної обмеженої аудиторії. От і все. Все просто, коли за такою формулою взятися визначати патріотичну сутність нашого кінематографа.

Це так само справедливо для кожного національного кіномистецтва. Чи не все американське кіно є патріотичним. Бай-дуже — про гангстерів воно чи про святих.

Навіть якщо персонажі — всуціль казкові істоти, все одно стрічки про них щільно просякнуті американським духом. Зрештою, кіно — це Голлівуд, що вже є національною гордістю, а отже це — патріотично. Американські інтелектуали вернуть носа від сучасної кіновампуки «фабрики мрій», але для них завжди знайдеться Вуді Аллен, Джим Джармуш чи Гас Ван Сент із творами в дещо іншому вимірі. Й те, і те кіно буде цілком патріотичне, нехай від останніх — достоту іронічне та критичне.

Та й сучасне російське кіно — хіба воно не всуціль патріотичне? Найбільш незугарні стрічки (тепер у РФ щороку фільмується близько 180 ігрових повнометражок) так чи так підтримують російську самосвідомість. Культурну, імперську, таку, сяку — та все це, коли уважно поглянути, має відповідні патріотичні мотиви, прагне приголубити свого глядача.

Часом — приголубити міцно. На цьогорічному Відкритому російському фестивалі «Кінотавр» довелося побачити, здавалося, неймовірний за своєю політичною та ідеологічною ангажованістю зразок російського патріотичного фільму. Антиамериканський. Заприсягаюся, не слабкіше, ніж пропагандистські шедеври кінематографа сталінського чи відомі антисемітські опуси геббельсівського. Не вірите? По перевірте, подивіться — називається «Чужі». Режисура Юрія Гримова. Того самого, котрий екранізував «Му-Му» Турґенева як історію сексуально невдоволеної барині, яка приревнувала глухонімого кріпака до собачки. Чим ще десять років тому дав свою відповідь на sacramentalне й споконвічне питання зі знаменитого українського анекдоту: «За що, Герасім?»

Події ж у світі розгортаються так, що, боюся, незабаром цілком можлива поява в російському кіно антигрузинського сиквела «Чужі-2» чи й антиукраїнського «Чужі-3». Якщо подібного штибу патріотичних фільмів хочеться і комусь у нас, то боронь, Боже! Закликаю вітчизняних режисерів ліпше створити власну екранну версію «Му-Му», в якій знайти свою, українську, відповідь на собаче питання.

Гірчавий присмак «застою»

АВТОР: Роман Кабачій

Народжене «за Брежнєва» покоління сьогоднішніх 30-літніх – це генерація дітей, для яких було важливим, дістане мама на вихідні банку згущеного молока, чи ні; «відкопає» в нетрях дефіциту модні кросівки, ковзани, футболки, чи доведеться доношувати за старшими братом/сестрою; поїде цього літа родина на вимріяне море, чи знову депортує нащадків на село допомагати бабці поратися з городиною.

З цього починає свій роман «Чебрець в молоці» Наталка Сняданко, й уже віриш наведеним на звороті обкладинки словам Тараса Прохаська, що це справді книжка про «світ у ті роки, що найважче даються до запам'ятовування. Як він пахнув і смакував, якими були доторки, рухи, жести». Себто, як смакувала одеська кава з бляшанки, грузинський чай «№36», свіжопривезений і миттєво розкуплений чергою хліб, той самий чебрець у молоці від бабиної корови.

А проте львівська письменниця й не думала, вочевидь, захвалювати той світ. Вона лишень заманює нас у глибини власного тексту тим чебрецем, плетеними серветками й ідилічними картинками зі спогляданням чемпіонатів із фігурного катання по телевізору. Насправді й тоді існували любові і зрада, добро воювало зі злом, машини потрапляли в аварії, а шкільні вчительки не підпадали під «зоресвітовий» образ, а були справжніми мегерами. Навіть походи бабці на паради 9 травня виявилися окозамилюванням: вона зі своїми фронтowymi подругами займалася під час війни тим, що керувала підпільним шпиталем для поранених вояків УПА.

Авторка не заперечує імлістої привабливості світу власного дитинства та молодості старших подруг, але з холодною впевненістю зриває зайві нарости ідеалізації. Так, мама до миті самогубства була найближчою людиною, але чому її образ має заповнювати простір пам'яті замість бабці, котра взяла на себе тягар виховання та опіки над сиротою? Батько, який довів родину до трагедії, так і не заслужив на прощення ображеної доньки, котра, на відміну від татуся-графомана, стала справжньою письменницею.

Тваринний секс із людиною, яка претендує на образ рафінованого львівського інтелігента. Нехлюйство радянських «безкоштовних» лікарів і апокаліптичний вигляд херсонського травм пункту з його нескінченною чергою безглуздо пораниених обивателів. Безвихідь любовного трикутника трьох друзів під гаслом «жодної подарованої конкуренту хвилини з коханою».

Не обійшлося і без характерного зазбручанським текстам галицького месіанізму та підшкірних кпинів над недолугими донеччанами, які купують «стенку на майбутнє» й після конкретної сварки, взявшись за руки, ходять на роботу на шахту, та полтавцями, які називають кутю (та не вже?!) «сладкою кашинею». І не радив би на майбутнє аж так підкреслено імітувати суржик, вживаючи висловів на кшталт «Вкусної тобі, касатік, колбаски!» (це мало бути побажання перед Різдом). Ну не говорять так на Сході. ■

Наталка Сняданко. Чебрець в молоці. – Х.: «Фоліо», 2007.

Де придбати

Залишки накладу ще трапляються в книжкових крамницях. Або зробити інтернет-замовлення

Погляд за ширму

АВТОР: Мар'яна Прут

Мистецтво – це не тільки те, що прикрашає стіни. Мистецтвом можуть стати самі стіни

ТЕТЯНА КИСЕЛЬОВА
пані Декоратор

«Інценуація», полотно, акрил, олія

Київський художник Тетяна Кисельова займалася текстилем, гобеленами й тканими картинами. Тобто створювала речі, які мають декорувати помешкання, закривати стіни від стелі до підлоги, робити житло опатним, теплим, вишуканим. Та вона не зупинилася на досягнутому й пішла далі – поєднанні сам «каркас»: стіни з простінками, двері з одвірками, і, нарешті, підлога.

Виявилося, що живопис може бути «ужитковим» у буквальному сенсі: коли він лежить у глядача під ногами. Простінки ж надаються розпису «під гобелен» і навіть більше – він добре поєднується зі справжнім текстилем. А ще художниця звернула увагу на такі чудові, проте сьогодні трохи призабуті предмети, як ширми.

Вкриті лакованими малюнками вони милували око в давньокитайських покоях. Створені з килимової тканини вони прикривали відволожені стіни в замках, де нудилися принцеси. Затягнуті розписним шовком вони доводили до апогею витонченість будуарів французьких модниць доби розвиненого модерну. А потім стали непотрібними. Але Кисельова впевнена, що ширма – не тільки питомий елемент інтер'єру, котрий виконує розмежувальну функцію. На погляд мисткині, насамперед – це таїна, інтрига, інтимна загадка. Така собі вуаль для стін.

Відсувні двері до приватного світу просто приречені бути витвором мистецтва. І художниця довела це своєю останньою виставкою, де були представлені її авторські ширми: поєднання гобелену й декоративного розпису – реверанс старому голландському натюрморту і фламандському текстилю. Вуаля. ■

15

форум видавців у львові

11-14 вересня 2008

ПАЛАЦ МИСТЕЦТВ

Організатори:

ГО «Форум видавців»
Львівська обласна державна адміністрація
Львівська міська рада

За сприяння:

Національної ради з питань культури і духовності
Львівської обласної ради
Львівського національного університету
імені Івана Франка

КНИЖКОВИЙ ЯРМАРОК

КНИЖКОВИЙ ЯРМАРОК

КНИЖКОВИЙ ЯРМАРОК

БІЗНЕС-ФОРУМ

БІЗНЕС-ФОРУМ

БІЗНЕС-ФОРУМ

МІЖНАРОДНИЙ ЛІТЕРАТУРНИЙ ФЕСТИВАЛЬ

МІЖНАРОДНИЙ ЛІТЕРАТУРНИЙ ФЕСТИВАЛЬ

МІЖНАРОДНИЙ ЛІТЕРАТУРНИЙ ФЕСТИВАЛЬ

ФЕСТИВАЛЬ ДИТЯЧОГО ЧИТАННЯ

ФЕСТИВАЛЬ ДИТЯЧОГО ЧИТАННЯ

ФЕСТИВАЛЬ ДИТЯЧОГО ЧИТАННЯ

БЛАГОДІЙНА АКЦІЯ «ПОДАРУЙ ДИТИНІ КНИЖКУ!»

БЛАГОДІЙНА АКЦІЯ «ПОДАРУЙ ДИТИНІ КНИЖКУ!»

БЛАГОДІЙНА АКЦІЯ «ПОДАРУЙ ДИТИНІ КНИЖКУ!»

Громадська організація «Форум видавців»

www.bookforum.com.ua

Телефон: +38032 2764152

Факс: +38032 2764694

e-mail: bookforum@bookforum.com.ua

CD

З журбою радість

Сьогодні київська група Mad Heads XL входить до першої п'ятірки найбільш видовищних вітчизняних сценічних формацій. Окрім продуманої драматургії шоу, виступи Вадима Краснококого та компанії відзначаються невідомим сценічним божевіллям і схильністю до ламання стереотипів. Ще років 10 тому наші рокабіли послуговувалися виключно англійською — виняток становив хіба рівненський гурт Ot Vinta. Окремі пісні українською та російською з'явилися у «Божевільних голів» 2002-го в альбомі «Оголене полум'я», і це був переломний момент у їхній еволюції. Майже повністю українізованим вийшов диск «Контакт», а далі тріо домовляється із джазменами Богданом Гуменюком, Валерієм Чесноковим і Вадимом Нікітаном, які створюють духову секцію та домальовують до назви групи XL.

Записаний у новому складі диск «Надія є», напевно, став найжиттєрадісшим альбомом у музичному просторі країни середини 2000-х. Він містив обробки народних пісень, зроблених і аранжованих у дусі Боба Марлі, Ману Чао та Горана Бреговича. Цю лінію продовжено й у новому альбомі Forever. Поруч із безтурботними треками, знаходимо тут нетипові для Mad Heads XL концептуально-філософські композиції: «Буває», «Зірки знають», «Зброя і квіти». Та й титульна пісня «Назавжди» вказує на те, що вчорашні розбишаки вже виростили з коротеньких штанців. Свідчить про це й епіграф на обкладинці: «Зло необхідне для розуміння цінності добра».

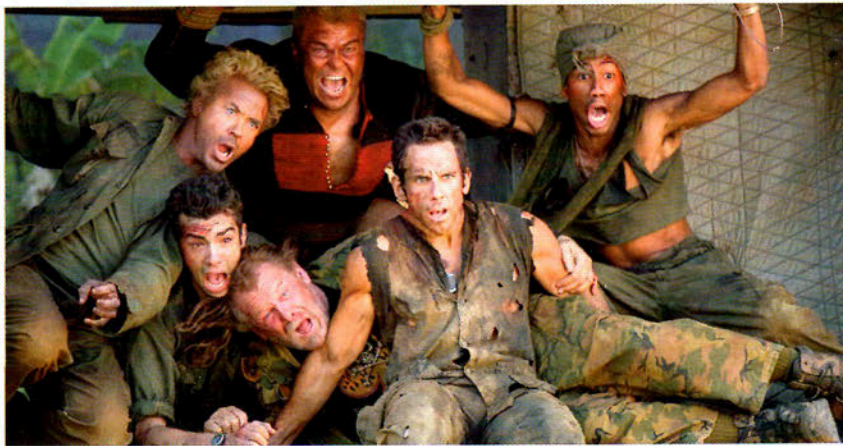
Олександр Євтушенко

Mad Heads XL. Forever. — Comp music, 2008.

КІНО

Карикатура кольору хакі

Ріки бутафорської крові, відірвані кінцівки та піротехнічні забавки допомогли творцям «Грому в тропіках» урізноманітнити жанрові кліше суто пародійної стрічки. Відомий екранний блазень Бен Стіллер, який виступив продюсером цієї комедії, обрав об'єктом глузування патріотичні американські фільми про війну у В'єтнамі. Замахнувшись на святе, він доволі прямолінійно трансформувалася

ний трагізм, присутній у стрічках на кшталт «Апокаліпсис сьогодні» чи «Взвод», у великий солдатський жарг з додаванням чорного гумору.

Насміхатися над мілітарними кінопам'ятками США Стіллеру допомагали улюбленець Девіда Лінча Джастін Теру й сценарист «Бівіса та Баттхеда» Ітан Коен. Ця трійця створила історію про акторів, чия зірка згасає. Вони мають працювати в

ВИСТАВКА

Китай усюди

Мільйони глядачів дивилися пишне відкриття Олімпіади в Пекіні по телевізорах китайського виробництва, смакуючи популярною китайською локшиною швидко приготування. А потім упродовж майже місяця спостерігали, як «штампують» медалі китайські спортсмени. В столичній галереї «Ательє Карась» вирішили, що ситуацією просто гріх не скористатися, та запустили проєкт «Китай назавжди!», об'єднавши в одній експозиції твори Олександра Гнилицького, Іллі Чічкана, Маші Шубіної, Миколи Маценка, Влади Ралко, Ігоря Гусева, Віктора Покиданця, Володимира Щербака та Сергія Кузнецова.

Здебільшого художники для виставки малювали портрети — від величезних облич крупним планом до камерних дитячих портретів. Чи не найбільш шокувальним виявився твір Гнилицького — його «Королева

пінг-понгу» більше схожа на напівбожество, ніж звичайну людину. Маша Шубіна також віддала перевагу портретові — й знову намалювала себе кохану. Щоби хоч якось наблизити чергову автокопію до заданої теми, зобразила себе з примруженими «по-китайському» очима. А Микола Маценко передав дух Піднебесної через просту червону зірку.

До 9 вересня

Галерея «Ательє Карась»
(Київ, Андріївський узвіз, 22а)

Анна Шабеко

КНИГА

До Мазоха – з любов'ю

картині під назвою «Грім у тропіках» як у реаліті-шоу, тобто на правду потрапляють у джунглі з непривільними в'єтнамцями. Спочатку бідаки вирішують, що блукання тропічним лісом, — лише продовження сценарію, а голова підірваного на міні режисера — вдалий муляж. Але відчувши «натуралізм» ситуації, вони швидко перетворюються на вправних воїнів. Дарма, що персонажі підібрані своєрідно — товстий герой низькопробних комедій (Джек Блек), драматичний актор, який заради ролі змінює колір шкіри (Роберт Дауні-молодший) та м'язиста зірка екшнів (Бен Стіллер). Крім того, у нетипових для себе амплу постають Нік Нолті, Метью Макконахі та Том Круз. Останній грає огрядного лисого продюсера з патологічною любов'ю до репу та явними психічними розладами. Як актор з пожиттєвим ярликом красунчика згодився на цю роль, і досі залишається загадкою.

У кінотеатрах України
з 21 серпня

Наталія Петринська

Львів елегантно увічне пам'ять про свого знаменитого співвітчизника Леопольда фон Захер-Мазоха, який ще за життя втомився прояснювати свою русинську ідентичність. «За кого вже тільки мене не приймали, за єврея, мадьяра, боснійця, навіть за жінку», — свого часу скаржився письменник. 2008-го на честь співауча насолоди від болю в місті Лева відкрито профільний заклад «Мазох-кафе» й оприлюднено новий переклад трьох повістей — «Дон Жуан з Коломиї», «Венера в хутрі» та «Місячна ніч». Після презентації видання лише за один тиждень розійшовся чверть накладу, що для українсько книговидавництва вважається мало не рекордом.

Висока читацька увага має кілька причин, і скандальна слава прозаїка, який подарував психології назву статеві перверсії — тут на останньому місці. Книгу оформлено репродукціями світлин еротичної архітектурної пластики Львова — вишукані, розмаїжені, екстатичні фігури запрошують у світ, який у ХХ столітті був без-

поворотно втрачений. Світ тонкої чуттєвості, де чоловіки помічають блакитні жилки найімовірно ніжній шкірі коханої й не соромляться відгадувати за інтонаціями нюанси її настрою. Минуло трохи більше ста років, і рядки прози фон Захер-Мазоха набули смаку добре настояного вина, дещо терпкого й до міри солодкавого. Цей літературний «трунок» уміло підготувала перекладачка Наталя Іваничук, у чий інтерпретації авторські думки звучать не менш природно, ніж мовою оригіналу.

Галина Іваненко

Леопольд фон Захер-Мазох.
Венера в хутрі. — Львів,
«Піраміда», 2008.

CD

Діджей від Бога

Його називають королем техно й гурю електронної танцювальної музики, хоча сам він не любить зіркові титули, надаючи перевагу усамітненому способу життя, християнським цінностям і турботі про екологію. Річард Мелвілл Голл обрав псевдонім Мобі на честь свого пращуря Германа Мелвіна та його роману «Мобі Дік». Вивчаючи релігію та філософію в університеті штату Коннектикут, юнак грав у панк-роковій команді Vatican Commandos і писав провокативні тексти. Наприкінці 1980-х дипломованого магістра філософії часто бачили у нічних клубах Нью-Йорка. Невдовзі релігією Мобі стала авангардна електроніка. Диск із танцювальними обробками музичної теми «Твін Пікс» потрапив до першої десятки британського хіт-параду. Інші збірки з реміксами критика відзначала як

«талановиті денс-інтерпретації актуальних творів». Звісно, амбітний початківець прагнув досягти успіху з авторським матеріалом. І він перебрав безліч стилів — від жорсткого хард-кору та медитативного ембієнту до поп-

Moby. Last Night. — Mute records, 2008.

пісень. По-справжньому ж вистрелив його альбом Play. Віщерть заповнений танцювальною рейв-ейфорією та приємними поп-мелодіями, цей диск 1999-го став у США двічі платиновим. Відтоді Мобі поринув у студійну діяльність. Але подальші проекти повторити триумф альбому Play так і не змогли. Реліз 2008 року Last Night викликав неоднозначну реакцію. «Я хотів втиснути енергетику божевільної вечірки у 65-хвилинний запис, — пояснює Мобі, — щоби цей диск звучав як саундтрек до нічного життя Нью-Йорка». І це не випадково, адже діджей раптом повернувся до свого безпосереднього заняття і спробував відтворити атмосферу рейв-вечірок зразка кінця минулого століття — найщасливішого для Мобі часу.

Олександр Євтушенко

ФЕСТИВАЛЬ

ДЖАЗ

КІНО

КЛАСИКА

«КОРДОН 803»

ЗУСТРІЧ Напередодні осені на кордоні між «євросоюзною» Польщею та все ще СНД-шною Україною близько 40 тис. осіб із цих країн, а також Німеччини, Чехії, Білорусії, Словаччини доведуть абсурдність жорстких державних розмежувань. Удруге акцію буде проведено на кордоні 803 Угринів – Долгобичів, де й досі пункт перетину не відкрито, хоча обіцяно давно. Крім транс-кордонного ярмарку, виставок народної творчості, експозиції ленд-арту, організатори пропонують побувати на презентаціях молодіжних і громадських організацій. Усіх охочих запрошено долучитися до демонтування паркану з колючим дротом – символу відокремлення України від Європи. Апофеозом свята єднання стане рок-концерт, у якому братимуть участь «Океан Ельзи»; «Тартак», «БумБокс» від нашої сторони та Kayah, T. Love і Karimski Club з польської.

30 серпня

с. Угринів, Сокальський р-н, Львівська обл.;
с. Долгобичів, Грубешівський повіт, Люблінське воєводство

ПОБАЧИМОСЯ

Міжнародний фестиваль сучасного мистецтва «Місце зустрічі» – це низка літературних вечорів, музичних концертів, театральних перформансів і арт-виставок, які представляють доробок білоруських, грузинських, німецьких, російських і українських художників. У неофіційній програмі – прогулянки містом, вино на пляжі та пісні на Потьомкінських сходах.

3 – 7 вересня

Літературний музей (Одеса, вул. Ланжеронівська, 2)

КООПЕРАТОРИ

ІМПРЕЗА Art Jazz Cooperation у Луцьку та Рівному стане підсумком праці ентузіастів, які заприсяглися перетворити свої міста на джазову Мекку. До місцевих майданчиків завітають «Піккардійська терція», Z-band Ігоря Закуса, джаз-дуети Ольги Войченко з Сергієм Капелюшом та Жана-П'єра Фрьолі з Олексієм Боголюбовим. Окремий діалог вестимуть дуєт Тат'яни Балакірской та Алексея Наджарова і Monorail Quartet (США – Польща). Відстань між двома джазовими епіцентрами України така маленька, що організатори проанонсували виступи у різних містах одних і тих самих команд синхронно – о 18.00. Їх транспортуватимуть гелікоптерами, тачанками та кабріолетами. Яким чином музиканти проведуть заключний джем-сейшн, щоб не образити ані Рівне, ані Луцьк, – одна з найбільших таємниць фестивалю.

29 – 30 вересня

Музично-драматичний театр ім. Т. Шевченка (Луцьк, Театральний майдан, 1)
Обласний музично-драматичний театр (Рівне, Театральна пл., 1)

РАЙ І САХАРОВА

Коли солістка групи «Мандариновий рай» Євгенія Сахарова нудиться від літнього безробіття, вона набирає команду «Сахарова & Band» та йде співати кавер-версії світових поп- та джазових хітів. Шукати нових музикантів, а тим більше знаходити з ними порозуміння, співачці не доводиться. «Сахарова & Band» повністю складається з учасників «Мандаринового раю».

3 вересня

Арт-клуб «44»
(Київ, вул. Хрещатик, 44)

«КІНО-ЯЛТА»

ФЕСТИВАЛЬ продюсерського кіно «Кіно-Ялта» спеціалізується на цікавих масовому глядачеві видовищних картинах українського та російського виробництва. Як не парадоксально, проте значна частина представлених фільмів у широкий прокат в подальшому не виходить, тому фестивальний перегляд залишається для масового глядача єдиною можливістю з ними ознайомитися. Цього року в конкурсній програмі: «Людія страху» Олександра Кирієнка за книгою Олександра Турчинова, «Райські птахи» Романа Балаєна про життя київських дисидентів 1980-х років, кримінальна драма «13 місяців» Іллі Новацького, знятий на Ялтинській кіностудії «Полонейний» Александра Учителья, антиутопія «Нова Земля» Александра Мельника. Також на публіку чекають кіноперегляди позаконкурсної програми під відкритим небом на Набережній і спеціальна програма радянських стрічок «Забуте кіно».

2 – 6 вересня

Кінотеатр готелю «Ореанда»
(Ялта, вул. Леніна, 35/2)

М'ЯСО

Оригінальна назва живописного готелю Рюєя Кітамури «Опівнічний експрес» звучить моторніше – «Опівнічний поїзд з м'ясом». У центрі цієї стрічки – історія вбивств у метрополітені. В основу сценарію покладено оповідання класика жанру, культового письменника та режисера Клайва Баркера, який до того ж виступив і продюсером фільму про фотографа, котрий щочоці «полює» на кривавого маніяка. У кінотеатрах України
з 28 серпня

ІМПРОВІЗУЙМО

ФОРУМ І без того багатий на мистецькі події Львів збагатився ще однією імпрезою. З 3 по 14 вересня в місті відбуватиметься фестиваль «Імпровізація». Його засновник і рушійна сила, іспанський диригент Мелані Местре, у Львові з'явився порівняно недавно, та вже може похвалитися вагомими здобутками. 2007 року він створив Львівський симфонічний оркестр – акційний колектив, зібраний переважно з консерваторської молоді. За примхою диригентської палички оркестр може розростатися до потрійного складу чи, навпаки, ділитися на мобільні групи. Для нинішнього фесту зручнішими, певно, будуть останні. Відкриватиме музичне свято концерт, в якому прозвучать Септет Сен-Санса, джазові сюїти Шостаковича та Боулінга, знаменита Соната для флейти й фортепіано Пуленка та «Мілонга ангела» П'яццоллі в якості солодкого бонусу.

3 вересня

Будинок органної та камерної музики (Львів, вул. Бандери, 8)

ЧАРІВНА ФЛЕЙТА

З мистецтвом флейтистки Тамари Рой київські слухачі мали можливість познайомитися на концертах в Органному домі та в межах ностальгічних тепер абонементів у Андріївській церкві. А ось гру піаністки Лілії Соломонової на нинішньому концерті дехто почує вперше. На вечорі «Чарівні звуки флейти» прозвучать сонати для флейти та фортепіано Прокоф'єва і Тактакішвілі.

31 серпня

Музей «Хлібна»
(Київ, вул. Володимирська, 24)

ТЕАТР

ВИСТАВКА

РОК

РОК-ОПЕРА

ГАСТРОЛІ Міцним підґрунтям Санкт-Петербурзького театру «Рок-Опера» став колись відомий ВІА «Поміччі гітари». Наразі це унікальний репертуарний колектив, зосереджений на двох популярних жанрах — мюзиклі та рок-опері. Його репертуар не вражає багатством, зате тішить душу театралів давно перевіреними звуками музики, а також динамічною дією, мізансценічною чіткістю, цікавими декораціями та, звісно, яскравими головами. До столиці пітерці привезуть три центральні постановки: найстаршу свою виставу — легендарну «Юнону і Авось» Алексея Рибнікова, християнізовану версію Вебберівського шедевиру «Ісус Христос — суперзірка» і першу радянську рок-оперу «Орфей та Еврідіка», головні ролі в якій 1975 року виконали Альберт Асадулін та Ірина Понаровская. Сучасна інтерпретація цього твору відрізняється від прототипу й присвячена Елвісу Преслі та Фреді Мерк'юрі.

10 – 12 вересня
МЦКІМ «Жовтневий»
(Київ, вул. Інститутська, 1)

БАТЬКАМ І ДІТЯМ

Читинський обласний драматичний театр більше тижня затримається на батьківщині Ісаака Бабеля, де покаже просякнуту духом Одеси виставу «Біндюжник і король», а також музичну комедію «Новий учитель для дурнів», «Поминальну молитву» Григорія Горіна за мотивами оповідань Шолом-Алейхеми та кілька спектаклів для дітей.

25 серпня – 3 вересня
Український музично-драматичний театр ім. Василька (Одеса, вул. Пастера, 15)

ШТУЧНИЙ ЛІС

СКУЛЬПТУРА, ОФОРТ У «Да Вінчі» знову звернулися до одного зі своїх улюблених видів мистецтва. Рік тому тут проходила виставка «Топ-10 кращих українських скульпторів». Цього разу куратор Олексій Титаренко вирішив селекцією не займатися, а зібрати всіх, хто, на його думку, заслуговують на глядацьку увагу. Таких виявилось багато. Проект «Ліс скульпторів України» об'єднав умовно сотню вітчизняних художників, бо цифра ця приблизна. Та не в кількості справа. Серед запрошених до гурту — досвідчені майстри Олександр Рідний, Володимир Журавель, Олександр Сухоліт, Володимир Іванов і ще більше новачків. Оскільки для такої кількості талантів місця в галереї забракло, вирішили вдовольнитися малою пластичною формою. Для урізноманітнення експозицію доповнили офортами Олексія Федоренка.

До 18 вересня
Галерея «Да Вінчі»
(Київ, вул. В. Васильківська, 5)

ЗА МОСТОМ

Анатолій і Антон Дербілови представляють проект «ЗаМость» — виставку виконаної в дереві та металі скульптури, під яку брати зуміли підвести солідну теоретичну базу. Зокрема, йдеться про те, що в цих роботах утілено синусоїду, якою рухається художня думка в періоди творчого підйому та спаду чи коли митець перебуває на межі між явою та сном.

До 4 вересня
Муніципальна художня галерея (Харків, вул. Чернишевська, 15)

ГОТИЧНО

КОНЦЕРТ Прихильники готичних колективів з жіночим вокалом можуть бути задоволені — до Києва завітає Within Temptation. Окрім глибокого голосу красуні-вокалістки Шарон дель Аден, гурт може похвалитися різномановним саундом. Музиканти вдало баланують у межах gothic-doom-metal, не цураючись при цьому експериментів із симфонічним і навіть фольклорним звучанням. Склад команди, яка вже відзначила своє 16-річчя, неодноразово зазнавав трансформацій. Сьогодні тут залишилися тільки два «ветерани» — засновник Within Temptation Роберт Вестергольд та його муза, фронтвумен Шарон. Утім, постійна зміна музикантів жодним чином не відбивається на популярності колективу, про що свідчать безперервні гастролі, престижні нагороди та багатомільйонні тиражі альбомів. Остання збірка гурту The Heart of Everything лише підтвердила невичерпний потенціал похмурих нідерландців.

3 вересня
ЦКМ НАУ (Київ, п-т. Космонавта Комарова, 1)

КРИЗЬ СТИНУ

Триб'ют-колектив The Australian Pink Floyd Show вважають найкращим із усіх послідовників Pink Floyd. Австралійський проект відтворює атмосферу виступів своїх кумирів не лише в музичній площині, а й у постановці концертного шоу, візуалізація якого нагадує естетику The Wall. Популярність гурт здобув саме в Британії — і це доводить його факховий підхід до епігонства.

3 вересня
Палац спорту
(Київ, пл. Спортивна, 1)

КАЛЕНДАР ТИЖНЯ

SLEEPER CELL

Один із найяскравіших представників техно-андеграунду, який наразі міксує хард-степ і техно-брейк.
29 серпня. Клуб Hi-Fi (Харків, вул. Карпатська, 95)

«ГУЦУЛЬСЬКИЙ»

Один із найстарших в Україні фестивалів, який із 1991 року мандрує наймалювничішими куточками Карпат.
29 – 31 серпня. с. Вижниця, Вижницький р-н, Чернівецька обл.

DMC UKRAINE DJ CHAMPIONSHIP

Змагання 20 майстрів вінілу за право називатися кращим ді-джеєм України та представляти її на світовій першості у Великій Британії.
30 серпня. Клуб «Сінема» (Київ, вул. Ентузіастів, 1)

«ХОР ТУРЕЦЬКОГО»

Давні хіти та нові композиції від чоловічої акапельної формації.
30 серпня. Оперний театр (Одеса, пров. Чайковського, 1)
31 серпня. Клуб «Ітака» (Одеса, Аркадія)

«ЦВІТ ВИШИВАНКИ»

Всеукраїнський фестиваль народної творчості, вишивки та костюма.
30 – 31 серпня. Тернопіль, парк Національного відродження

«ПІКЕЙНІ ЖИЛЕТИ-2008»

Рок-фестиваль за участі українських гуртів Xes Dreams, Grimcore, Schizom, Crazy Juliet, Metalforce та російських гостей Artarex, «Ест», «Пілот».
31 серпня. Одеса, Куликове поле

«ОДЕСЬКА ФЕЄРИЯ»

II Міжнародний фестиваль вуличних театрів Варшави, Вільнюса, Києва, Кракова, Львова.
1 вересня. Одеса (вулиці Дерибасівська, Ланжеронівська, Рішельєвська)

AUDIOJACK

Британський техно-гурт, який експериментує в типових для важкої музики стилях.
5 вересня. Клуб «Занзібар» (Львів, вул. Липинського, 36)

«ТУ СТАНЬ!»

Фестиваль української середньовічної культури в декораціях унікальної пам'ятки історії, археології, архітектури та природи.
6 вересня. с. Урич, Соколівський р-н, Львівська обл.

ПОЛІЦІЯ МОРАЛІ У День Незалежності активісти громадського руху «Опора» у Черкасах з'ясували, де висить найгірший синьожовтий прапор: найблідший, найбрудніший тощо. Замість прагнути кращого — вишукували гірше. Отакі патріоти. Добре, що не перевіряли, як громадяни виконують державний гімн. У когось нема хисту до співу, а той занадто старенький... «Фігня, діду, що ти служив в УПА, «Душу й тіло...» волати треба голосніше!» У Харкові на Барабашовці продають труси з мапою України. Виробляти, продавати й купувати їх — набагато патріотичніші заняття, ніж накидати співвітчизникам сувору поліційну естетику. «Змусь профана Богові молитися...» Але хіба «Опору» хтось змушував? ■

▲
**ІГОР
КРУЧИК**

**ТАНЯ
ОВЧАР**

РОЗЛУЧЕННЯ Після десяти років спільного життя, один із яких прожили з обручками на пальцях, мої друзі зараз ділять спільне майно. Зі сторони здається, що це в них така любовна гра. АЛЕ. Молоді люди, які десятиліття довіряли один одному, турбувалися за життя та здоров'я кожного з них, тепер розмовлятимуть у суді й перед зустрічами спілкуються з юристами, щоб чого зайвого не сказати екс-коханій людині. До офіційної річниці весілля вони не дочекалися кілька місяців. У них немає дітей, на щастя. Хоча хто знає, як би поведилися ці дорослі діти, коли б у них було дитя. Часу на вишукування недоліків партнера у них не було б. Дев'ять років він і вона кохалися без штампа в паспорті, і два місяці вони вороги, хоча штамп у паспорті тепер є. ■

ЩУРЯТИНЦІ – ТАК! Цікава інформація з'явилася недавно в інформаційних агенціях. Уряд Індії, країни, де більше 70% населення — вегетаріанці, закликав населення більше уваги в своєму раціоні приділяти щурячому м'ясові. «Подання щурів уб'є двох зайців — врятує зерно від гризунів і одночасно збільшить його запаси», — пояснив представник уряду. Навіть можливі індійці повинні розширити свій раціон і спробувати багате білками м'ясо, яке на смак набагато краще за курчат, вважає чиновник. На думку Джітан Рам Манджі, міністра добробуту (!!!) Біхара, щурятина — вигідна альтернатива дорогому рису та зерновим культурам... І після цього ви говоритимете, що уряд Тимошенко не любить власний народ? ■

▲
**АНТОН
ЗІКОРА**

**АНДРІЙ
ЛАВРИК**

ЗНАКИ Згідно з Карлосом Кастанеді, кожна подія є знаком, попередженням про те, що станеться з тобою у майбутньому. Більшість знаків заплутані, їх може «прочитати» лише посвячений. Та деякі просто кидаються в очі. Вузька вуличка, червоне світло для пішоходів. Стою, чекаю. З протилежного боку дядечко років під 60 вирішив виграти 30 секунд. Він добіг до мене на відстань витягнутої руки, як раптом — вереск гальм, звук удару, й тіло, як м'яч, відскакує від капота старенького Ford'a. Дядько відбувся синцями. А я розгледів знак. Щоправда, навряд чи він адресувався мені. Своє попередження я отримав років 15 тому. То була біла «Волга». ■

ГОВОРИТИ ДО БЛИЖНЬОГО Так, ми не можемо відповідати за вчинки людей, котрі винаймали нашу квартиру до нас. І що ми знаємо про них? Плями на шпалерах, забуті в шафках картонні упаковки від побутової техніки, стрічка для волосся, що залишилася висіти на дзеркалі... А от наші сусіди знають про них значно важливіші дрібниці. «У цій квартирі було вже з сім різних мешканців, але ніхто з них не вітався. Вони навіть не відповідали на привітання!» — жалілася Надя, моя нова сусідка. Те, що знають наші сусіди — іноді єдине, що залишається після нас. Одразу пригадалося: філфак Паризького університету ще весною 1968-го під час студентських хвилювань виставив гасло на всі часи: «Поговоріть із сусідами». ■

▲
**ІННА
ЗАВГОРОДНЯ**

**НАТАЛКА
ВАСЮТИН**

ЗА «ВИЛОЧКУ» НА ВИЛА Українські блогери, натхненні повідомленнями грузинських ЗМІ про факти мародерства, здійснені російськими солдатами, створили сайт vilochka.com. Сатиричний проект інтернет-магазин «освободжених товарів» із дівізом «мы за ценой не постоим». Серед товарів фігурують «золотая вилочка», «велосипед горский», «грузинский камуфляж», «туфли о.енные» — саме ті речі, про які йшлося в повідомленнях ЗМІ. Адреса реалізатора, вказана на сайті, збігається з адресою Центрального управління матеріальних ресурсів і зовнішньоекономічних зв'язків Міноборони РФ. Тільки за першу добу існування в блозі прев'ю сайта його подивилося більше 2000 інтернет-користувачів. Цей запис попав потрапив у топ-10 найпопулярніших записів на Яндексі. Жарт розтиражували. А от російські ЗМІ охрестили його інформаційною війною. ■

ЩОДЕННО

3 000 000 ОЧЕЙ БАЧАТЬ РЕКЛАМУ НА НАШИХ ЭКРАНАХ

Контрактова площа

розмір 6x3 м
OTS 46 406
GRP 1,5

Центральний вокзал

розмір 7x5 м
OTS 245 767
GRP 7,6

Солом'янська площа

розмір 6x3 м
OTS 85 968
GRP 2,7

Приміський вокзал

розмір 6x3 м
OTS 85 402
GRP 2,7

Арсенальна площа

розмір 4x3 м
OTS 110 672
GRP 3,5

...та ще 15
LED-екранів Києва

НАЙБІЛЬША МЕРЕЖА
ВІДЕО-БОРДІВ

МТС - Генеральний оператор
100% Україна
Мобільний оператор
однотисячної України

BlackBerry® Pearl™ 8100 smartphone

BlackBerry® не тільки для бізнесу!

Е-mail та Інтернет завжди
у Ваших руках!

 BlackBerry

МТС оператор зв'язку

www.mts.com.ua

ЗАТ «УМЗ», м. Київ, вул. Лейпцизька, 15

BlackBerry®, RIM®, Research In Motion®, SureType® та подібні торгові марки, назви та логотипи є власністю компанії Research In Motion Limited, є зареєстрованими та/або використовуваними у США та різних країнах світу.